

Concept Notulen Statencommissie Ruimte, Landbouw & Natuur (RLN) van 16 september 2022

Inhoud

Voorzitter	3
Aanwezig:	3
1. Opening, mededelingen voorzitter, inventarisatie rondvraag/mondelinge mededelingen portefeuillehouder en vaststelling agenda	5
2. Spreekrecht externen	5
3. Notulen	5
4. Overzicht aanbevelingen, moties en toezeggingen	5
5. Voorraadagenda	6
6. Lijst (AVG) ingekomen stukken en (AVG) uitnodigingen	6
7. RUIMTE	6
7.1. G-22-025 Statenvoorstel inzake Wijzigingsverordening Omgevingsverordening Limburg 2014, brief GS van 19-7-2022 (GS DOC-00300380).....	6
7.2. G-22-027 Statenvoorstel inzake vaststelling Programmaplan Samen naar een waterrobuust Limburg	
7.3. Ontwerpbegroting 2023 incl. meerjarenbegroting 2024-2026 RUD Limburg Noord	49
8. LANDBOUW	54
8.1. Rondvraag/mededelingen/actualiteiten rond IPO	54
9. NATUUR	55
9.1. P-22-018 Statenvoorstel ZRK: Realisatie van de natuurdoelstellingen in het Peelvenengebied	55
9.2. Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO	75
10. Sluiting	77

Presentielijst van de leden van de commissie RLN voor de vergadering van 16 september 2022

Voorzitter

Depondt-Olivers, M.L.H.

Griffie

Birgelen-Droog, mevrouw L.G.M. van
Steeghs, mevrouw P.J.F.

Leden

Partij

Aanwezig:

Bosch, M.Th.	PVV
Claessens-Schepers, mevrouw Y.M.	SP
Jetten, mevrouw T.G.M.	GroenLinks
Koopman, mevrouw S.N.	VVD
Linden, H.M.V. van der	LOKAAL-LIMBURG
Megens, B.J.M.H.	PVV
Mertens, mevrouw mr. K.G.M.	GroenLinks
Meziani, A.	CDA
Nijskens, H.L.M.	VVD
Palmen BBA, mevrouw E.C.C.	Fractie Palmen
Plusquin, mevrouw P.S.M.L.	Partij voor de Dieren
Schuuring, mevrouw L.A.	PvdA
Vincken, drs. N.J.H.M.	JA21
Voncken-Janssen, mevrouw ing. I.D.A.M.	CDA
Wageningen, ir. J. van	D66
Westen, bc O.D.	GroenLinks
Westhoff, R.J.H.	Fractie Westhoff
Wolters Gregório, J.	SP

Afwezig

Fischer-Otten, mevrouw A.M.J.N.	50PLUS
---------------------------------	--------

Het College van Gedeputeerde Staten

Gabriëls, G.J.W.
Roefs, mevrouw C.W.J.M.
Toorenborg, mevrouw M.M. van

Burgercommissieleden

Felix, J.	VVD
Lemmens-Graus, mevrouw L.	GroenLinks
Richter, M.	50PLUS

Overige aanwezigen

Agendapunt 7.2
Mevrouw Hilders (inspreker namens Stichting Water-Stop.NU))

Agendapunt 9.1

De heer Van Dijck (inspreker namens LLTB))

De heer Schilder (ZRK)

Notulist

Het Notuleercentrum

1. Opening, mededelingen voorzitter, inventarisatie rondvraag/mondelinge mededelingen portefeuillehouder en vaststelling agenda

De voorzitter: Het is 8.30 uur. Wij gaan beginnen. Als iedereen zijn plek wil innemen. Mijnheer Vincken en mevrouw Palmen ook. Mijnheer Vincken en mevrouw Palmen, het is heel gezellig dat onderonsje, maar ik wil toch graag gaan beginnen als het kan. Wij hebben quorum dus wij kunnen deze vergadering starten. Welkom allemaal op dit wat vroegere uur dan normaal. Dat heeft alles te maken met de ingelaste PS-vergadering van vanmiddag. Wij hebben een heel volle agenda. Ik had oorspronkelijk met onze collega's van MD afgesproken dat we vanmiddag parallel zouden vergaderen, maar goed, inmiddels is er een PS-vergadering ingepland. Dus wij zullen echt alles op alles moeten zetten om te zorgen dat wij zelf hier voor 14.00 uur klaar zijn. U hoeft zich niet ongerust te maken. Er wordt tussentijds een lekkere lunch geserveerd, dus u hoeft niet met een lege maag de PS-vergadering in. Ik heb een afmelding ontvangen van mevrouw Fischer, zij wordt vervangen door de heer Richter. Rond 11.00 uur zal een fotograaf enkele sfeerfoto's hier komen maken – dus voor degenen die nog wat moeten poederen of kammen of anderszins: wees gewaarschuwd – bedoeld voor de website van de Provincie.

De fractie van het CDA, mevrouw Voncken, heeft een rondvraag ingediend. Dat staat inmiddels in iBabs. Zijn er nog andere vragen voor de rondvraag vandaag? Zo niet, dan gaan wij naar de mededelingen. Wij hebben overigens twee sprekers, maar die komen straks. Zijn er mededelingen vanuit GS? Oké, ook niet.

Gedeputeerde Gabriëls heeft aangegeven dat hij graag een mondelinge terugkoppeling wil geven op de bestuurlijke Commissie Stikstof van het IPO. Dat doen we dan bij agendapunt 9.2. Zijn er verder nog andere vragen rondom IPO die uw aandacht vragen?

Heb je geen stoel meer Hans? Gezellig tussen Henk en Emma in. De zaal begint te klein te worden.

Dan kom ik nu bij de vaststelling van de agenda. Bent u akkoord met de voorliggende agenda?

Akkoord. Dan is bij dezen de agenda vastgesteld.

En nogmaals een oproep als wij zo meteen aan het inhoudelijke deel van onze vergadering beginnen. U heeft uiteraard uw gewone spreekrecht, maar gezien de druk op de agenda: mocht u mogelijkheden zien om dat niet volledig te benutten dan zijn wij u aan het einde van deze vergadering daar erg dankbaar voor.

2. Spreekrecht externen

De voorzitter: Dan het spreekrecht externen. Er hebben zich twee sprekers gemeld voor vandaag. Die komen bij agendapunt 7.2. Dat is Stichting Water-Stop.NU en bij 9.1 is dat de LLTB. Die zullen op dat moment inspreken.

3. Notulen

De voorzitter: De notulen van de vorige vergadering. Ik heb geen opmerkingen ontvangen, dus als die er nu ook niet zijn dan stel ik met uw goedvinden de notulen vast. Oké.

4. Overzicht aanbevelingen, moties en toezeggingen

De voorzitter: Dan het overzicht van aanbevelingen, moties en toezeggingen. Ook daar heb ik geen opmerkingen over ontvangen en die stel ik dan met uw goedvinden vast. Ik heb wel een verzoek aan Gedeputeerde Gabriëls – die is er nu niet, maar als het goed is zit hij wel mee te luisteren of in ieder geval medewerkers van hem – om aandacht te besteden aan de notering van de stand van zaken bij toezeggingen. Voor de commissie is het wel prettig om daar de meest actuele stand van te hebben of

op zijn minst om aan te geven wanneer dan de verwachting is dat u wel wordt geïnformeerd. Dat spaart wellicht ook weer allerlei vragen.

5. Voorraadagenda

De voorzitter: Dan ga ik met u naar de voorraadagenda. Zijn er opmerkingen van uw kant over de voorraadagenda? Niet?

6. Lijst (AVG) ingekomen stukken en (AVG) uitnodigingen

De voorzitter: Dan de lijst van ingekomen stukken en uitnodigingen. Ook verder geen vragen of opmerkingen over? Dan stellen wij die ook vast.

7. RUIMTE

7.1. G-22-025 Statenvoorstel inzake Wijzigingsverordening Omgevingsverordening Limburg 2014, brief GS van 19-7-2022 (GS DOC-00300380)

De voorzitter: Dan gaan wij naar agendapunt 7 onder het onderdeel Ruimte. Het Statenvoorstel Wijzigingsverordening Omgevingsverordening Limburg 2014. Dat is inmiddels al een oudje. Wij behandelen dit Statenvoorstel in twee termijnen. U krijgt allen in eerste termijn tweeënhalve minuut. En ik houd het aantal interrupties bij en dat zijn er maximaal vijf per fractie per termijn. Maar dat is geen uitnodiging om ze ook te gebruiken. Ik begin bij onze nieuwe fractie, de Fractie Westhoff. Even niet? Dan ga ik naar uw overbuurman. De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel voorzitter. Allereerst op het puntje Wonen hebben wij nog wat vragen. Hoe staat de nieuwe regelgeving in deze verordening ten opzichte van de plannen van minister De Jonge? Komt dat niet met elkaar in de knoei: Provincie versus Den Haag? Hoeveel woningen gaan we dan ook bouwen onder leiding van minister De Jonge hier in Limburg? Dat is wel een vraag die wij ook belangrijk vinden.

Dan hebben we de instructieregels bij de zonneparken. Bij punt 1.2 zien we dat er in de Goudgroene, Zilvergroeene en Bronsgroeene zones in Natura 2000-gebieden geen zonneparken aangelegd mogen worden. Maar wie gaat dat nu daadwerkelijk controleren? Komt er een meldingsplicht? Hoe gaat dat in zijn werk? Worden er ook uitzonderingen gemaakt op die regel? Zijn er bijvoorbeeld ook voorbeelden van plekken waar men zich nog niet heeft gehouden aan deze nieuwe regel of dreigen er plekken te zijn waar dit niet gaat gebeuren?

Dan hebben we punt 3.4: een ruimtelijk plan moet in lijn zijn met de Limburgse principes en in afstemming met de regionale energiestrategie. Maar volgens ons moet de regionale energiestrategie zich juist aanpassen aan de Limburgse principes en zou dat niet in samenwerking moeten zijn, want dat hebben we nooit afgesproken.

Dan hebben we nog punt 6: er komt een verantwoording van de wijze waarop invulling wordt gegeven aan het derde, vierde en vijfde lid. Als niet voldaan wordt aan de Omgevingsverordening, wat kan de Provincie hier eventueel dan mee doen? Want de zonneladder is tenslotte nog steeds niet bindend en ook niet volgtijdelijk.

Dat waren onze vragen.

De voorzitter: Oké, dank u wel mijnheer Megens. Mevrouw Schuurding.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Dit is een wijzigingsvoorstel voor de oude Omgevingsverordening. In december gaan wij de nieuwe Omgevingsverordening vaststellen, als ik het goed heb. Dus deze voorstellen gelden alleen de komende paar maanden. Mijn vraag is dan eigenlijk vooral: zitten hier nu nog dingen in waarvan we eigenlijk al redelijkerwijs aan kunnen zien komen dat ze aan het eind van het jaar weer gaan wijzigen? Ik kan me voorstellen dat het dan misschien niet zo nuttig is om iedere drie maanden de regels aan te passen. Verder zijn het dingen waarvan we al besloten hebben dat we ze zouden gaan wijzigen, dus daar heb ik niet echt vragen over.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Schuuring. Mijnheer Richter.

De heer Richter (50PLUS): Ja, dank u wel voorzitter. Inderdaad: de verordening geldt tot het moment dat de nieuwe Omgevingswet in werking treedt, wanneer dat dan ook zal zijn. Want wij vragen ons af of 1 januari nog steeds haalbaar is. Feitelijk hebben we als Provinciale Staten dit stuk al een keer eerder behandeld. Ik noemde het: eigenlijk de stukken die GS al een keer vastgesteld hebben die worden nu alsnog een keer verlengd. Ik sluit me bij de voorgaande sprekers aan wat betreft de vragen. Voor ons is het duidelijk.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mijnheer Westen.

De heer Westen (GroenLinks): Ja, dank u wel voorzitter. Ja, GroenLinks heeft het gelezen. We hebben eigenlijk verder geen opmerkingen over het stuk. Ik heb wel één vraag over het volgende. We hebben begin september een brief ontvangen van een coöperatief samenwerkingsverband van het windpark in Parkstad-Zuid. In die brief geeft men aan dat in de nu ter vaststelling voorliggende Omgevingsverordening – dat is dan POL2014 – ook een verbod is opgenomen om binnen een straal van 10 kilometer rondom het zoekgebied van de Einstein Telescope verboden is om zaken op te richten die trillingen kunnen veroorzaken in de ondergrond. De reden voor dat verbod zou zijn om de kandidatuur van de Einstein Telescope niet in gevaar te brengen. Zij claimen daar dus een verandering in de POL2014. Is het waar dat dit verbod als wijziging in de POL staat? Want het Statenvoorstel gaat alleen over de wijziging van de vier beleidsregels. En zo ja: hoe is het verbod nu precies in de Omgevingsverordening opgenomen en wat is de strekking daarvan? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Claessens.

Mevrouw Claessens-Schepers (SP): Ja, voorzitter dank u wel. Na zo vaak uitstel van invoering van de Omgevingswet vragen wij ons af of het niet helemaal afgesteld kan worden. Maar goed, wat wij daar ook van vinden: we kunnen ons vinden in het voorliggende voorstel om de vier instructieregels toe te voegen aan de vigerende Omgevingsverordening Limburg 2014 conform het besluit van PS van 17 december 2021. En verder hebben wij geen vragen.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter. Op zich zijn wij het ook eens zoals het voorstel voorligt en in de lijn zoals mijnheer Richter, mevrouw Schuuring en ook mevrouw Claessens betoogd hebben. Toch nog een paar vragen. We hebben een mededeling portefeuillehouder gekregen over de loop in Echt. In principe zijn we te laat voor een voorbereidingsbesluit, maar ik kon de strekking van die mededeling portefeuillehouder niet helemaal begrijpen. Gaan wij bezwaar maken tegen de procedure als Echt-Susteren daadwerkelijk het bestemmingsplan doorzet? Of laten we het bij de zienswijze die het College heeft ingediend? Of heeft het College meer in petto?

En dan een tweede vraag. Sluit ook een beetje aan bij een aantal agendapunten later vandaag. Rond de Peel is nogal wat deining over beregeningsverboden en eventueel via de stikstofplannen het uitdunnen van de veehouderij die daar plaatsvindt. Staat de huidige Omgevingsverordening toe om dan iets anders met die gronden te kunnen? Want als je er geen vee mag houden en het risico van dure teelt wordt te groot door beregeningsverboden, kun je dan bijvoorbeeld op natte percelen dan wel zonneparken aanleggen? Staat deze Omgevingsverordening dat toe of niet? Dat is misschien een lastige vraag, maar ik stel hem toch. Dank u wel. Dat was het voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Nijskens. Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Ja, dank u wel voorzitter. Er is hier inderdaad sprake van een noodverbandje leggen om een aantal wijzigingen in de nieuwe Omgevingsverordening ten opzichte van de oude alvast in werking te kunnen laten treden. Dat vinden wij prima. Het gaat in feite over regels die we in december al vastgesteld hebben. Dat neemt niet weg dat ons toch een paar signalen nog bereikt hebben – daar zouden wij graag een verduidelijking op krijgen – vanuit de praktijk waar het gaat om artikel 2.4.2. Dan gaat het over de instructieregels voor wonen. Daar staat namelijk in dat in feite de behoefte in kwantiteit en kwaliteit gebaseerd wordt op het regionale behoeftenonderzoek. Vanuit een aantal gemeentes hebben we de vraag gekregen of het dan zo is dat de behoeftenonderzoeken hier leidend gaan zijn voor de vraag welke woningen van welke kwaliteit we nog mogen bouwen. Er bestaat namelijk een vrees dat dat ertoe zou kunnen leiden dat er geen gezinswoningen meer gebouwd mogen worden omdat die voorraad eigenlijk al vrij groot is. Wat daar natuurlijk onder zit is dat een aantal jaren geleden... De mensen hier die al langer meelopen weten dat we hier als Provincie toen een commissie Deetman op pad gestuurd hebben, en die moest gemeentes tussen de oren gaan brengen dat we aan het krimpen zijn en dat planvoorraden moesten worden geschrapt en dat we niet meer moesten gaan bouwen maar juist slopen. Er waren toen gemeentes die netjes luisterden. Er waren ook gemeentes die zich er geen bal van aantrokken en die hebben achteraf gelijk gekregen. Dus die vrees zit eronder. Daarom zou ik daar graag van u een bestuurlijke reactie op willen krijgen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Vincken.

De heer Vincken (JA21): Dank u voorzitter. Mijnheer Megens heeft al een aantal vragen gesteld over de zonneladder. Daardoor kan ik wat korter zijn dan gepland. Er is eigenlijk één probleem opgedoken. Mevrouw Palmen en ik zijn geïnformeerd over het feit dat in de tekst van de RES Noord- en Midden-Limburg een passage staat die haaks staat op de geest van de zonneladder, zoals het geformuleerd is in deze instructieregel. En ook zeker haaks staat op een motie die bijna twee jaar geleden met een redelijke meerderheid aangenomen is, motie 2685, waarin aangedrongen wordt op een strikt beleid, een streng beleid. Ook al is het dan niet volgtijdelijk: er is een aantal voorwaarden waaraan voldaan moet worden. Ik ga een klein stukje citeren van de website van RES Noord en Midden-Limburg: 'Gezien de urgentie en de omvang van het energievraagstuk zal het strikt toepassen van de voorkeursvolgorde van de zonneladder niet snel genoeg tot de gewenste doelstellingen van het Klimaatakkoord leiden.' Dat is volgens mij toch echt in tegenspraak met de motie en ook in tegenspraak met de geest van de tekst over de zonneladder. Ik denk dat mevrouw Palmen hier ook nog wel op terug zal komen. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Vincken. Mijnheer Van der Linden.

De heer Van der Linden (LOKAAL LIMBURG): Ja, voorzitter, het meeste is gezegd, maar ik ben het helemaal met mevrouw Voncken eens dat er duidelijkheid moet zijn over dat krimpgebeuren. Want

eigenlijk hoor je nog steeds bij bepaalde gemeentes: 'wij zijn een krimpgemeente, dus dat kunnen we niet' en andere bouwen vrolijk voort. Ik denk dat we moeten kijken naar wat we nodig hebben. En dat moeten we ook zien te realiseren, zeker gelet op de opgave nog van tijdelijke huisvesting, al of niet van statushouders en dergelijke. Dus het is best nodig dat we opschieten met bouwen. En ja, voor de rest, dat is een punt dat wij toch willen maken. Je moet kunnen bouwen.

En ja, die vier punten. We hebben ze ooit al eens goedgekeurd. Het is inderdaad eigenlijk een kwestie van een noodverband. De vraag is natuurlijk wel wat het toekomstperspectief is voor de nieuwe Omgevingswet. Misschien moeten we daar ook eens een signaal afgeven dat het leuk is dat in Den Haag van allerhande dingen worden gefantaseerd om beleid van te maken, maar dat het wel heel erg lang duurt voordat het er is. En dus zijn de mensen die het uit moeten voeren of die ernaar moeten handelen lange tijd in onzekerheid. Dat zijn toch dingen waar wij ook niet zo tevreden over zijn. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ja, dit is eigenlijk technisch, want het gaat over een besluit dat we al genomen hebben. We hadden dus kunnen zeggen dat het een hamerstuk is. Het is technisch een goede manier om het te doen. Ik denk dat de mensen die de Omgevingswet boven de markt laten hangen zich misschien onvoldoende realiseren hoeveel reuring ze veroorzaken, alleen maar door wetgeving niet in te voeren. Nu komt er toch weer discussie en moet D66 zich dan toch weer aan meedoen. Ik hoor zo veel dingen over zonne-energie bijvoorbeeld. Wat ons betreft nemen we die regel over de zonneladder helemaal niet over in de verordening. We willen de gemeenten niet breidelen. Limburg heeft juist behoefte aan schone, duurzame, goedkope energie die ons minder afhankelijk maakt van mensen waarvan we niet afhankelijk willen zijn. Daar hebben we juist behoefte aan en als we de gemeenten breidelen in dat tot stand brengen, doen we onszelf echt tekort en doen we Limburg tekort. Dus wat D66 betreft hoeft hier niets, maar goed ik denk dat een meerderheid hier wel de gemeenten wil breidelen. De stem van D66 heb je in die zin niet. En de geest van de regeling interpreteren we ook anders dan de heer Vincken, maar goed.

Er is nog een ander punt dat nog niet aan de orde is geweest en wat voor ons ook belangrijk is: de plannen voor huisvesting. Als we dit doen, moeten vanaf nu gemeenten die een plan hebben voor de huisvesting van arbeidsmigranten motiveren dat ze aan de SNF-doelstellingen voldoen. Dat zijn doelstellingen opdat het fatsoenlijke huisvesting is. Wij denken dat dit weer een 'rekening houden met' is, die SNF-norm. Er staat niet dat het moet en dat anders de Provincie gaat ingrijpen als ze het anders doen. Dit betekent dus dat initiatiefnemers die hun gemeente zover krijgen om een uitzondering te maken, die zijn spekkoper want die hoeven zich aan minder regels te houden dan gemeenten die dat niet doen. 'De Provincie verbiedt het niet' wordt al snel: 'de Provincie staat het toe'. Het is goed dat we een poging doen om de huisvesting van arbeidsmigranten te verbeteren. Een bijeenkomst door de SP georganiseerd in Horst aan de Maas gaf dat nog een keer heel duidelijk aan. Maar we willen meer inspanning van de Provincie dan wat er nu staat. Wat nog belangrijker is, is dat arbeidsmigranten vaak gehuisvest worden in gebouwen die daar juist niet voor bedoeld zijn en waar dus nooit een plan voor is ingediend: caravans, recreatiewoningen, bestaande panden die niet aan de SNF-norm voldoen. Daar is deze regel niet op van toepassing. Is het mogelijk om te bevorderen dat geen enkel gebouw, voertuig of vaartuig dat niet aan de SNF-norm voldoet, wordt gebruikt voor de huisvesting van arbeidsmigranten? Ten slotte zijn er ook nog verhalen over migrantenhôtels die prima aan de SNF-norm voldoen, maar waarin veel meer arbeidsmigranten worden gehuisvest zodat ze niet meer volgens die SNF-normen leven in feite. Wat doen we daaraan? Dit soort dingen moeten we wel adresseren, want het lijkt alsof we klaar zijn met deze regel en dat zijn we gewoon niet. Vandaar de vragen. Dank u wel.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, dank u wel voorzitter. Mijnheer Vincken zei het al goed: ik kom daar zeker op terug voor wat betreft de instructieregels zonneparken. Het klopt natuurlijk dat dit allemaal al een keer besproken is, dus dat het eigenlijk een hamerstuk zou moeten zijn. Dat zegt mijnheer Van Wageningen goed. Als ik het alleen zo gelezen zou hebben, zou ik misschien ook nog wel gezegd hebben: 'ja dat klopt, dat hebben we zo met elkaar besloten'. Maar toen zag ik die Handreiking Landschap Zon-op-Land op de website van de RES staan. Er zijn regelmatig mensen die mij benaderen met de vraag: 'Ja, maar jullie hebben dit toch besloten in de Provincie en mijn gemeente gaat gewoon door met zon-op-land. Hoe zit dat?'. En dat gehele plaatje maakte dat ik hier toch wel heel veel moeite mee heb. Want die motie 2685 beoogde nadrukkelijk om wel een duidelijke knip te zetten: eerst uitputting van de eerste drie tredes en als het écht niet anders kan, er zijn zeer zwaarwegende redenen om het anders te doen en alle andere mogelijkheden zijn uitgeput, dan pas komt er zon-op-land. Daar is een mededeling portefeuillehouder over geweest, maar ik heb het idee dat die bij de gemeentes ergens in een la is beland. Want als ik er met mensen over praat, zijn ze er zich gewoon niet van bewust, gemeentes niet en initiatiefnemers niet. Terwijl mensen die er weerstand tegen hebben wel heel goed weten hoe het zit. Dus wat mij betreft zouden die instructieregels drie tot en met zeven moeten komen te vervallen en moet daar gewoon heel duidelijk staan, net als bij natuur: 'nee, tenzij er zeer zware redenen zijn om het wel te doen en alle andere tredes zijn uitgeput'. Dus ik zou toch willen vragen of het mogelijk is om die instructieregels aan te passen want dit is niet wat wij, volgens mij, met ons allen besproken hebben. Ik vind het ook wel... Dat is misschien niet voor hier. Hoe komt zo een handreiking in een keer op de website van de RES Noord- en Midden-Limburg? Dat staat haaks op wat we hier met zijn allen besloten hebben. En ik heb dan toch een beetje het idee – als ik alles een beetje bij elkaar veeg – dat het een groot ontmoedigingsbeleid is tegen agrariërs, zal ik maar zeggen. Mijnheer Van Wageningen heeft natuurlijk gelijk als hij zegt dat we recht hebben op schone, betaalbare energie, maar dat geldt voor voedsel natuurlijk ook. En er is hier wel in meerderheid besloten om het zo te doen. Dus ik zou toch willen vragen om die regels aan te passen. En als laatste wil ik ook even ingaan op wat mijnheer Van Wageningen zegt over de normen. Ik begrijp niet waarom het opnemen van de AKF-norm een verkeerd signaal zou zijn, want wanneer er een mogelijkheid voor de gemeente is – en beide zijn erkende keurmerken – dan lijkt me dat dat dan ook gewoon opgenomen kan worden in de tekst. Maar misschien zie ik dat dan wel verkeerd.

De voorzitter: Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ik heb helemaal geen probleem met het opnemen van deze norm, zelfs niet op de manier waarop we dat nu doen. Maar daarmee pakken we maar een heel klein deeltje van het probleem aan. En misschien zelfs – omdat je maar een deel aanpakt – het andere deel, wat we niet regelen maar waar nog wel steeds arbeidsmigranten gehuisvest worden: eigenlijk versterken we daar het economische plaatje van. Laten we het maar doen zoals het hier staat, maar we moeten meer doen. Dat was meer mijn verhaal.

De voorzitter: U was klaar, mevrouw Palmen? Oké. Mijnheer Westhoff.

De heer Westhoff (Fractie Westhoff): Ik heb een drietal vragen, met name op stukken tekst. Op zich, de aanpassing van de POL2014 is wat mij betreft in orde. Maar ik heb wel een aantal vragen of in ieder geval wat toelichting nodig. Er staat in dat de zonnepanelen in een opstelling worden geplaatst die aansluit op een bij het gebied passende bodemkwaliteit. Daar had ik graag wat nadere toelichting

op gehad. Is dat alleen op grond die landbouwtechnisch geen of bijna geen economische waarde heeft? Waar ligt dan überhaupt de grens?

Volgende vraag is, er staat: 'het ruimtelijk plan een verplichting tot het verwijderen van het zonnepark bevat na beëindiging van de activiteit'. Vaak wordt er dan ook iets van een termijn aangegeven. Is dat een termijn van 100 jaar? Is dat een economische termijn? Is dat een technische termijn? Wanneer wordt een zonnepark dat is geplaatst weer opgeruimd? En wat zijn de voorwaarden daarvoor? Hoe wordt het terrein daarna weer opgeleverd? Kaal, landbouwrijp? Dat staat nergens.

En dan de laatste vraag. Ergens in de tekst staat met betrekking tot participatie: 'het zorgdragen voor maatschappelijk draagvlak voor de toekenning van de bestemming en het maximaal gebruik van de mogelijkheden voor (financiële) participatie'. Wat moet ik me daarbij voorstellen? Is maximale participatie dat er een beperkte club mag meedoen met het project en daar financieel voordeel van heeft en de rest van de bevolking het nakijken heeft omdat daar de waarde van huizen degradeert? Gaarne een toelichting hierop. Dat waren mijn vragen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Roefs en ik zou u willen vragen, als het kan, binnen een kwartier uiterlijk te antwoorden.

Gedeputeerde Roefs: Dank u wel, voorzitter. Dat ga ik proberen. Wat ik wel merk is dat er allerlei onderwerpen bij de haren bijgesleept worden waardoor het niet meer helemaal gaat over de essentie. Want de essentie is in feite: die Omgevingswet was weer uitgesteld van juli naar 1 januari en wij vonden het eigenlijk niet goed om nog een halfjaar langer te werken zonder de vier veranderingen die u afgelopen december heeft opgevoerd. Dus vandaar dat we een soort – ik vond het mooi gezegd door mevrouw Voncken – noodverband hebben gemaakt en nu die vier veranderingen eigenlijk letterlijk overgenomen hebben in de bestaande verordening die nu rechtsgeldig is. Straks in december, waarvoor nu de zienswijzenperiode net is afgerond, praten we over de veranderde Omgevingsverordening die we in 2021 hebben vastgesteld en die we nog gaan bijstellen. En dan komen er ook een hele hoop onderwerpen aan de orde die u nu ter sprake brengt en die hier dus eigenlijk niet van toepassing zijn. Dat wil niet zeggen dat ik niet bereid ben om te proberen antwoord op enkele vragen te geven, maar inhoudelijk – zeker als het gaat om energie – is dat niet helemaal mijn fort natuurlijk. Ik moet wel dan nog even wijzen op het feit dat – en dat heeft ook een beetje te maken met opmerkingen over die zonneladder en hoe dat nu in de praktijk werkt – wij die vier zaken hier ingezet hebben, maar er is één instructieregel die er nog niet in kan omdat die te maken heeft met een verandering van bevoegdheden. De instructieregeling over de zonnepanelen op daken van bedrijfsgebouwen zit hier nog niet in omdat de bevoegdheid tot het stellen van maatwerkregels als bedoeld in het Besluit bouwwerken leefomgeving, pas vrijkomt op het moment dat de nieuwe Omgevingswet ingaat. Daar heeft u ook wat vragen over gesteld. Het blijft onzeker, maar er wordt toch nog steeds naar gestreefd dat de Omgevingswet 1 januari ingaat. Ik geloof op 1 november heeft de Eerste Kamer daar een debat over. Dat even in het algemeen.

Dan een hele serie vragen. De PVV vraagt wie gaat controleren waar zonneparken gaan komen. Dat gebeurt in overleg met de gemeente naar aanleiding van nieuwe initiatieven. Dus met gemeenten praten we over waar de plannen zijn gepland en we geven daar als GS akkoord op of gaan met de gemeente in overleg over aanpassingen. Er zijn op dit moment geen plekken waar sprake is van strijdigheid. De Limburgse principes – dat was ook een vraag van u – geven feitelijk aan hoe wij in Limburg met elkaar ruimtelijke vraagstukken willen aanvliegen. Ja en daar zit altijd natuurlijk een wisselwerking in met alle lopende beleidsontwikkelingen, waaronder ook energie. Dus ergens moet het natuurlijk toch ook in samenspraak zijn, maar wij noemen het niet voor niets principes.

De voorzitter: Mevrouw Palmen heeft een vraag.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, want ik hoor de Gedeputeerde zeggen dat er op dit moment geen sprake is van lopende initiatieven die strijdig zouden zijn. Dat betwist ik dan toch wel. Op alle plekken waar nu een initiatief loopt voor zon-op-land zijn er nog tal van mogelijkheden om dat anders te doen: gevels, stortplaatsen, tussen de treinrails, parkeerplaatsen, kunstwerken, noem het allemaal maar op. Dus mijn vraag is dan: als u dan spreekt met een gemeente over die initiatieven, legt u dit – wat wij met een aantal mensen al benoemd hebben en die motie – dan ook voor? Zegt u dan: er is een motie aangenomen in het parlement die dit en dit zegt, dus volgens mij heeft u andere mogelijkheden? Want ik heb nu echt het idee dat die motie een beetje een wassen neus is, want iedereen doet maar wat. Die mededeling portefeuillehouder – ik zei het net al – die is kennelijk ergens verdwenen.

De voorzitter: Mevrouw Palmen, misschien dat mevrouw Roefs even kan antwoorden.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, sorry, ik weid te ver uit. Dat is enthousiasme.

De voorzitter: Ik jaag een beetje. Mevrouw Roefs.

Gedeputeerde Roefs: Dit is natuurlijk precies waar ik het net over had. Wij hebben de gemeenten bevoegdheden gegeven, maar die gaan pas in bij de nieuwe Omgevingswet. Dus die eis van 'toon eerst aan dat' kan nu nog niet. Dus ik snap dat u zegt dat er op dit moment initiatieven zijn die eigenlijk niet helemaal stroken met die motie.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Mag ik nog een vraag stellen?

De voorzitter: Mevrouw Palmen nog even.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ik zal het wat korter doen. Die mededeling portefeuillehouder is destijds, volgens mij in februari 2021 – even uit het hoofd – toch verstuurd, waarin dat heel duidelijk geformuleerd staat. Dus ja, dan is het voor mijn gevoel toch echt wel strijdig en kunt u zowel naar die motie als naar die mededeling verwijzen.

De voorzitter: Mevrouw Roefs.

Gedeputeerde Roefs: Dan kom ik daar later nog even op terug als ik in mijn lijstje aangeland ben bij de vragen van mevrouw Palmen. Ja?

De heer Vincken (JA21): Voorzitter, mag ik aansluiten ...

De voorzitter: Mijnheer Vincken.

De heer Vincken (JA21): ... op wat mevrouw Palmen zegt? Blijkbaar is het niet zo duidelijk voor de Gedeputeerde dat er strijdigheden zijn, maar één strijdigheid ligt er toch. Ik heb zonet een stukje tekst geciteerd dat strijdig is met motie 2685. Er is wel degelijk een strijdigheid.

De voorzitter: Mevrouw Roefs. Ik stel voor dat mevrouw Roefs dat straks bij de integrale beantwoording meeneemt. Dat is misschien het handigst. Het gaat over hetzelfde onderwerp.

Gedeputeerde Roefs: Ja, want dan komt het bij elkaar.

Mevrouw Schuuring heeft nog gevraagd hoe vaak we deze procedure nog opnieuw kunnen verwachten. Ja, we verwachten dat de Omgevingsverordening die we dus in december voor de eerste keer vervangen, dat die doorgaans één of maximaal twee keer per jaar – denken we – gewijzigd wordt. Maar iedere keer als we dus nieuw beleid maken, moet dat ook weer vertaald worden in de verordening.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, mijn vraag is denk ik verkeerd begrepen. De vraag is in hoeverre de huidige instructieregels in december alweer gewijzigd zouden moeten worden.

Gedeputeerde Roefs: Oké. Op dit moment is het zo dat de zienswijzen ingediend zijn. Wij gaan natuurlijk een Nota van Zienswijzen maken. Dan zou het dus kunnen zijn dat er nog weer veranderingen komen, en die zitten dan in het voorstel dat voorligt voor de commissie eind november. En één van de dingen – die kan ik misschien nu dan meteen even meenemen – waar veel aandacht voor is, zijn juist die normen rondom huisvesting. Daar zijn ook van gemeenten opmerkingen over gekomen en er zijn ook wel nieuwe ontwikkelingen, want waarschijnlijk – maar daar zullen we dan ook echt wat meer over schrijven – gaan per 1 januari die twee normen in elkaar. Daar wordt hard aan gewerkt om dat voor elkaar te krijgen en dan zijn we daar ook in een keer vanaf en dan hoeven we niet wat we nu hebben opgeschreven: 'het moet de SNF-norm zijn, maar u mag gemotiveerd daarvan afwijken als u de AFK-norm gebruikt'. Dus daar komt gegarandeerd het een en ander in de nieuwe nog bij. Ja?

Dan een vraag van GroenLinks over het Parkstad-windpark. Ja, dat is natuurlijk ook de volgende verordening. Het hele verhaal over de Einstein Telescope en wat daarvoor ruimtelijk gezien nodig is, of eigenlijk niet nodig is of mag, dat komt in die verordening. Dus dat komt in de commissie van november aan de orde.

Dan de vraag over de loop in Echt. De nieuwe verordening waarin wij wat strenger kunnen zijn, is nog niet ingegaan als het gaat om distributiecentra. Dat hele onderwerp komt in de volgende verordening. Dat betekent dus dat wij nu alleen een zienswijze hebben geschreven waarin we de gemeenteraad van Echt oproepen om rekening te houden met wat we gaan vaststellen. Wij kunnen het niet afdwingen en daarom hebben we die zienswijze zo gestuurd met dat hele verhaal eromheen hoe wij er tegenaan kijken. Dan zal blijken wat de gemeenteraad van Echt-Susteren gaat doen en dan moeten wij ons beraden wat vervolgens onze stap zal zijn. Ja?

De heer Nijskens (VVD): Nog even geduld.

Gedeputeerde Roefs: Ja, precies.

En dan het verhaal over de Peel. Ook dat is eigenlijk een heel goed verhaal van hoe we de afweging tussen alle belangen maken op locatie. We zitten natuurlijk veel bij elkaar met twee Gedeputeerden van Brabant, twee Gedeputeerden van Limburg en de waterschappen om te kijken hoe we om moeten gaan met de uitspraken van de Raad van State. En bij de Peel was in het kader van de RES aangegeven dat daar een groot zoekgebied is voor een grootschalige zonne-energie opweklocatie. En de RES Noord en Midden-Limburg heeft gekozen voor drie grote zonne-energie opweklocaties, waarvan een bij de Peel. En als we voor de Peel de hoofdkoers natuurverbetering hanteren, dan zal dat inderdaad gaan leiden tot vernatting van een deel van de percelen. Die percelen liggen binnen het zoekgebied en dan kan een conclusie zijn dat we daar dan de zonne-energie opweklocatie gaan realiseren. Zo is de volgorde.

Dan de vraag van het CDA over de behoeftenonderzoeken. Daar heb ik gisteren een overleg over gehad. Sommige gemeenten hebben eigenlijk geen recent behoeftenonderzoek waar ze wel aan moeten toetsen. En die toetsing is eigenlijk wat we afgesproken hebben: de juiste woning op de juiste plek. En de behoefte kun je in een regionaal onderzoek aantonen. Dat moet een gemeente doen. Maar als je geen recent regionaal onderzoek hebt op dit moment, dan is er een paar gemeenten die vrezen dat de huidige plannen problematisch worden omdat ze dat onderzoek nog niet hebben gedaan in afwachting van de omgevingsverordening of de Omgevingswet – die is er nog niet, dus het kan nog wel even. Nu weten die gemeenten al sinds vorig jaar, voordat in december de verordening is vastgesteld, dat dit moet. Wij hebben gisteren wel afgesproken dat we zullen helpen, en dat kan, om het heel snel voor elkaar te krijgen. Daar willen wij ook een bijdrage aan leveren, ook financieel. En we gaan voor de plannen die op dit moment bezig of aangevraagd zijn, een-op-een per plan met de mensen hier van Ruimte kijken hoe dat in elkaar zit en of dat opgelost kan worden. Dat is het concrete verhaal, van: een gemeente heeft op dit moment nog niet het regionale woonbehoeftenonderzoek. In het algemeen... Daar is al meer over gezegd. Hugo de Jonge met hele grote ambities en wij moeten aangeven wat ons bod is. Ik heb gemerkt dat het heel erg helpt als ik zeg dat het bod dat wij moeten indienen als Provincie bij de minister, een minimaal bod is. Dat wil dus zeggen ... Het gaat niet om contingenten. Absoluut niet. Dus als je aantoont, ik noem maar wat: ik wil een wijk bouwen, maar daar wil ik echt niet alleen maar sociale huur hebben want we weten allemaal dat een wijk bij voorkeur een evenwichtige samenstelling heeft. Dat betekent dus dat je daar ook twee-onder-een-kap en misschien vrijstaand bij moet zetten. Er is geen wet die zegt dat dat niet mag. Ja? We komen hier natuurlijk nog uitgebreider over te spreken.

De voorzitter: Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Ja, dat roept bij mij toch een kleine vraag op, omdat dat bod voor 1 oktober gedaan moet worden. Dat is al vrij snel. Ik ga ervan uit dat wij daar ook in betrokken worden, dat we dat hier een keer bespreken. Hoe gaat u dat doen?

Gedeputeerde Roefs: Wij zijn met de gemeenten vooral in overleg, want zij zullen het ook moeten gaan uitvoeren. Misschien moeten wij het gaan controleren of het allemaal gebeurt. Dat wordt een GS-voorstel vlak voordat wij het insturen. Na het GS-voorstel komt er een mededeling portefeuillehouder en dan is het aan u als u daar met ons over wil spreken. Dat is de route. Dan ga ik naar de vraag van SVL...

De voorzitter: Mijnheer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja dank u wel voorzitter. Ik had eigenlijk twee vragen. Een viel er al meteen weer af: of dat bod al gedaan was, maar dat is blijkbaar nog niet het geval. Is er al een indicatie hoe hoog dat bod wordt voor het aantal woningen dat we richting Den Haag gaan sturen?

Gedeputeerde Roefs: Nou, u hebt al een portefeuillehoudersmededeling gehad over het eerste bod dat wij ingediend hebben. Dat was, volgens mij, tussen 21.000 en 30.000 woningen. De tijd tussen 1 juli en 1 oktober moesten wij gebruiken voor een reality check en dus hebben wij nog nieuw woonbehoeftenonderzoek laten doen. Op dit moment, maar we zijn nog aan het overleggen, zitten we daar ergens tussenin. De minister wil eigenlijk geen bandbreedte hebben. Dan een vraag van SVL. Dat gaat ook over de zonneladder. De vraag was of de website van de RES Midden en Noord-Limburg ingaat tegen de uitspraak van PS. Volgens ons niet. Het voorbeeld van de Peel is een heel goed voorbeeld hoe we de afweging die de zonneladder vraagt, moeten toepassen. Het is altijd een afweging als onderdeel van een aantal belangen die in het landelijk gebied spelen.

Dus het voorbeeld van de Peel dat ik net noemde naar aanleiding van de vraag van de heer Nijskens. Je moet natuurlijk alle belangen afwegen. Dat doe je samen met de gemeenten. En dat doen we zeker in de geest van de motie zoals die aangenomen is.
Dan heb ik...

De voorzitter: Mijnheer Vincken, via de voorzitter graag.

De heer Vincken (JA21): Dan is die hele zonneladder toch gewoon een wassen neus? Letterlijk staat er in de tekst van de RES: 'het strikt toepassen van de voorkeursvolgorde van de zonneladder niet snel genoeg tot de gewenste doelstellingen van het Klimaatakkoord leiden.' Nou ...

De voorzitter: Mevrouw Roefs.

Gedeputeerde Roefs: Ja, ik denk dat dat zo is. Dat is de werkelijkheid toch? Bovendien hebben zij natuurlijk die tekst ook gezet.

De voorzitter: Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ik kan me die Statenvergadering nog heel goed herinneren waarin die motie werd aangenomen. De tekst die nu op de website staat, is exact de tekst die mevrouw Brugman destijds uitsprak: 'schaf die waarschuwing daar ook bij af, want dan kunnen we dat niet snel genoeg'. Oké. Dat hebben we met ons allen aangehoord. Er was een meerderheid die daar toch iets anders van vond. En op zich is het natuurlijk prima dat er zo een handreiking is die aangeeft hoe daar goed mee om te gaan, maar door het op deze manier te doen – en nogmaals: het is niet één ding, het is een trap van een aantal zaken bij elkaar – maakt dat ik aansluit bij de heer Vincken: wat zitten we hier dan te doen en wat heeft het dan voor zin om zo een motie aan te nemen of zo een zonneladder te maken? Op deze manier wordt het in mijn optiek actief aangejaagd om maar te starten met zon-op-land en de motie heeft juist beoogd om dat niet te doen.

De voorzitter: Oké. Standpunt is helder mevrouw Palmen. Mevrouw Roefs. En ik stel voor dat zij doorgaat met de beantwoording, want zij komt sowieso nog bij u langs.

Gedeputeerde Roefs: Oké. Dan de vraag van D66 over de SNF-norm. Daar heb ik in feite al antwoord op gegeven. U geeft ook aan eigenlijk nog meer te willen als het gaat om de situatie van arbeidsmigranten. In dit geval hebben we het natuurlijk alleen over dat onderdeel wat ruimtelijk vertaald moet worden. En daar speelt deze normering een rol in en andere zaken niet.

De voorzitter: Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ja, en in onze verordening staat 'rekening houden met'. Kan het een verplichting zijn? Nu realiseer ik me dat dit alleen over nieuwe plannen gaat en dat arbeidsmigranten grotendeels helemaal niet in nieuwe plannen worden gehuisvest. Maar kan het in ieder geval voor de nieuwe plannen een verplichting zijn? Dat kunnen we misschien wel ruimtelijk regelen. En als we dat niet doen, dan krijg je ongeveer het omgekeerde van wat we zien gebeuren bij de zonneladders bij mensen die dat willen tegenhouden. Dan wordt het ongeveer: wat de Provincie niet verbiedt, staat de Provincie kennelijk toe.

De voorzitter: Oké. Uw vraag is helder: Kan 'rekening houden met' omgezet worden in een verplichting? Mevrouw Roefs.

Gedeputeerde Roefs: Ja, ik ben daar al op vooruitgelopen. Ik verwacht dat in de nieuwe verordening daar wat anders komt te staan.

De voorzitter: Dan zou ik de suggestie willen doen om even tot december te wachten.

Gedeputeerde Roefs: Nou ja, wij kijken natuurlijk ook naar zienswijzen die ingediend worden door gemeenten die juist heel veel hiermee te maken hebben. Ja dan blijft toch een beetje die vraag van mevrouw Palmen en het hele verhaal over de zonneladder. Voorzitter ik wil eigenlijk voorstellen of **ik daar schriftelijk op terug kan komen**, zodat we écht even kunnen kijken hoe dat nu precies zit. Op deze manier krijg ik het niet goed over de Bühne gebracht.

De voorzitter: Kunt u daarmee instemmen, mevrouw Palmen en mijnheer Vincken? Want u heeft dezelfde vraag.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): In principe wel, maar we zullen zo meteen ook moeten besluiten of dit een hamerstuk wordt of niet en als ik de beantwoording niet heb of de Gedeputeerde kan nu niet aangeven of ze genegen is om een aanpassing in de tekst te doen die de zonneladder wat strikter neerzet, zoals de motie beoogd heeft, dan wil ik het stuk toch graag amenderen. Daar ligt het dan ook een beetje aan. Kan ik dan die beantwoording ... Ik moet nu beslissen of het een hamerstuk wordt of niet...

Gedeputeerde Roefs: Het zou dan ... Kijk dit is eigenlijk inderdaad dat noodverband met door u vastgestelde zaken in december. Als ik genoeg uitleg geef en u daar nog weer vragen over kunt stellen en u bent niet tevreden, dan is dat misschien meer voor de verordening van december dan voor nu. Zou ik denken.

De voorzitter: Maar ik zit ook even te denken. Als ik uw vraag nu goed begrijp dan heeft u het meer over de toepassing en de handhaving van de regel dan sec de formulering van de regel. Waar we het nu over hebben is hoe de formulering in het stuk staat. En u zegt: ja maar, gemeenten en andere partijen passen hem zo niet toe en hoe ziet u erop toe dat dat wel gebeurt? Dat is een handhavingsvraag, om het maar zo te zeggen. Dus de vraag aan u is ook: kunt u wel instemmen met zoals het hier geformuleerd staat, waarbij uw vraag over hoe je er nu op toeziet dat het ook daadwerkelijk gebeurt in de schriftelijke beantwoording wordt meegenomen? Ik heb het gevoel dat twee dingen door elkaar lopen. Klopt dat?

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Nee, nee, nee, dat toch zeker niet. Natuurlijk begrijp ik het. Die nieuwe verordening, als die niet weer uitgesteld wordt, komt er zeer spoedig aan. Dus het zou een kleine moeite zijn om nu te zeggen: 'dan doen we het nu maar zo en dan kijken we straks in januari wel weer hoe we dat verder gaan doen'. Maar die motie is, volgens mij, al bijna twee jaar oud. En ik heb moeten constateren dat in die twee jaar zich er dus helemaal niemand iets van aangetrokken heeft. Sterker nog: het wordt nu door de website van de RES Noord en Midden-Limburg bijna actief aangejaagd.

De voorzitter: Mevrouw Palmen, als ik u mag onderbreken. Wij hebben nu op de agenda staan de tekst van de aangepaste verordening. Daar moet u een besluit over nemen. Hoe die uitgevoerd en toegepast wordt in de praktijk door gemeenten en welke rol de Provincie daar wel of niet in neemt, is strikt genomen geen onderwerp van wat nu als besluit voorligt. Dus ik snap uw vraag. Maar de vraag

is of u hem wilt blijven verbinden aan het wel of niet goedkeuren van deze formulering? Of zegt u: de formulering klopt wel, maar ze passen hem niet toe? Want dat is wat anders.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja. Als iedereen hem toe zou passen dan klopt de formulering wel, maar kennelijk moet hij dan strikter.

De voorzitter: Ik stel voor dat mevrouw Roefs, als dat kan, de schriftelijke beantwoording voor de Statenvergadering doet. Ik ga dadelijk in de tweede ronde vragen of het hamerstuk is of niet. Als u dan vindt dat het geen hamerstuk wordt omdat u de beantwoording wilt afwachten dan kan dat. Dan kunt u altijd in een later stadium nog aangeven of het al dan niet een bespreekstuk wordt. Is dat goed? Oké. Mijnheer Richter, u had ook nog een opmerking hierover?

De heer Richter (50PLUS): Nou misschien een idee of een suggestie. Misschien is het handig om vanuit GS de gemeentes nog een keer actief te informeren over deze motie met een brief, zodat we deze hele discussie even kunnen parkeren tot december. Want als je nu al die gemeentes actief daarover informeert, dan kan ik me inderdaad voorstellen dat gemeentes op dit moment denken: 'oké, we kunnen ons gang gaan'. Zolang dit niet duidelijk is voor een gemeente, zijn er misschien andere mensen of initiatiefnemers die denken: ja, vraag maar aan, op die plekken waar dat juist niet de bedoeling is. Misschien een idee dat GS dat nog eens actief uitdraagt.

De voorzitter: Ik stel voor dat mevrouw Roefs dat in de beantwoording, in de brief meeneemt. Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ja, het lijkt ons geen goed idee. Een motie in de Staten aangenomen, bindt de gemeenten niet. En als je erover communiceert verander je dat niet. Dus dat lijkt me geen goed idee.

De voorzitter: Nou, ik stel voor dat mevrouw Roefs zorgt voor integrale beantwoording voor de Statenvergadering en dan kan zij kijken of dat meegenomen kan worden of niet. Oké. Dan stel ik voor dat mevrouw Roefs nu doorgaat met de beantwoording en dan is dit thema even geparkeerd tot de schriftelijke beantwoording.

Gedeputeerde Roefs: De aandachtspunten voor zonnepanelen op passende bodemkwaliteit werd gevraagd door de heer Westhoff. De aandachtspunten zijn behoud van een goede bodemkwaliteit onder de zonnepanelen voor landbouwkundig gebruik. Dus dan zou er gestreefd moeten worden naar dubbelgebruik.

Hoe zit het met het verwijderen van zonnepanelen? Dat moet per plan beoordeeld worden. Daar hebben we het inderdaad al eerder over gehad. De voorwaarde zal de gemeente in de omgevingsvergunning moeten opnemen. In feite betekent het eigenlijk dat als je een vergunning krijgt dat het geen eeuwigheidswaarde heeft.

En de laatste vraag gaat over de financiële participatie.

De voorzitter: Mijnheer Westhoff.

De heer Westhoff (Fractie Westhoff): Maar welke voorwaarden worden er dan gesteld. Ik heb drie opties gegeven: een termijn, een technische termijn of een economische termijn. Die zonnepanelen kunnen misschien binnen vijf jaar al economisch verouderd zijn, dus het is onduidelijk.

Gedeputeerde Roefs: Ik denk dat het aan de eigenaar is, of degene die het zonnepark runt, of die ermee door wil gaan of niet. En dat zal, denk ik, vooral afhankelijk zijn van economische factoren. Dat heeft ook te maken met andere ontwikkelingen, denk ik, in de energievoorziening. En dan is in ieder geval geregeld dat hij niet verlaat en alles, materieel en infrastructuur, achterlaat. Ik ga ervan uit dat het vooral economische overwegingen zullen zijn. Maar dat kunnen we natuurlijk niet zomaar voorzien.

De voorzitter: Mijnheer Westhoff.

De heer Westhoff (Fractie Westhoff): Zit er dan een vaste termijn aan zo'n park? Ik bedoel, het staat nergens.

Gedeputeerde Roefs: Nee, maar daarom zeggen we dus als het klaar is: opruimen.

De heer Westhoff (Fractie Westhoff): Nee, maar daar probeer ik nu juist achter te komen: wanneer is zo'n park klaar?

Gedeputeerde Roefs: Als er geen exploitant meer is, neem ik aan.

De heer Westhoff (Fractie Westhoff): Dus het blijft in principe tot sint-juttemis een zonnepark?

Gedeputeerde Roefs: Ja.

De heer Westhoff (Fractie Westhoff): Oké, duidelijk. Ik ben het er niet mee eens, maar ...

Gedeputeerde Roefs: Dan nog over de financiële participatie. Het uitgangspunt blijft dat deelname van burgers aan de energieopwek van belang is voor het draagvlak. Dus dat is of je zo veel mogelijk burgers wilt laten meedoen, zodat zij daar ook economisch profijt van hebben. Daar gaat het over, die participatie.

De voorzitter: Oké, dat was uw beantwoording? Dan kijk ik nog snel rond voor een dringende tweede termijn. Mevrouw Plusquin, u was te laat. Ik doe nu een tweede termijn. Dus ik zou u willen verzoeken om niet nog een eerste termijn nu over te doen. En ik begin bij de heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja dank u wel, voorzitter. Ja, we waarschuwen natuurlijk al enige jaren hier voor die zonneladder, dat die onduidelijk is. Dat niemand zich er iets van gaat aantrekken. En vooral de gemeentes niet, ondanks de brief die destijds Drippy heeft uitgedaan. Vooral vanwege die onduidelijkheid van die zonneladder, en net de toelichting om schriftelijk antwoord te geven, hebben wij toch besloten om hier wel een bespreekstuk van te gaan maken, alhoewel we eigenlijk eerst van plan waren om er toch een hamerstuk neer te zetten. Maar ja, het wordt toch zo onduidelijk dat wij vooralsnog hier nu voor besluiten.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Overigens, ik was vergeten te zeggen dat uw tweede termijn één minuut is. Maar u heeft zich daar netjes aan gehouden, mijnheer Megens. Mevrouw Schuurin.

Mevrouw Schuurin (PvdA): Ja, heel korte vraag. Wat ons betreft had het een hamerstuk mogen zijn. Maar goed, we gaan het dus in november over de gewijzigde nieuwe verordening hebben. Hangt de invoering van die verordening nog af van het feit of de Omgevingswet in januari ingaat? Of kunnen we ook gewoon een nieuwe verordening vaststellen, of de Omgevingswet nou ingaat of niet?

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel voorzitter, goedemorgen. Ik ben niet te laat. We hebben hier een afspraak dat we om 9.00 uur beginnen en daar is het ook in het Presidium over gegaan. En volgens mij was ook een meerderheid het ermee eens. Dus ik vind het een onwenselijke ontwikkeling en ik heb dat al vaker aangegeven. Dus ik zou toch gewoon graag ... Ik heb geen heel lange bijdrage. Ik zal er een paar punten uitnemen.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin, met alle respect, we hebben een zeer volle agenda.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, dan wil ik ...

De voorzitter: U kunt nu één termijn, één minuut inspreken.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dan wil ik mijn andere vragen voor de Statenvergadering schriftelijk beantwoord zien. Dat is meer werk.

De voorzitter: Dat kan. U kunt ze indienen, dan krijgt u schriftelijk antwoord. Maar we gaan niet de eerste termijn overdoen nu. Dit tijdstip is al meer dan twee weken geleden gecommuniceerd. Maar u krijgt één minuut. En graag aangeven of u een hamerstuk wilt of niet.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Geen hamerstuk. Waarom beperken we ons tot de bescherming in verband met zonneparken? Met name de Zilver- en Bronsgroene natuur is nu niet of nauwelijks beschermd tegen andere economische ontwikkelingen. Waarom doen we dat wel bij zonneparken, en niet bijvoorbeeld voor woningbouw, wegaanleg en bedrijfsuitbreidingen? Hoe consequent is dat? Je zou in die gebieden ook een standstill willen voor economische ontwikkelingen, zodat de natuur daar niet verder achteruitgaat. In de Goudgroene en de waterwingebieden, maar ook in de Zilvergroene en Bronsgroene gebieden. Waarom doen we dat niet? En waarom worden de terechte eisen die gesteld worden over de landschappelijke inpassing, behoud van bodemkwaliteit en verwijdering na beëindiging van de activiteit, waarom worden die eisen niet voor alle gronden gesteld? En waarom wel landbouwgrond op die manier beschermen en niet gronden van andere bestemming? Is dat wel consequent, of heeft de landbouw hier een streepje voor? En ons voorstel is: de bescherming uitbreiden tot alle gronden. Dat zou eenvoudig kunnen, door het woord 'landbouwgrond' te schrappen. En dat is ons voorstel.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mijnheer Richter.

De heer Richter (50PLUS): Ja dank u, voorzitter. Ik hoor net van de heer Megens dat twee jaar geleden de heer Drippy ook al een brief heeft gestuurd. Maar goed, gehoord de discussie is het voor ons ook een bespreekstuk.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Westen.

De heer Westen (GroenLinks): Een bespreekstuk. Sorry, hamerstuk.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Mevrouw Claessens.

Mevrouw Claessens-Schepers (SP): Voorzitter, voor ons zou het een hamerstuk mogen zijn. En ik heb verder geen vragen of opmerkingen op dit moment.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Ik ga naar mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, in principe gewoon een hamerstuk. Maar als natuurlijk tijdens de Statenvergadering inbreng wordt geleverd die ons prikkelt, dan gaan wij wel reageren.

De voorzitter: Had ik nou niet van u verwacht, mijnheer Nijskens. Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Ja voorzitter, ik vind het nogal dubbelop. Als wij nu in de aankomende Statenvergadering hierover gaan spreken, en in december alweer, dan vind ik dat erg dubbelop. Dus wat ons betreft is dit een hamerstuk, want het gaat alleen om dat noodverbandje voor vier maanden. En die inhoudelijke discussie, en die onderwerpen zijn interessant genoeg, daar doen wij graag aan mee, maar wij vinden natuurlijk dat dat in december gewoon aan de orde is.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Vincken.

De heer Vincken (JA21): Het zal u niet verbazen dat ik het graag zie als een bespreekstuk.

De voorzitter: Ik had al zo'n vaag vermoeden. Mijnheer Van der Linden.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja, even voorzitter – dat het een bespreekstuk is, dat is duidelijk, dus daar ga ik niet verder op in – maar Gedeputeerde prikkelde mij nog wel over de deelname van burgers in projecten voor energieopwek. En daar gaat het ook niet altijd even geweldig mee, want daar spreek ik uit ervaring. En toen dacht ik: zou ook via de Omgevingsverordening daar nog iets in geregeld kunnen worden? En misschien is dat een idee om ook nog even mee te nemen. Het hoeft nu niet op dit moment besproken te worden, maar als we er via de Omgevingsverordening aan kunnen bijdragen dat het beter gaat lopen, dan zou me dat een lief ding waard zijn.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ja, dank voor de beantwoording in het algemeen en over arbeidsmigranten in het bijzonder. Dat sterkt ons in het idee dat we hier best over kunnen praten als de nieuwe Omgevingsverordening aan de orde is. En wat ons betreft zal het dus een hamerstuk mogen zijn. En ik sluit niet uit dat we toch wat gaan zeggen in de Staten als anderen dat ook doen. Want anders krijgen we echt een verkeerd beeld van wat de Provincie wil, denk ik.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja dank u wel, voorzitter. Ja, van mij had het ook geen bespreekstuk hoeven zijn. Maar goed, als er van alles gedaan wordt wat indruist tegen besluiten die genomen zijn, en ik zit een beetje voor niks te werken, dan moet ik er toch met pijn in het hart een bespreekstuk van maken, hoe vervelend ook.

De voorzitter: Nou ja, of dat vervelend is zullen we dan zien. Mijnheer Westhoff.

De heer Westhoff (Fractie Westhoff): Ik sluit me aan bij de opmerking van mijnheer Van der Linden met betrekking tot participatie. En wat mij betreft een bespreekstuk.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Roefs. En u heeft daarvoor vijf minuten.

Gedeputeerde Roefs: Een vraag van de Partij van de Arbeid. Wij kunnen natuurlijk in december gewoon een gewijzigde verordening vaststellen, maar die gaat dan in op het moment dat de Omgevingswet ingaat. Dus eigenlijk dezelfde restrictie als met december 2021.

De voorzitter: Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Wij hebben natuurlijk de afgelopen periode best wel veel nieuw beleid vastgesteld, als het gaat om de Omgevingsvisie maar ook het Waterprogramma. Dat zou dus betekenen dat de uitwerking van al dat nieuwe beleid, dat laten we afhangen van wanneer de Omgevingswet ingaat. Want die moest vertaald worden in de Omgevingsverordening ook gedeeltelijk. En daar ligt mijn zorg een beetje.

Gedeputeerde Roefs: Ja, maar we gaan in december twee voorstellen doen. Dus we stoppen meteen het nieuwe in de oude, dus in deze. Want anders zouden we deze exercitie weer opnieuw moeten doen. Sorry dat ik niet ... Ja. Dan de vraag van de Partij voor de Dieren. Ja, dat zijn in feite ook nieuwe dingen hè, terwijl we het in feite omzetten dus. Als u daar veranderingen in zou willen, zou ik zeggen: pak juist de nieuwe verordening aan om daar voorstellen voor te doen. Maar het beleid voor de Blauwgroene mantel, dat is echt heel strikt. En daar geldt dus naast de zonneladder een nadrukkelijke afweging van alle belangen, waarbij groen landschap en water de sterk bepalende zijn. Je moet natuurlijk nooit 'nooit' zeggen, maar we hebben in de POVI wel heel duidelijk gemaakt hoe de weging van belangen in de Groenblauwe mantel moet plaatsvinden. En dat gebeurt ook echt zo. Want er zijn natuurlijk al voorbeelden waar in de Groenblauwe mantel in het nationaal landschapspark Limburg zonneparken niet zijn toegestaan.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, dat is eigenlijk geen antwoord op mijn vraag voorzitter, want ik vraag me af: waarom doen we dat niet in de Zilvergroene en Bronsgroene natuur?

De voorzitter: Maar mevrouw Plusquin, ja u heeft natuurlijk een deel van de discussie gemist. Dit is nu even een technische exercitie om wat we al besloten hebben in een bestaande verordening te brengen. En in november staat dit onderwerp opnieuw op de agenda en dan vanuit beleidsmatige optiek. En dan komen ook allerlei onderwerpen aan de orde die zouden kunnen leiden tot een wijziging van de verordening op beleidsmatige gronden. Dus ik zou ook willen voorstellen – een terechte vraag van u: en waarom zouden we dit niet willen wijzigen – ik zou u willen verzoeken om dat tot november te bewaren en dan in de discussie te brengen. Dan houden we ons vandaag even tot de kwintessens van dit stuk, namelijk die technische wijziging. Akkoord?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Nou ja, ik zal er even over nadenken dan.

De voorzitter: Oké. Mevrouw Roefs.

Gedeputeerde Roefs: In feite is er alleen nog de suggestie geweest van de heer Van der Linden om te kijken of je die financiële participatie op de een of andere manier zou kunnen meenemen. Het lijkt mij heel lastig, maar ik zal het nagaan.

De voorzitter: Is het een optie dat, als u nu toch nog schriftelijk reageert, ook op dat punt van de zonneladder, om die vraag misschien dan ook even mee te nemen?

Gedeputeerde Roefs: Ja, dat is goed.

De voorzitter: Dat die voor de Statenvergadering ook beantwoord is?

Gedeputeerde Roefs: Ja.

De voorzitter: Mijnheer Westhoff, is dat akkoord?

De heer Westhoff (Fractie Westhoff): Kunt u dat ook doen met betrekking tot het leeghalen van de ruimtes en hoe het precies moet werken? Dus de termijn van de op...

De voorzitter: U bedoelt, het opruimen van een park?

De heer Westhoff (Fractie Westhoff): De termijn waarop het park geplaatst wordt en wat er dan moet gebeuren om het park op te ruimen, en hoe het achtergelaten moet worden. Daar zou ik graag wat meer informatie over willen hebben.

Gedeputeerde Roefs: Ik zal kijken welke informatie wij daarover hebben. Het is natuurlijk een zaak van de gemeente om dat te doen, maar dat komt erbij.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens nog, en dan ga ik toch echt dit punt afronden.

De heer Nijskens (VVD): Ja, ik zou toch graag willen waken dat we niet diverse beleidsterreinen onder de ruimtelijke Omgevingsverordening gaan schuiven van dingen die echt voor de ruimtelijke ordening bedoeld zijn. Bijvoorbeeld dat participeren in zonneparken, dat moet je in de PES of in de RES regelen. En het maakt voor de ruimtelijke ordening toch niet uit of een zonnepark eigendom is van een Japanner of van het halve dorp? Dus ik zou er toch wel voor willen waken dat we de verordening toepassen waar ze voor bedoeld is, en die andere verplichtingen op een andere manier borgen.

De voorzitter: Ik zou mij zomaar kunnen voorstellen dat dat de kwintessens van het antwoord van de Gedeputeerde gaat worden.

Gedeputeerde Roefs: Dat lijkt mij ook.

De voorzitter: Maar het is een terechte opmerking. Dan kijk ik nog even rond. Ik denk dat voor nu daarover alles gezegd is. Het wordt dus een bespreekstuk in de Statenvergadering. En iedereen kan uiteraard zelf besluiten of 'ie daar al dan niet inbreng in gaat leveren. Dan sluit ik daarmee dit deel van de agenda.

7.2. G-22-027 Statenvoorstel inzake vaststelling Programmaplan Samen naar een waterrobuust Limburg

De voorzitter: En ga ik over naar punt 7.2. Daar moet ik dan gelijk een correctie aangeven. U heeft in het stuk kunnen lezen dat u – en dan zeg ik hem even heel plat – geacht wordt als Staten een besluit

te nemen over het feit dat de Provincie Limburg daar een bijdrage van € 50 miljoen aan gaat leveren, terwijl de tekst die is opgenomen suggereert dat het gaat over de vaststelling van het Programmaplan. Maar dat is niet zo. Dus er staat een foutieve tekst. Voor degene die had gedacht dat hij nu dat hele Programmaplan kon gaan behandelen, dat is dus niet aan de orde. Mocht u overigens in een later stadium dat een keer hier willen bespreken, informatief, kan dat uiteraard altijd, hè. Dat staat buiten kijf. Alvorens we starten met de behandeling van dit voorstel geef ik eerst het woord aan mevrouw Hilders. Mevrouw Hilders spreekt in namens de Stichting Water-Stop.NU. En bij de beantwoording van eventuele vragen wordt zij bijgestaan door mevrouw Jaspar. En mevrouw Hilders, u krijgt maximaal vijf minuten om in te spreken. Ik geef aan u het woord.

Mevrouw Hilders (namens Stichting Water-Stop.NU): Ja dank u wel, voorzitter. Geachte leden van de commissie Ruimte, Landelijk Gebied en Natuur, geachte voorzitter, geachte Gedeputeerde. Mijn naam is Marja Hilders. Ik vertegenwoordig de Stichting Water-Stop.NU. Deze stichting is na de watersnoodramp van juli 2021 opgericht door bewoners van het watersnoodgebied in de omgeving van de Geulmonding. Wij pleiten voor een paar dingen: 1. Onafhankelijk onderzoek naar de oorzaken van de overstroming; 2. Regie bij de verantwoordelijke instanties over de complexe waterhuishouding in het leefgebied van Geul en Maas; 3. Samenwerking met deze instanties, inspraak hebben op het beleid en/of oplossingen; 4. Maatregelen treffen om herhaling te voorkomen. Want er was veel schade. En het beperken van schade wanneer een overstroming dreigt – dat is een crisisnoodplan. Over dit programmaplan ‘Samen naar een waterrobuust Limburg’ willen wij graag de volgende punten onder uw aandacht brengen. Dat zijn er drie. 1. De normering voor regionale wateroverlast. 2. De afstemming tussen het hoofd- en het regionaal watersysteem. 3. Een brief die een aantal bestuurskundigen en andere wetenschappers vorig jaar aan het College van GS en aan uw CdK heeft gestuurd. Allereerst de normering voor regionale wateroverlast. Voor het stedelijk gebied in het Heuvelland geldt een norm van 1:25, ook in de stedelijke kernen. Dat houdt in dat het watersysteem een regenbui van eens in de 25 jaar moet kunnen verwerken. Voor de rest van Nederland geldt een norm van 1:100 jaar in stedelijk gebied. Dat betekent natuurlijk dat je een regenbui van eens in de 100 jaar moet kunnen verwerken, en dat je dus meer regen aankan voordat er overstromingen en schade ontstaat. De norm maakt dus een groot verschil voor de schade bij wateroverlast. Deze normen zijn vastgesteld bij de ondertekening van het eerste Nationaal Bestuursakkoord Water in 2003. En de norm voor het Heuvelland van 1:25 was een uitzondering voor de Provincie Limburg. In de rest van Nederland is de norm van 1:25 gebruikelijk voor akkerland. Wordt het niet hoog tijd om in Limburg dezelfde norm te hanteren als in overig Nederland? Tegelijkertijd geeft het Waterschap in haar beleidsstukken aan dat de ambitie is: een norm van 1:100. Alleen lukt dat steeds niet wegens disproportionele kosten en de impact op het landschap. Dat is wat het Waterschap ons meldt. Wij kunnen echter helemaal niet vinden welke scenario's hierover zijn doorgerekend en welke gevolgen die hebben voor de kosten en voor het landschap. De motie die is ingediend in december 2021 door de heer Loomans en andere Statenleden moet hier inzicht in verschaffen. En we hopen dan wel dat ze hier de maatschappelijke kosten en baten in beeld gaan brengen, en niet alleen maar de kosten voor bijvoorbeeld het Waterschap. Wij zouden graag meer vernemen over de stand van zaken rond de uitvoering van de motie. Dat is urgent omdat het hoogwater tot heel veel schade heeft geleid. Nog steeds zijn veertig bewoners niet terug naar hun oude woning. Derhalve moet herprioritering van maatregelen aan de orde zijn, en we zien dit niet terug in het programma dat vandaag voorligt. Bovendien geeft het Waterschap ook aan dat de norm van 1:25 niet altijd wordt gehaald. En het duurt nog tot 2035, let wel, tot het watersysteem aan de norm van 1:25 zal voldoen. Dat is heel lang na 2003 dat die normen zijn vastgesteld als werknormen. Wij willen uw commissie en Provinciale Staten graag uitnodigen hierop door te vragen en voor versnelling te pleiten. De Gedeputeerde heeft op 16 december vorig jaar in de Staten aangegeven dat het Waterschap aansprakelijk is als niet aan de provinciale norm wordt voldaan. Wij willen graag weten wat dat betekent, ook voor de schade die vorig

jaar is ontstaan door het hoogwater. Dan heb ik nu: 2. De afstemming tussen het hoofdwatersysteem en het regionaal watersysteem laat te wensen over. Wij vestigen de aandacht op de sifon bij Bunde. (Dat zijn vijf grote duikers op het grondgebied van de gemeente Maastricht, maar dus vlak bij Bunde). En uit het rapport van Deltares 'Analyse overstromingen Geulmonding, Watersysteemevaluatie' van 28 april 2022 blijkt dat de capaciteit van de sifon onvoldoende is bij overstroming van de Geul. Dat is waar hij voor ontworpen is. Het is een structureel probleem. Op 14 juli was de sifon bovendien verstopt, waardoor het water niet goed weg kon en omhoogkwam in het gebied bij Bunde en verder. Een project voor deze sifon ontbreekt in het maatregelenpakket. Deltares beveelt onder andere aan om de capaciteit van de sifon te vergroten, bedijking langs de Geul te overwegen, dat kunnen dan ook flexibele dijken zijn; andere aanbevelingen zijn: compartimentering en het voorkomen van afwenteling van andere gebieden over en weer. Dit vereist herprioritering van het maatregelenpakket, en die ontbreekt helaas op dit punt. Wij achten een project voor de sifon en het aangrenzende gebied bij Bunde en Geulle onmisbaar voor het voorkomen van wateroverlast bij de monding van de Geul. Wij vragen uw commissie en Provinciale Staten om herprioritering als een randvoorwaarde voor vaststelling van het programma te bedingen. Tot slot 3. Vorig jaar 6 augustus hebben wetenschappers een brief geschreven aan CdK de heer Remkes en het Provinciebestuur. Ze noemen dat 'De Toekomst van de Maas', en het ging over het gebrek aan regie bij de aanpak van de waterproblematiek in Limburg. Hoofdondertekenaar is prof. Arno Korsten.

De voorzitter: Mevrouw, kunt u afronden? Want u bent al over uw tijd heen.

Mevrouw Hilders: Ik had toch vijf minuten? Oh, sorry. Ik had vanmorgen nog even geoefend. In de brief wordt gepleit voor een integrale aanpak en een rol van de CdK op dit gebied. Het bevat een analyse over: overzicht, denktanks, provinciale sturing, vernieuwing en coördinatie van beleid. We hebben de brief nagestuurd, want we konden bij het formulier geen brief toevoegen. En we zijn heel benieuwd naar de reactie van het Provinciebestuur van Limburg, want die is er nog niet. Wat is er nodig op bestuurlijk niveau om wateroverlast te voorkomen zoals in 2021? En wij vragen uw commissie en de Staten te bevorderen dat deze discussie daadwerkelijk gevoerd wordt. Ik dank u voor uw aandacht.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn er van de kant van de Staten vragen van de commissie aan mevrouw Hilders? Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): U heeft het over een maatregelenpakket, en dat een sifon van de Geul naar de Maas daar niet in zit. Maar bij de stukken van de Provincie die we voor deze vergadering hebben gekregen zit geen maatregelenpakket. Welk maatregelenpakket heeft u precies voor ogen?

Mevrouw Hilders: Het gaat over het Programmaplan en de maatregelen die daarin staan, of worden aangekondigd.

De heer Van Wageningen (D66): Nee, staat er niet in. Nee. Nee, dank u.

De voorzitter: Andere vragen van de commissie aan mevrouw Hilders op dit moment? Zo niet, dan zou ik u beiden willen vragen om op de publieke tribune plaats te nemen. Dan kunt u de rest van de discussie volgen. Dit Statenvoorstel wordt in twee termijnen besproken. U heeft in de eerste termijn vier minuten voor uw inbreng. En ik herhaal nogmaals: hoe interessant de inhoud van het plan ook is, strikt genomen ligt dat niet ter bespreking hiervoor. Dat neemt niet weg dat u daar best informatieve vragen over mag stellen – ik kan mij voorstellen, gezien de importantie van het onderwerp, dat dat zomaar eens aan de orde zou kunnen zijn – maar het formele besluit dat van de Staten gevraagd

wordt is vooral het financiële deel van het verhaal. Dus ik verzoek u daar ook wel rekening mee te houden. En ik begin een beetje willekeurig, bij mijnheer Vincken.

De heer Vincken (JA21): Ja, dank u wel voorzitter. Ik heb inhoudelijk een aantal vragen, maar dat is niet de bedoeling neem ik aan. Maar ik wil er toch eentje even uitpikken. Een beetje saillant, op bladzijde 40, of eigenlijk 30 van het stuk zelf, daar wordt over pijler 3 gesproken: klimaatbewustzijn. Arcadis vindt dat daar € 13 miljoen voor nodig is. Dat verbaast me heel erg. Ik zou daar graag wat meer informatie over willen krijgen, als dat mogelijk is.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Vincken. Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Dank u wel, voorzitter. Inderdaad interessant stuk, maar de inhoudelijke discussie daarover is niet hier aan de orde, en dat willen wij dus ook vandaag niet doen. Het gaat om heel veel geld, en er wordt aan de Provincie een bijdrage gevraagd. Op zich is daar nog geen dekking voor. We hebben dat nog niet opgenomen. Het meest urgent is natuurlijk de proceskosten op korte termijn. Maar u vraagt om € 1 miljoen, voor een deel te dekken uit het begrotingsresultaat en voor een deel zijn daar procesmiddelen voor. Voor dat stuk kunnen wij akkoord gaan. En voor het overige – dan zijn er nog € 49 miljoen nodig – willen wij daar graag in de begrotingsbespreking op terugkomen.

De voorzitter: Oké dank u wel, mevrouw Voncken. Mijnheer Felix.

De heer Felix (VVD): Ja voorzitter, dank. En de VVD heeft met belangstelling ook kennisgenomen van het Programmaplan, waar we het vandaag niet uitgebreid over gaan hebben. En de naam van het plan geeft eigenlijk wel de ambitie goed weer: Samen naar een waterrobuust Limburg. Wie kan daar nou tegen zijn. De VVD in ieder geval niet, wij scharen ons achter die ambitie. En met de zomer van 2021 in het achterhoofd wil niemand een herhaling van zetten. En ik zei het al, ik ga het programma niet doorakkeren, maar de VVD heeft wel een aantal vragen nog betreffende de provinciale bijdrage van € 50 miljoen. En de kern van onze kanttekening is eigenlijk als volgt. Wat kopen we straks voor deze € 1,2 miljard? Als dat geld besteed is, wat heeft Limburg dan? En met welke prioriteit gaan we aan de slag? In het stuk lezen we dat de robuustheid van het watersysteem in het Heuvelland prioriteit heeft, maar dat daarbij – en ik citeer – “onverminderde aandacht is voor kansen in overige gebieden”. Hoe gaan we borgen dat overige gebieden die onverminderde aandacht krijgen? En met andere woorden, kan de Gedeputeerde nader concretiseren hoeveel geld men straks wil besteden aan het Heuvelland versus de overige gebieden? En zoals ik al zei, de ambitie kan rekenen op steun van de VVD. € 1,2 miljard klinkt ontzettend veel, maar passen de financiën ook wel bij het ambitieniveau? Immers, de beschikbaarheid van middelen wordt expliciet genoemd als een van de risico's. Hoe concreet zijn de bijdragen van andere regionale overheden? En dat zijn de waterschappen en gemeenten. En moeten we misschien niet toe naar een nóg hoger ambitieniveau? Met passende financiële middelen, natuurlijk. En tot slot nog met betrekking tot het risico dat overheden niet gezamenlijk blijven opereren: wie heeft er in deze de lead? En wie heeft doorzettingskracht? En wat doen we concreet opdat alle overheden gezamenlijk blijven opereren? Informatieve vragen ten aanzien van het Programmaplan, maar wel relevant voor de Staten om straks te kunnen zeggen dat we die € 50 miljoen wel of niet ter beschikking stellen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Felix. Dan ga ik naar de heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja dank u wel, voorzitter. Een aantal goede vragen zijn al gesteld, hierover. Wat ons verbaast is dat we het hier alleen maar over de financiële bijdrage wel of niet

goedkeuren, hebben. Waarom dat dan in deze Commissie landt en niet in de Commissie FEB. We hebben hier een hele delegatie Statenleden zitten met een visie op de inhoud van dit stuk. Dus dat is een opmerking die ik heel even tussendoor gemaakt wilde hebben. Verder ben ik het eens met mijnheer Felix, die het heeft over de ambitie, die wij ook van harte ondersteunen. Als we naar het totaalplaatje kijken van € 1,2 miljard, dan lijkt die € 50 miljoen van de Provincie een druppel op een gloeiende plaat. Dus het is terecht om te zeggen: is het wel voldoende allemaal? En ook de vraag: ja, wat kopen we voor die € 50 miljoen die de Provincie bijdraagt? Want in het hele stuk, bijvoorbeeld als ik dan toch een zijsprongetje mag maken, lees ik twee keer het woord 'burger', en vijf keer het woord 'inwoner'. En als we het dan hebben over klimaatbewust, ja goed, hoe klimaatbewuster maken we mensen voor € 50 miljoen of voor € 1,2 miljard euro? En hoe meer zelfredzaam maken we ze? Ik heb zelf met een aantal buurtbewoners ik weet niet hoeveel zandzakken staan vullen. Dat zal voor meer mensen in deze zaal gelden. De coördinatie van inwoners in onze provincie moet denk ik meer gewicht krijgen dan het nu heeft in het stuk, en zal waarschijnlijk ook meer kosten met zich meebrengen. Dus in welke verhouding moet ik dan het bedrag zien dat we wel of niet gaan goedkeuren? En hoe zijn er nog aanpassingen op te maken in de tijd naar de volgende ramp toe? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Wolters Gregório. Ik kijk naar GroenLinks, mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja dank u wel, voorzitter. Ik ben het volledig eens met mijn voorganger. Ik had graag gezien dat dit voorstel dan in FEB behandeld zou zijn, want ik heb me juist heel erg inhoudelijk voorbereid op dit stuk. Dus ik heb even zoiets van: ja, welke vragen kan ik nog stellen. Ja, wat ik heel erg zie in het stuk is dat wij toch die benadering van waterveiligheid... Daar mis ik heel erg: hoe doe je dat combineren met je natuurontwikkeling en biodiversiteit. Want ook natuur, bomen houden heel erg veel water vast. En het is al vaker genoemd, van burgers: wat kunnen die doen, hoe kunnen we die daarbij betrekken. Als je kijkt naar tuinen van burgers, die nog veel versteend zijn, daar kun je een enorme winst behalen met tegels eruit, en mensen laten zien hoe simpel, hoe onderhoudsvriendelijk en onderhoudsarm een groene tuin kan zijn, een voortuin en/of een achtertuin. Dus ook daar is enorm veel winst te behalen. Dus ik zou zeker de burgers veel meer mee willen nemen in dit stuk. Wat wij ons afvragen is: zijn de adviezen uit het onderzoeksrapport van Bureau Strooming hier heel goed in meegenomen? We hebben de indruk dat dat wat minder is. En dan wat zorgen over de... Er moeten weer heel veel partijen samenwerken. Heel veel coördinatie vraagt dat. Maar we hebben juist vorig jaar gezien hoe verschrikkelijk mis dat is gegaan. Dus ook daar kijken wij heel kritisch naar, van: wie is nu uiteindelijk beslissingsbevoegd, gezagsbevoegd – hoe is dat geregeld. Dat soort zaken zouden wij graag veel scherper terug willen zien. Want het zijn een heleboel op zichzelf staande instanties, met eigen systemen. Ik vroeg me nog af – de inspreker, waarvoor dank trouwens, die noemde dat ook al – dat nog niet alle schade van vorig jaar voor burgers is gerealiseerd, en hoe de stand van zaken is en wat we daar nog mee kunnen doen. En daarmee samenhangend vind ik ook dat de gemeente Valkenburg aan de Geul een heel groot financieel probleem heeft, omdat zij enorme investeringen heeft moeten doen, bijvoorbeeld in het herstel van de infrastructuur. En of de Provincie daar ook weer bij het Rijk kan aandringen op ook compensatie daarvan. Ik denk dat ik niet al mijn vragen heb gesteld, maar daar kom ik dan op in de tweede termijn. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jetten. En mijnheer Richter.

De heer Richter (50PLUS): Ja dank u wel, voorzitter. In het stuk staat bovenaan inderdaad dat wij zouden gaan over het Programmaplan. Maar ja, toen las ik op een gegeven moment dat dat een bevoegdheid is van GS. Toen dacht ik ja, wat doen we dan eigenlijk in deze Commissie daar verder

mee? Het had eigenlijk bij FEB gemoeten – ik sluit me bij vorige sprekers aan. Wij onderschrijven vanzelfsprekend de ambitie uit het stuk, zeker gelet op de hele waterproblematiek, en die ook wat ons betreft de nodige aandacht moet krijgen. En wat betreft het beschikbaar stellen van het bedrag, ik denk dat dat inherent is aan het feit dat we er als Provincie ook echt iets aan moeten gaan doen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Ook eens met mijnheer Gregório en mevrouw Jetten. Ik wil het nog even over inwoners hebben, valt me eigenlijk in. Want in plaats van met zandzakken ben ik met koeien bezig geweest. En van die boer heb ik daarna een overzicht opgevraagd, en alleen van die ene boer zijn al twaalf koeien verdronken. Ik heb dat zien gebeuren; we hebben er eentje uit kunnen halen. Dus ik zou daar ook graag aandacht voor willen. Ook overigens weer dank aan de insprekers. Voor wat betreft het Programmaplan zelf ondersteunen we de doelstellingen, natuurlijk. En dus zowel het vergroten van de fysieke robuustheid van het watersysteem als het verankeren van water en bodem als sturend principe in de ruimtelijke ordening. Helaas blijven de instrumenten van de Provincie en ook het Waterschap vooralsnog te vrijblijvend. En daarom lijkt het ons volstrekt onvoldoende om echte systeemveranderingen mogelijk te maken. En dat zien we ook terug in de conceptnota Peelbeheer van het Waterschap. Voor ons zijn het tot nu toe vooral mooie woorden zonder daden. Want ook nu worden vele onderzoeken aangekondigd, terwijl Bureau Strooming – mevrouw Jetten had het er ook al over – veel van deze analyses al heeft gedaan. En sterker nog, twee weken geleden hebben Deltares, het Waterschap en de Provincie bij de presentatie ervan belangstelling getoond om beter samen te werken. En dan zijn de nieuwe onderzoeken voor ons: vragen naar de bekende weg. En waarom dan al deze onderzoeken aankondigen, en opnieuw uitvoeren? Waarom het wiel opnieuw uitvinden. De urgentie van de problematiek vraagt om maatregelen op korte termijn, zoals ook het Programmaplan zelf stelt. Het beste zou dan ook zijn om nu niet te vertragen door al gedane onderzoeken opnieuw te doen. En als we op een innovatieve en natuurinclusieve manier willen toewerken naar een robuust waterprogramma moeten we juist aan concrete andere maatregelen denken. En uit die al gedane onderzoeken blijkt dat er maatregelen over de grens nodig zijn, omdat de grootste afvoer vanuit Wallonië afkomstig is. Maar we moeten ook naar onszelf kijken, door ter plekke water vast te houden middels een ander landgebruik. En dat sluit ook aan bij het oorspronkelijke doel van de aanbevelingen van natuurorganisaties, zoals dat in het Geuldal al gebeurt. Diverse natuur- en milieuorganisaties – zoals de Natuur- en Milieufederatie en Werkgroep Behoud de Peel – breken een lans om zo veel mogelijk nature-based solutions in te zetten. En hierover is twee jaar geleden – dus nog voor de watersnoodramp – al een brief met aanbevelingen gestuurd aan de Provincie. En door op een natuurlijke manier de afvoer van neerslag te vertragen en de opnamecapaciteit van de bodem optimaal te benutten, blijft het water zo lang mogelijk in de bodem. En onderschept daarnaast ook het afstromend water over wegen, en laat het infiltreren in groene hellingen. Stimuleer het vergroenen van particuliere en publieke ruimtes, om zo de doorlatendheid te vergroten. Wat doet het College met deze adviezen van de natuur- en milieuorganisaties? Daar wil ik graag een reactie op van de Gedeputeerde. Maar ook voor het water dat er eenmaal in de beek zit worden door de natuur- en milieuorganisaties natuurlijke oplossingen gegeven. En los van het verbeteren van die sponswerking van de natuur denken we aan het verlengen van beeklopen, om te voorkomen dat afstromend ... versneld aan de oppervlakte komt. Zet dalvlakken bovenstrooms in.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin, kunt u gaan afronden? U bent over uw vier minuten.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, ik ben bijna klaar. Zet dalvlaktes bovenstrooms in, om de afvoer van het stedelijk gebied lokaal te bergen, en dito waterberging om stedelijke gebieden heen te leiden en boomstammen bijvoorbeeld in het water te laten liggen. En we horen graag hoe het College hierover denkt. Voorzitter tot slot, we vragen het College deze adviezen mee te nemen in de brede verkenning, want dat gebeurt tot nu toe echt onvoldoende. Kies in plaats van de gangbare technische maatregelen, die alleen maar meer van hetzelfde zijn en geen antwoord geven op de problemen van de toekomst, voor de positieve effecten van nature-based solutions. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Schuurin.

Mevrouw Schuurin (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Ik denk dat wel duidelijk is, ook aan de reacties die hier uit de Commissie komen, dat wij het in ieder geval wenselijk hadden gevonden om dit inderdaad ook inhoudelijk te bespreken, zij het dan als informierend stuk of sonderend. Ik denk dat we allemaal met de neus op de feiten zijn gedrukt vorig jaar, dat we iets moeten doen. En de PvdA is in ieder geval blij met de principes die hier genoemd staan. En ik zal proberen daar niet al te diep op in te gaan. Die € 50 miljoen bijdrage vinden wij op zich een realistisch bedrag. Ik kan me ook zo voorstellen, ook even als reactie op het CDA, dat op het moment dat wij dit goedkeuren, dat dit voorstel verwerkt wordt in de programmabegroting. En dat we het er dan natuurlijk sowieso als geheel over hebben als Staten. Ik wou ook even de sprekers bedanken, om inderdaad toch, nogmaals, duidelijk te maken hoe erg dit nog leeft op veel plekken. En inderdaad misschien als extra vraag: we hebben vorig jaar de discussie gehad over de normering in het Heuvelland, en er zou toen inderdaad onderzoek naar gedaan worden waar het eventueel realistisch is om die te verhogen en waar niet, en hoe dat dan zit. En ik dacht me te herinneren dat die ook ongeveer in deze periode afgerond zou worden, dat onderzoek. Dus misschien dat de Gedeputeerde daar al wel iets over kan zeggen. En de brief is ook bijgevoegd aan de stukken, dus misschien dat we daar toch ook een reactie op kunnen krijgen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Bosch.

De heer Bosch (PVV): Ja, voorzitter. € 50 miljoen, dat is vergaand, waarvan het Rijk er € 1 miljoen ter beschikking stelt. We vinden het ook natuurlijk een zeer groot programma, waarvan nog niet alle zaken goed belicht zijn en doorgekauwd. Een doorlooptijd van vijftien jaar, dat is nogal wat. Wij verwachten daar nog heel wat informatie van te krijgen, waarop we een goed oordeel kunnen vellen hoe wij hiermee omgaan. Ook met de kosten. Wij vinden natuurlijk gelijke kosten, dat die gelijk met de vorderingen moeten oplopen, en niet zomaar in één keer flatteren en 'we zien het wel'. Dus dat wij constant toch meetpunten hebben waar die centjes naartoe gaan. Want anders denk ik dat het niet goed zal gaan. Ja, tot zover op dit moment wat wij als PVV meteen meegeven. We blijven er kritisch op. Ja, dan nog iets, hier staat nog: als wij tekorten zouden krijgen, dan gaan we dat uit de reserves halen en de immunisatiereserve. Daar zijn we helemaal niet gelukkig mee. En als we dan een greep in die kas zouden willen doen, dan vind ik dat u dat van tevoren maar eens begint aan te kondigen, zodat we daar een oordeel over kunnen vellen of dat wel nodig is of niet. Want we denken, de looptijd zoals we nu hebben van tien à vijftien jaar, moet het geld makkelijk zijn vrij te maken uit de gewone middelen, en niet uit de immunisatiereserve. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Westhoff.

De heer Westhoff (Fractie Westhoff): Ik sluit me aan bij de woorden van mijnheer Bosch maar ook bij de woorden van mevrouw Jetten. Ik heb alleen één vraag. We hebben inmiddels al drie programmaplannen liggen op het gebied van water. Er komt nu nog een vierde bij, met een hele

aparte organisatie. Is dat niet op een of andere manier efficiënter te regelen, dat het allemaal in elkaar geschoven wordt? Want ik zie eigenlijk alleen maar heel bureaucratische structuren opgezet worden. Het kost allemaal een hoop geld. Kan het niet allemaal in één programma worden samengevat? Dat is in feite mijn vraag.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja dank u wel, voorzitter. Ja, ook ik had een heel inhoudelijke voorbereiding. Dus nou ja goed, ik zal me dan proberen te beperken in deze. Ja, dat er iets gebeuren moet dat is natuurlijk wel duidelijk. € 50 miljoen, ja sommigen vinden het realistisch. Ik vind het ook een heel fors bedrag. En zoals ik het gelezen heb vind ik het, zoals het omschreven wordt, ook nog wel heel abstract omschreven. Kijk, een integrale aanpak en koppelkansen ja, mijn motto, daar ben ik uiteraard helemaal voor. Maar ja, wat is een structurele oplossing voor de toekomst, zeker als dat nog tot 2035 gaat duren. Want ja, nu hebben we last van die overstromingen, tegelijkertijd hebben we ook afgelopen zomer gezien dat het ook totaal kan verdrogen. Dus we weten totaal niet hoe het er in 2035 uitziet, wat er nog gaat gebeuren. Dus wat is dan die structurele oplossing? Die aanpak vraagt ook om een forse verbouwing, en een forse pot met geld. En zoals ik het zie is juist het ingrijpen van de mens, het dichtplaveien van van alles en nog wat, zoals mevrouw Jetten of mevrouw Plusquin aan refereerde, is juist de aanleiding tot het probleem. Dus gaat dan het forse ingrijpen niet tot nog meer problemen leiden? Daar maak ik me toch wel zorgen over. En tegelijkertijd, waarom is er ook zo'n uitgebreid en financieel zwaar procesprogramma nodig om tot resultaten te komen? Mijnheer Westhoff refereert daar ook al aan. Is er niet met gezond verstand een kortere en snellere manier te bedenken door ook die programma's in elkaar te schuiven, en daar iets meer realistisch naar te kijken? Is het naast ingrijpen ook niet logisch om een deel van het geld te reserveren om daar een permanent schadefonds voor op te zetten? Ja, zelf vind ik ook dat inwoners maar ook bedrijfsleven en andere participanten beter betrokken moeten worden. Ze zitten er allemaal met de neus bovenop, weten als geen ander waar het knelt. Dus het is mij nou niet helemaal duidelijk of die mee gaan doen of niet. Maar dat zou ik wel wenselijk vinden, om dat meer te betrekken. En in dat integrale werken, moet er dan niet een soort van afwegingskader zijn met welke doelen waar, en vooral welke prioritering er dan is in de relatie tot te lopen risico's? Iedereen heeft zijn of haar belang, dus wie gaat er dan in voor? Komt daar nog wat meer duidelijkheid over? Bevoegd gezag, dat heeft mevrouw Jetten al gedaan, dus dat hoeft ik niet te doen. We beginnen nu met beginpunt € 50 miljoen, maar we weten ook allemaal dat daar waarschijnlijk nog forse kostenstijgingen bij gaan komen. Althans, dat is de ervaring wel bij dit soort projecten. Wie gaat er dan voor opdraaien? Is daar al wat van te zeggen? Gaat er onteigend worden om doelen te halen? En komt er ook een beoordeling op de kosten/baten op ieder maatregeltypen? En wat is de rol van de gemeente in de besluitvorming? Dat was het van mij.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Dank u wel. Ik kan beginnen met de samenvatting, gezien zoals de orde van de vergadering veranderd is. En de samenvatting luidt: wat D66 betreft kunnen de Limburgers erop rekenen dat er passend Provinciaal geld is voor goede klimaatadaptieve maatregelen, vooral als die ook actief bijdragen aan de andere opgave van de Provincie. Maar we voelen ons niet in staat om nu een oordeel te geven over een commitment van € 50 miljoen. Hopelijk verandert u dat na beantwoording van onze vragen. Maar die vragen waren natuurlijk gedeeltelijk inhoudelijk, dat begrijp je wel. Want we kunnen natuurlijk onmogelijk € 50 miljoen ter beschikking stellen terwijl we niet weten waar het aan besteed gaat worden. Dus ik doe nu eerst mijn financiële vragen, en dan komt de vraag. Mag ik de rest van mijn vragen stellen, of moet ik het schriftelijk doen? Want anders krijgen we een herhaling van zetten in het Statendebat.

De voorzitter: U heeft vier minuten, u lost het heel opportunistisch op.

De heer Van Wageningen (D66): Ik begin even met de financiële vragen. Hebben we het goed begrepen dat het programma te zijner tijd alleen over het regionale watersysteem zal gaan, en niet over de Maas? Waarom wordt er in dit verband dan toch vooruitgelopen op een commitment vanuit de regio van € 100 miljoen voor financiering van maatregelen aan de Maas? De Maas is rijkswater, en in principe moeten verbeteringen aan rijkswater door het Rijk worden opgepakt. Als het Rijk om een bijdrage vraagt zien we die graag tegemoet, maar het lijkt ons niet goed om alvast vooraf aan te geven dat er een bijdrage vanuit de regio beschikbaar is, zeker niet in een plan dat er niet over gaat. Dus ik vraag me af hoe het College daarin staat. Voor het Waterschap is droge voeten een kerntaak, en zij werken al aan bestaande programma's waaronder Water in Balans, daar is al eerder aan gerefereerd. In dit plan staat: het is lastig om een grens te trekken tussen die programma's, dit programma wat hier wordt voorbereid en Water in Balans. Vandaar dan toch de wens om er twee losse programma's van te maken, en niet samen te werken aan bijvoorbeeld Water in Balans 2.0, met meer middelen dan het Waterschap tot nu toe beschikbaar heeft. Kan dat niet wat efficiënter? En dat zegt dan meteen iets over die € 1 miljoen, waar we direct over moeten beslissen. Dus graag antwoord op die vraag. Is er dit keer ook gekeken naar samenloop met delfstoffenwinning en mogelijke financiering vanuit de opbrengst daarvan? Betekent dit besluit nu dat we aan het eind van het jaar in de programmabegroting van 2023 de immunisatiereserve al aanspreken? Zo ja, komt die mede hierdoor onder de € 900 miljoen? En wat betekent dit voor de gewenste indexatie van de immunisatiereserve? We zien dat de besteding van de provinciale middelen wordt gefaseerd. Dat kan wat D66 betreft prima, en het lijkt ons terecht. Het opent wel de vraag: zijn onze Staten nog aan zet om besluiten over daadwerkelijke besteding van € 50 miljoen te nemen als we nu dit besluit nemen? Dit waren mijn financiële vragen. Ik heb ook inhoudelijke. Mag ik die nu stellen, of...

De voorzitter: U heeft nog anderhalve minuut.

De heer Van Wageningen (D66): Het gaat ons vooral ...

De voorzitter: Nee, ik snap uw dilemma allemaal. En het een zonder het ander is inderdaad een beetje een lastige. Daarom ben ik een beetje coulant op de inhoud. Maar niet op de tijd.

De heer Van Wageningen (D66): Nou, er is er eentje die puur op de inhoud gaat, maar die wel heel belangrijk voor ons is. Als we commitment voor provinciaal geld geven – hoogwaterbescherming is niet echt een primaire provinciale taak – het kan toch zijn dat je D66 wel over de grens trekt, maar dan moet er een criteria voor de selectie van maatregelen zijn, dat er een samenloop is met ander provinciaal beleid. Ik heb daarnet al in mijn bijdrage gefrot dat het zeker geldt voor maatregelen aan de Maas, maar eigenlijk geldt het ook voor maatregelen in het regionale watersysteem. Het is voor ons goed als de Provincie daar ook geld aan besteedt, maar dan moet er ook samenloop zijn met andere provinciale doelen. Er staat geen longlist in, maar er staan ook geen criteria in waarop we maatregelen uit die longlist gaan kiezen. En u merkt al dat nu al de volksvertegenwoordiging daarop aangesproken wordt. Dus ja, we willen zowel graag er nog iets over kunnen zeggen als nu in het planprogramma al een voorzet voor criteria. En onze inbreng is: graag het criterium: samenloop met andere doelen. Dan laat ik het qua inhoudelijke vragen even hierbij.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mijnheer Van der Linden.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja voorzitter, ik vind ook dat het eigenlijk in FEB behandeld had moeten worden als het puur om de financiën gaat, en dan waren wij ook niet verleid om inhoudelijk daarnaar te kijken, wat ik toch ook wel een beetje gedaan heb. En bij mij kwam het gezegde op: eenvoud is het kenmerk van het ware. En als ik dan naar dit stuk kijk, dan is het verre van eenvoud. En dan is het dus ook voor mij de vraag: is het het ware wat we nastreven? Want het ware wat we na moeten streven is dat het voor onze bewoners goed gaat. En we hebben insprekers gehad die heel nadrukkelijk hebben aangegeven: kijk, we hebben een probleem ervaren en op die manier had het voorkomen kunnen worden, en op die manier moet het anders. En wij hebben als fractie een brief ingestuurd naar aanleiding van wateroverlast in 2011, waarin gedacht werd om dan maatregelen te nemen en daar is tien jaar over gepraat en in 2021 waren de overstromingen op het bedoelde pand nog erger dan de maatregelen, die wel aan één kant zijn opgeroepen, gedeeltelijk uitgewerkt, vervolgens weer veranderd. En het Waterschap heeft daar zijn eigen programma doorgevoerd, met als eindresultaat dat ook gekeken moet worden: hoe is de verzekerbaarheid van mensen als ze ergens wonen en er is wateroverlast. Want daar wordt heel snel overheen gestapt. Dus het belang van die bewoner, van onze Limburger, zie ik hier nou niet zo direct heel nadrukkelijk terug. Ik zie eerder een belang van wat organisaties die voor zichzelf een pot geld organiseren om een aantal jaren aan het werk te blijven. En dat vind ik dus een kardinale fout. En ja, dan kom je dus op het punt uit: ga je dus dat geld ... Want wij zijn geen FEB, we zijn inhoudelijke mensen, en dan doen we het vanuit de inhoud. Tenminste, dat ... [1:46:52] stellen we beschikbaar. Ik ben het eens met die € 1 miljoen, daar kunnen we wel een eindje mee leven. Dan komt er wel wat garen op de klos, om het zo maar eens te zeggen, maar dan kunnen we misschien naderhand nog eens nadrukkelijk over de inhoud praten. En die inhoud is voor ons bepalend voor die € 50 miljoen. En ik vind me op deze manier voor het blok gezet, dat ik zonder dat ik er inhoudelijk wat over mag zeggen de beurs moet trekken. En dat bevalt me geenszins. En dat is de kritiek van mij op dit punt. En ik ben benieuwd hoe de Gedeputeerde daarmee omgaat.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Vincken.

De heer Vincken (JA21): Dank u. Ik heb nog twee retorische vragen. En daar hoeft de Gedeputeerde ...

De voorzitter: Oh. Volgens mij zijn we even ...

De heer Vincken (JA21): Nou ja, u hebt mij het woord gegeven.

De voorzitter: Nee nee nee ja. Ik zou bijna zeggen: grijp uw kans, maar ik ga toch maar even ingrijpen, ja.

De heer Vincken (JA21): Nou ja, u kunt mij het woord ontnemen, maar dan komt het in de krant.

De voorzitter: Schrijf op.

De heer Vincken (JA21): Ik heb nog twee retorische vragen.

De voorzitter: Allez dan, omdat ik fout zat.

De heer Vincken (JA21): Daar hoeft mevrouw Roefs alleen maar ja op te zeggen, zo meteen. Ja, omdat we nog niet over details en over plekjes en dijkjes en zo geïnformeerd zijn neem ik aan dat de mail en de tekst van de inspreker van de Stichting Water-Stop.NU serieus meegenomen worden in

de nadere uitwerking. Dat geldt ook voor de brief van het Waterschap, waarin geconstateerd wordt dat de samenwerking met Wallonië ook onder de maat is. Dan...

De voorzitter: Ja, nu moet u echt wel gaan afronden, mijnheer Vincken. Ik heb u nu twee retorische opmerkingen...

De heer Vincken (JA21): Ja ja, mijn laatste opmerking, die sluit een beetje aan op de wens van onder andere mijnheer Westhoff om het allemaal wat efficiënter te maken. Die gaat over de titel: 'Samen naar een waterrobuust Limburg'. Oké, klaar. En dan: 'Limburg in eendracht, slagkracht en daadkracht'. Dat is een typisch voorbeeld van de grote hoeveelheid blablabla die wij moeten verwerken. Dank u wel.

De voorzitter: Waarvan akte. Wij zijn nu aan de beantwoording in de eerste termijn. Ik ben helemaal niet van schorsingen om het College gelegenheid te geven om iets voor te bereiden, maar aangezien u zelf hier al bijna tweeënhalve uur zit stel ik voor dat we even vijf minuten pauzeren. En dat geeft dan gelijk het College toch even de kans om iets voor te bereiden. Het is nu bijna vijf voor half: vijf minuten.

[SCHORSING]

De voorzitter: Mag ik iedereen verzoeken om de plek weer in te nemen? Wij gaan weer starten met de vergadering. Die ping betekent 'zitten aub'. Ik mis er nog een paar. Ik zag overigens net een appje langskomen over SVL en JA21, maar ... Ik weet niet of u dat ook gezien hebt. Sinds vanochtend, begrijp ik. Maar goed. Mijnheer Vincken, moet ik u nu met JA21 aanspreken of met SVL?

De heer Vincken (JA21): Nou, graag als JA21.

De voorzitter: Oké.

De heer Vincken (JA21): Het is officieel.

De voorzitter: Wij gaan starten met de beantwoording in de eerste termijn door de Gedeputeerde. Ik geef graag het woord aan mevrouw Roefs.

Gedeputeerde Roefs: Dank u wel voor uw inbreng. En wij vinden het wel jammer dat u ook een beetje op het verkeerde been bent gezet en dat u zich ook heel erg ingelezen en voorbereid hebt op de inhoud. Wij zouden het wel heel jammer vinden als dat ook verloren zou gaan. Hoe we dat precies moeten organiseren weten we nog even niet, want u zit natuurlijk als commissie heel erg krap in de tijd, maar wij kunnen misschien wel gewoon langs iedere fractie komen om op te halen wat u aan inhoud heeft. Want natuurlijk is dat programmaplan eigenlijk ook een soort ... Ja, daar kun je ook dingen aan veranderen. **Dus wij zouden mee kunnen nemen wat u inhoudelijk nog aan ons mee wilt geven. Ik denk dat het goed is dat we proberen daar een of andere vorm voor te vinden. Dat is in ieder geval van onze kant een aanbod om, ja, met u hele waardevolle gedachten en overwegingen om daarmee om te gaan. Dat even als eerste.**

De voorzitter: Mijnheer Bosch.

De heer Bosch (PVV): Binnen welke termijn denkt u dat op te halen?

Gedeputeerde Roefs: Ja, als dingen haast hebben dan kunnen we ontzettend veel. Dus ... **Ja, dat zouden we ... De komende veertien dagen?**

De heer Bosch (PVV): Ja.

Gedeputeerde Roefs: Ja. Wordt geknikt. Ik vind het altijd moeilijk om zelf te zeggen hoe anderen moeten gaan rennen, maar ... Ja.

De heer Bosch (PVV): Nee, maar dan weten we in ieder geval waar we naartoe moeten. Dank.

Gedeputeerde Roefs: Ja, oké. En als u denkt: wij hoeven dat niet zo nodig mondeling te doen, maar we geven wel schriftelijke inbreng, dan kan dat natuurlijk ook, maar we nemen contact op met iedere fractie. Dan zou ik ook nog het volgende willen. Dat gaat over het geld, waar we in feite hiervoor bij elkaar zitten. Wat ik hoor is dat er toch nog bij sommigen van u het idee leeft dat wij die € 50 miljoen uit die immunisatiereserve willen halen. Dat is wel wat in de voorjaarsnota stond, maar nu staat in het stuk dat wij dat misschien ook wel wat conservatief vonden. Er is nu een ander voorstel. Wat er nu ligt is in feite: die € 50 miljoen zou je kunnen zien als een soort principereservering, maar de bedoeling is dat er jaarlijks een actualisering is van wat we willen gaan uitvoeren. Dat wordt dan in een periode van vier jaar neergezet en het jaar daarna weer voor vier jaar. Dus dat loopt steeds door. Dus dat is dan: waar gaan we zaken aan besteden? En dan loopt dat mee in de P&C-cyclus en dan weten we dus wat er voor het komende jaar in de begroting opgenomen moet worden voor wat we van plan zijn te doen. Hè, want wij gaan er ook van uit dat ... Nou, in het begin is er natuurlijk nog veel onderzoek en nog minder uitvoering, en in de loop van de jaren zullen de grotere projecten komen. Dus vandaar dat het niet zomaar is € 50 miljoen delen door zoveel en dat dan in de begroting neerzetten, maar gewoon aan de hand van het bestedingsplan gaat het dus steeds een opname of een begrotingspost worden. Dat is het idee.

De voorzitter: Mijnheer Bosch.

Gedeputeerde Roefs: Dat is het idee. Maar wij moeten natuurlijk wel ... Mag ik nog één zin zeggen?

De voorzitter: Ja.

Gedeputeerde Roefs: Wij moeten natuurlijk wel, omdat we de minister beloofd hebben (want we hebben natuurlijk wel een bestuursovereenkomst ondertekend), een soort principe-uitspraak te hebben over die € 50 miljoen, want anders is onze 'ja' helemaal niks waard. Ik hoop dat ik daar extra duidelijkheid heb kunnen geven.

De voorzitter: Mijnheer Bosch.

De heer Bosch (PVV): Ja, dus als ik het goed begrijp wordt die € 50 miljoen in tranches verdeeld; eigenlijk naar gelang dat het project loopt, loopt het geld mee. Maar waarvoor zouden we het dan nu al moeten reserveren en niet tranches in de begroting opnemen?

Gedeputeerde Roefs: Omdat we pas eind december ... Er zijn nog heel veel onderzoeken bezig, diepgaande onderzoeken met nationale en internationale superexperts. We moeten natuurlijk de goede dingen gaan doen, dus het echte plan komt in december en dan kunnen we dus niet nu zeggen van nou, in het eerste jaar doen we dit, in het tweede jaar doen we dat en in het derde jaar doen we dat. Maar we hebben wel op 14 juli een overeenkomst getekend met de minister, en door die

overeenkomst te tekenen waarin wij zeggen 'wij staan voor € 50 miljoen aan de lat', gaat hij die € 300 miljoen naar Limburg overmaken. Ja weet je, in zo'n verhaal ... Ja, je moet iets losweken, dan moet je er iets tegenoverstellen. En ja, dan kom ik bij uw vragen van: mag ik die € 50 miljoen reserveren? In feite is het een principereservering die we op deze manier in de begroting willen zetten.

De voorzitter: Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ja. Dat is dan toch een reservering in de begroting zetten? Ja. Ik herhaal dan toch die vraag van: gaan het ten koste van de immunisatiereserve? En besluiten we daar nu al over? Want echt, die aanpak ... U zegt dat de werkelijke aanpak in de P&C-cyclus wordt meegenomen. Daar gaan de Staten over, dus daar zouden wij alsnog in kunnen bijsturen als we dat zouden willen. Kijk, wat ons betreft is een reservering gewoon echt niet aan de orde als we nog niet weten wat we ermee gaan doen. Dat kan voor het Rijk toch ook niet zijn?

De voorzitter: Maar wat is uw vraag?

De heer Van Wageningen (D66): Wat gaat er mis als we het laten bij de toezegging van het College en als Staten geen uitspraak hierover doen?

Gedeputeerde Roefs: Ja, wat er misgaat is dat we de belofte aan de minister niet nakomen.

De heer Van Wageningen (D66): Die heeft u al gedaan toch? Die heeft u toch al gedaan?

Gedeputeerde Roefs: Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat het uit de immunisatiereserve komt, maar uit de begrotingsruimte. En jaarlijks stellen we vast aan de hand van het bestedingsplan hoeveel dat is, en dat wordt uitgespreid over 10 à 15 jaar. Dat kunnen we nu natuurlijk nog niet zeggen, dat zal in 2023 nauwelijks iets zijn. En in 2024 de kortetermijnmaatregelen wellicht en dan zo verder.

De voorzitter: Mijnheer Van Wageningen.

Gedeputeerde Roefs: En dan komen we bij u iedere keer terug op het moment dat er betekenisvolle stappen gedaan worden.

De voorzitter: Maar u vraagt dus vanuit het budgetrecht van de Staten aan de Staten of zij akkoord zijn met een toezegging van € 50 miljoen, waarbij de invulling daarvan in de tijd nog moet worden vastgesteld? Is dat de juiste formulering? Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ja, ik zit ook in die commissie FEB. Tenminste, soms. Want ik mag daar over financiën, juist over financiën, het woord voeren namens D66. Vanuit die traditie zeg ik dan: oké, als we een reservering doen dan zit dat dus niet meer in de immunisatiereserve. Want dat is niet gereserveerd geld, dat is een immunisatiereserve.

De voorzitter: Nu wordt de discussie inderdaad financieel-technisch van aard. Dus eigenlijk vraagt u: wat betekent dit besluit in termen van het budgetrecht van de Staten als het gaat over de vaststelling en de vervolgende uitvoering? Misschien dat u dat even kunt parkeren en het zo meteen beantwoorden, want het is inderdaad een financieel-juridisch-technische vraag. Ja. Ik ga naar mijnheer Felix.

De heer Felix (VVD): Ja, ik wilde in het verlengde daarvan toch kort aanstippen, en dan kan het straks misschien worden meegenomen, de vraag of we niet ook wat robuuster moeten reserveren. Ik hoor toch een zekere vrijblijvendheid over hoe we de reservering in tijd gaan wegzetten. Op het moment dat er nu een principeakkoord met de minister ligt, dan lijkt het mij toch dat we daar wat steviger 'ja' op moeten zeggen als commissie en als Staten, en dat daar ook gewoon een goed, robuust voorstel ligt. Ik zou u haast willen oproepen om nog wat nader te verduidelijken wat we nu precies gaan doen.

De voorzitter: Oké. Dan mevrouw Voncken-Janssen.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Ja, dank u wel. Ik hoor net de portefeuillehouder zeggen dat er in december een plan ligt en dat we dan weten hoe de programmering van de maatregelen plaatsvindt en dus ook de € 50 miljoen eigen bijdrage aan de projecten in feite kunnen faseren. En ik hoorde u ook zeggen: aan de hand van dat bestedingsplan, wat dus bij dat projectplan hoort, wordt jaarlijks de begroting opgemaakt en een deel van die € 50 miljoen, die niet uit de reserve komt, maar die wordt dan wel jaarlijks in de begroting opgenomen. Maar als dat er in december allemaal ligt, waarom gaan we dan niet in december nog eens naar de inhoud terug? Want dan kennen we ook de maatregelen, dan hebt u ook een uitfasering daarvan. Dan kunnen we het veel beter over inhoud hebben. Waarom moet dat dan nu?

De voorzitter: Mevrouw Roefs.

Gedeputeerde Roefs: In december zullen we het hebben over een eerste pakket. En laten we even ... Het is begonnen met een propositie die wij hebben neergelegd in Den Haag. Dat is € 1,2 miljard. Voor iedere euro die we nu als Provincie beschikbaar stellen hebben we € 23 wat we kunnen besteden in Limburg. Er staat een heel schema in de stukken: die € 1,2 miljard is opgebouwd uit € 600 miljoen en € 600 miljoen. 600 voor het Maassysteem, het hoofdsysteem, en 600 voor het regionale watersysteem. Van dat Maasgedeelte is € 500 miljoen het hoogwaterbeschermingsplan dat het Rijk gereserveerd heeft voor hun opgaven. Daar hebben wij € 100 miljoen uit de regio tegenovergesteld. Uit de regio hè, dus dat is de waterschappen, gemeenten en Provincie. Die andere € 600 miljoen, daarvan hebben we gezegd: € 300 miljoen komt er van het Rijk – ik moet het even goed op een rij zetten – € 50 miljoen van de Provincie, € 265 miljoen van de waterschappen en de gemeenten betalen ook mee, afhankelijk van het project dat er in hun gemeente gaat draaien. Zo zit het in elkaar. Dáár hebben wij een overkomst over met de minister. Dus wij staan daar voor € 50 miljoen aan de lat met onze bijdrage aan het hoofdwatersysteem en aan het regionale watersysteem. En hoe die verdeling precies wordt, dat hebben we nog niet helemaal vastgesteld. Als we daar een besluit over hebben genomen komt dat naar u toe. Onderdeel daarvan is het regionale systeem waar wij dus een heel plan voor maken en waar ook al dat geld van de waterschappen en de gemeenten inzit. Maar wij weten nog niet hoeveel geld van de gemeente het precies wordt. Daarom hebben wij gezegd: wij doen € 50 miljoen, dan hebben we het hele plaatje compleet. En dat hebben we met de minister afgesproken. Maar de bedoeling is dus om die € 50 miljoen ieder jaar uit de begroting te halen volgens een bestedingenplan. Maar ja, we kunnen moeilijk Limburg maar half tegen water beschermen. Dat gaat natuurlijk niet. En we zullen ook de minister moeten contenteren, dus het is op een gegeven moment ... Ja, wat is nu eerst en wat is de volgorde? Maar het is dus níét de bedoeling dat het uit de immunisatiereserve komt, maar gewoon iedere keer en ieder jaar op de begroting. Alleen het bedrag zelf hangt af van wat er dat jaar gedaan wordt volgens het plan om Limburg een robuuster watersysteem te geven. Dat is het verhaal.

De voorzitter: Ik constateer inderdaad, en dan geef ik het woord aan de heer Van der Linden, dat het begrip reservering in financieel-technische zin dan betekent dat je daadwerkelijk iets in je financiële huishouding moet doen, terwijl ik de uitleg hoor als ... U vraagt gewoon een principeakkoord van de Staten op het beschikbaar stellen van € 50 miljoen, en hoe dat gebeurt, in welke tranches en voor welke activiteiten, loopt via de reguliere P&C-cyclus. Ik zie, als ik het mij goed herinner, in het stuk zelf het woord reservering ook niet staan. Want een reservering betekent inderdaad dat je gewoon geld opzij moet zetten, daar heeft de heer Van Wageningen gelijk in. Ik begrijp van u dat dat nu niet gebeurt. Er wordt nu geen geld opzijgezet. Mevrouw Voncken-Janssen heeft terecht aangegeven dat de discussie bij de begroting zelf ook zal terugkomen, want dan is het wel ... Als er een principetoezegging is van de Staten dan is het wel een verplichting, zal ik maar zeggen – ik zou bijna juridisch zeggen: een niet uit de balans blijkende verplichting – maar dan moet hij de komende jaren wel ergens een plek gaan krijgen. En de vraag is of u met zo'n principetoezegging gaat instemmen als Staten vanuit uw budgetrecht. Mijnheer Van der Linden.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja, en dat was nu net mijn vraag, voorzitter. Want eigenlijk het hele verhaal luisterend, dan denk ik: het budgetrecht van de Staten ligt er, en was het niet verstandiger geweest om eventueel met FEB hier die principeafspraken zo in het vat te gieten dat die commissie het ermee eens was voordat u naar de minister ging? Want wat we nu zitten te doen is eigenlijk afspraken maken en naderhand gaan wij in de begroting min of meer bekrachtigen dat we het ermee eens zijn vanuit ons budgetrecht. Ik had het toch charmanter gevonden als dat eerder opgelost was geweest.

Gedeputeerde Roefs: Voorzitter, ik begrijp heel goed dat de heer Van der Linden dat zegt, maar die € 300 miljoen voor Limburg stond nú in het Coalitieakkoord. Wij wilden zorgen dat dat geregeld was, want je weet nooit wat er gebeurt. Ja, dat is dus de afweging. Laat ik daar maar gewoon heel eerlijk in zijn: we moesten acteren, en soms ... Ja, ik weet heel zeker dat u allemaal deze waterveiligheid voor Limburg ontzettend belangrijk vindt. Ja, en daarom doen wij ook een beroep op u om akkoord te gaan met datgene zoals wij het nu voorstellen.

De voorzitter: Mijnheer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja voorzitter, als ik even een ordevoorstel mag doen. Het lijkt alsof we al aan een anderhalve termijn zijn begonnen. Misschien dat de Gedeputeerde eerst de rest van de vragen eventjes kan beantwoorden en dat we daarna de tweede ronde doen.

De voorzitter: Ik snap wat u zegt, maar het was ook wel goed om even helderheid over de punten te krijgen. Mevrouw Roefs, gaat u door met beantwoording.

Gedeputeerde Roefs: Ja. Dan ga ik beginnen met de vragen van de diverse partijen. JA21 vraagt een toelichting op pijler 3, het klimaatbewustzijn, en dat daar € 13 miljoen voor nodig is. En u vraagt om een nadere toelichting. Die zullen wij u schriftelijk geven. We hebben het al meer gehad over klimaatbewustzijn, maar over de inwoners erbij betrekken, wat kunnen die zelf doen? Zelfredzaamheid, ja, dat dat een heel belangrijk onderdeel is van het hele verhaal lijkt mij heel duidelijk, maar goed. Wij zullen hier schriftelijk toelichting op geven. Dan de vraag van het CDA.

De heer Vincken (JA21): Voorzitter, mag ik nog even reageren?

De voorzitter: Mijnheer Vincken. En even voor de notulist: SVL is inmiddels JA21, dus de heer Vincken spreekt vanaf vanochtend 09.00 uur met terugwerkende kracht namens JA21.

De heer Vincken (JA21): Dank u wel voor de toelichting, voorzitter. Mevrouw Roefs, u hoeft eigenlijk nog maar één woord te zeggen met twee retorische vragen. U hoeft alleen maar 'ja' te zeggen.

Gedeputeerde Roefs: Maar zij was volgens mij nog niet klaar met de beantwoording.

De heer Vincken (JA21): Ik heb aangenomen dat de opmerkingen van de Stichting Water-Stop en ook de brief van de waterschappen ...

De voorzitter: Dat snap ik, maar mevrouw Roefs was nog niet klaar met haar beantwoording. Dus misschien moet u eerst even de beantwoording afwachten.

De heer Vincken (JA21): Ik dacht dat ze al naar iemand anders toeging. Goed.

Gedeputeerde Roefs: Ik ga naar de vraag van mevrouw Voncken-Janssen. Ja, eigenlijk uw opmerking van 'het komt wel bij de begroting', ik denk dat we over hoe het eigenlijk in elkaar zit nu net heel uitgebreid gesproken hebben en dat wij dus wel heel erg verlegen zitten om een uitspraak. Vervolgens komen we bij de vraag van de VVD: wat kopen we straks voor € 1,2 miljard? Als we dit niet doen, dan is die weg. Prioriteiten. De Maas, dat hebben we net gezegd ... Er zijn nog heel grote resterende opgaven voor Venlo, Maastricht en Roermond. En natuurlijk die opgave voor de zijrivieren. Want dat is nu heel duidelijk gebleken, dat we wel heel druk bezig waren met hoogwaterbescherming langs de Maas, maar dat we overvallen kunnen worden door wat er bij de zijrivieren gebeurt. En de prioriteiten daarin, van die zijvieren, bepalen we dus op basis van een verdere verkenning. In december komt dan het eerste pakket aan maatregelen. De prioritering van wat er dan gebeurt in heel Limburg en wat als eerste, dat gebeurt in de Regionale Actietafel. Daar zitten de Provincie, de waterschappen en vier vertegenwoordigers van gemeenten in, en daarnaast hebben we een klankbordgroep zowel van stakeholders alsook van experts. En ja, daar laten we ons natuurlijk leiden door de prioritering van kennis hebben, en wat is het slimste om het eerste te doen? Nou, het ambitieniveau is dus € 1,2 miljard. Ja, dat lijkt me voorlopig in ieder geval even behoorlijk wat. En de vraag over die governance, die heb ik denk ik net neergezet. Voor het regionale systeem is dat de Regionale Actietafel met een klankbordgroep, die zowel bestaat uit stakeholders als een aparte klankbordgroep voor de experts. En ja, langs de Maas, als we het hebben over die € 1,2 miljard, daar zit natuurlijk gewoon het hele Hoogwaterversterkingsprogramma in en dat geld komt los via de (BO) MIRT die we ieder jaar hebben met de minister. Per project zijn er stuurgroepen waarin dan al de stakeholders zitten van zo'n project. Dus we hebben nu een stuurgroep Maasoevers Maastricht en een stuurgroep Vier Waarden, dat is de situatie rond Venlo enzovoort. Dan ga ik naar de vraag van de SP. Ik kijk even wat er nog staat waar we het nog niet over gehad hebben. De vraag was ook: er staat twee keer burger en vijf keer het woord inwoner, hoe zelfredzaam maken we ze hiermee? In het hele programma zit eigenlijk bijvoorbeeld ook al het hele verhaal van Water in Balans, wat natuurlijk heel erg in dorpen en op het platteland uitgevoerd wordt en waar dus heel veel interactie is, juist met de inwoners. En die hele pijler 3, hoe gaan we om met klimaatbewustzijn en zelfredzaamheid? Wat kunnen burgers zelf doen? Hoe kunnen we ze beter en sneller informeren voor wat er te doen staat? Dat zit allemaal ook in die pijler 3. Daar zijn we al heel erg mee aan de slag. Als je bijvoorbeeld kijkt naar het programma in de Euroregio waar het gaat over early warning en zo – dat staat ook in de stukken – daar hebben we gewoon al geld voor losgekregen om dat samen met de buurlanden te doen. Dan ga ik naar de vragen van GroenLinks. De vraag was of de adviezen van onderzoeksbureau Stroming meegenomen zijn. Stroming heeft inderdaad ook onderzoek gedaan. Deltares ook, die zijn samengebracht. De uitkomsten zijn redelijk gelijk en die nemen wij natuurlijk mee in de maatregelen die gedaan moeten worden en de prioritering. Maar we hebben natuurlijk echt heel veel kennis van

buiten nodig om de juiste oplossingsrichtingen te kiezen. We kijken in de breedte naar al die oplossingsrichtingen en ook naar natuurlijke oplossingen, zeker. En dat hebben we ook afgesproken in het Provinciaal Waterprogramma. We hebben bijvoorbeeld een samenwerkingsovereenkomst met Meers en Oirsbeek waar we op kleine schaal allemaal dingen al uitvoeren, en dat hoort allemaal bij deze toekomstige aanpak van WRL, de Waterveiligheid en Ruimte Limburg. Iedere organisatie is publiekrechtelijk verantwoordelijk. PS zijn bevoegd voor de normering van het regionale watersysteem, dat is u bekend; het Rijk is verantwoordelijk voor de normering van de Maas; de waterschappen zijn verantwoordelijk voor het uitvoeren van de maatregelen, dijkversterkingen van de Maas en de maatregelen van het regionale watersysteem; de gemeenten zijn verantwoordelijk voor de rioleringsmaatregelen en het water op straat. Dat is ook wat wij strak kunnen matchen in dat programma. Als de gemeente aanschuift dan hebben zij vaak ook financiën uit het rioleringssysteem of uit het – hoe heet dat ook alweer? – Gemeentelijk Rioleringsplan. Dus dat kan matchen als cofinanciering. En de Regionale Actietafel gaat over de prioritering van de maatregelen in het regionale watersysteem. We zijn voor de eerste keer bij elkaar geweest en praten nu natuurlijk over ‘hoe spreken we af dat we met elkaar samenwerken?’, maar ons uitgangspunt is samenwerking en unanimiteit van de gremia. Daar zit het Rijk overigens ook in.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Voorzitter, mag ik daar nog een vraag over stellen?

De voorzitter: Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Sorry. Nee, doe mevrouw Jetten maar eerst, want het is haar ...

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel voor de beantwoording. Daar maak ik me dus nu net zorgen over, van we moeten afspreken hoe we samenwerken. We hebben juist bij die laatste crisis gezien dat die samenwerking en met name de communicatie niet optimaal is. U zegt al ‘ja, Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor de Maas, waterschappen voor de beken’. Dat soort dingen. Rioleringsplan is weer de gemeenten. Dat voert allemaal af als een krek. Komt er iets dat één orgaan echt beslisbevoegdheid krijgt van ‘zo gaan we het doen’? En ook die communicatie, hoe krijgen we die op orde? Want daar maak ik mij zorgen over.

De voorzitter: Ik zou even een onderscheid willen maken tussen het plan van aanpak voor het uitvoeren van maatregelen en het crisismanagement bij een overstroming, want dat zijn in essentie natuurlijk twee verschillende dingen.

Gedeputeerde Roefs: Ja, en van de andere kant, dat noemen wij Spoor 1, dat is alles wat maken heeft met als er daadwerkelijk een ramp gebeurt, maar het voorbereiden daarop is die Pijler 3. Dat zit in dit plan. Dat heeft dus te maken met metingen en dat heeft te maken met early warnings en dat heeft te maken met één app of één nummer waar je kan bijhouden hoe het ervoor staat en waar je je op moet voorbereiden als inwoner.

De voorzitter: Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, dank u wel voorzitter. Ja, dat was in principe ook mijn vraag, die had ik hier ook. Dat is voor mij ook de vraag van: wie hangt daar dan uiteindelijk boven in zo’n crisisteam die kan zeggen van ‘nou, ik heb het mandaat gekregen om te zeggen en nu dit’. Ik begrijp dat u daar nog niets over kunt zeggen dan?

Gedeputeerde Roefs: Ja, we hebben het nu niet over een crisisteam, hè. Een crisisteam heeft te maken met Spoor 1 en daar gaat dit plan helemaal niet over. Dit plan moet wél zorgen dat daar waar we vanuit de vorige crisis geleerd hebben dat mensen van meerdere kanten informatie krijgen, dat is natuurlijk niet de manier hoe het moet gaan werken. En dáár gaat Pijler 3 over: die communicatie. Zodat we wel beter voorbereid zijn om als er een crisis is, het goed aan te kunnen pakken. Maar wat er moet veranderen rondom veiligheidsregio's of andere afspraken daar gaat de WRL niet over. Ja? Ja, de stand van zaken over de schade is hier dus eigenlijk ook niet aan de orde, maar daar hebben we een mededeling portefeuillehouder over gegeven in juni, over hoe het gaat met de tegemoetkoming van de schade en de omzetting. Dan ga ik naar de Partij van de Dieren.

De voorzitter: Voor de Dieren.

Gedeputeerde Roefs: Oh sorry. Ja. Sorry. Ja, ja, vind ik ook. Wij hebben natuurlijk naast het programma Waterveiligheid heel veel wateropgaven, óók verdroging. Die doelen die staan in ons Provinciaal Waterprogramma wat u vorig jaar in december heeft vastgesteld. Ja, de bedoeling is natuurlijk dat maatregelen die we nu nemen niet droogte moeten tegenwerken maar juist, en dat kan heel goed, dat dat twee kanten van dezelfde medaille zijn. Als wij proberen meer water vast te houden dan is dat natuurlijk ook heel goed om droogte tegen te gaan. En natuurlijk heeft dit allemaal ook heel erg te maken met het NPLG, want de bedoeling is natuurlijk dat heel veel dingen die we voor water moeten doen allemaal gecombineerd worden met de transitie van de landbouw en met herstel van de natuur, en dat is precies de opdracht voor het NPLG. Even kijken. Deltares is op dit moment bezig met onderzoek, en daar worden ook nature-based solutions meegenomen. Ik vertelde al dat dat afgestemd wordt met het onderzoek van Bureau Strooming. Ja, en we zijn op zich, ook in Water en Balans natuurlijk, al heel erg bezig om water vast te houden, bijvoorbeeld in die aanpak van Propositie Heuvelland. Bergen van water is een ontzettend belangrijke maatregel in het hele stroomgebied, en daarom overleggen we ook veel met het buitenland omdat bovenstroomse maatregelen efficiënter en effectiever zijn. Wij mogen, als dat de slimste manier is, ook geld dat we van het Rijk hebben gekregen in het buitenland inzetten. Het zou soms weleens slimmer kunnen zijn om iets bovenstrooms te doen aan de Geul in België, Wallonië, dan hier. **Het verhaal over de normering, daar gaan we u een mededeling portefeuillehouder over sturen naar aanleiding van de uitvoering van de motie, en we denken dat dat aan het eind van het jaar is. U krijgt over die normering in feite een procesantwoord.** Het is wat ingewikkelder, en vergt heel veel studie, om daarmee om te gaan, maar er komt dus een mededeling portefeuillehouder. Dan de PVV.

Mevrouw Schuurink (PvdA): Voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Schuurink.

Mevrouw Schuurink (PvdA): Ik had nog een vraag gesteld over de brief die aan de stukken is toegevoegd van de inspreker, omdat daar ook concrete over zijn gesteld over een reactie. Of u daar misschien ook even op kunt ...

De voorzitter: Bedoelt u ...

Mevrouw Schuurink (PvdA): Nou, omdat de inspreker aangaf dat ze nog geen reactie op de brief hadden gekregen. Ik weet niet of u weet of dat nog komt of dat dat nu meegenomen kan worden. Omdat het ook als bespreekstuk is toegevoegd.

Gedeputeerde Roefs: Ik meen dat de inspreker het had over de open brief die gestuurd is en die ook in de kranten heeft gestaan. Dat ging over een systeemautoriteit. Ja, in feite denken wij dat we nu het antwoord hebben om het hele waterveiligheidsissue op deze manier aan te vliegen. Het verhaal over de normering, wat ook heel duidelijk naar voren kwam in een brief, daar komt dus een mededeling portefeuillehouder over. De PVV, kosten moeten voor ons inzichtelijk blijven. Daar hebben we het dan eigenlijk over gehad hè, omdat dat dan iedere keer in zo'n bestedingenplan naar voren komt en u daar ook over kunt bevragen. Dan of alles niet in één programma kan, vroeg de heer Westhoff. Ja, we hebben een Provinciaal Waterprogramma, dat is een beleidsprogramma. Dat gaat over droogte, kwaliteit, wateroverlast, drinkwater en over de Maas. En dit programma, Programmaplan Samen naar een waterrobuust Limburg, is een uitvoeringsprogramma en daar komt een bestedingenplan uit. Dus het is eigenlijk van beleid naar uitvoering enzovoort. Dit lijkt dus de juiste manier om ermee om te gaan.

De voorzitter: Mijnheer Bosch had nog een vraag.

De heer Bosch (PVV): Ja, ik heb nog een vraag. Ik heb die vraag ook gesteld van: de immunisatiereserve, dat we zeker niet willen hebben dat we die gaan gebruiken hiervoor.

De voorzitter: Maar dat heeft de Gedeputeerde ook gezegd dat dat niet gebeurt.

De heer Bosch (PVV): Nee, daarom. Dat is wat ik bedoel, dat wil ik wel even vastgelegd hebben. Dank je.

De voorzitter: Oké. Mijnheer Westhoff.

De heer Westhoff (Fractie Westhoff): Ik heb toch nog even een vraag met betrekking tot de beantwoording. Ik bedoel: de een is een beleidsprogramma en de ander is een uitvoeringsprogramma, alleen, als dat twee aparte organisaties zijn, dan vind ik dat allesbehalve efficiënt.

Gedeputeerde Roefs: Dit is de manier om het efficiënt te organiseren, omdat geld van allerlei verschillende partners afkomt. Daarom lijkt het juist heel erg goed om op die manier geld van de waterschappen, Provincie en gemeenten samen in een organisatie, een personele unie is, waarin mensen van die organisaties samenwerken. Tot nu toe lijkt dat de beste manier te zijn om te werken.

De voorzitter: Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ja. U heeft nu de vraag van de heer Westhoff beantwoord voor de samenloop tussen het provinciale beleidsplan en uitvoeringsprogramma dat we nog moeten maken, maar het gaat natuurlijk verder. De waterschappen, daar is dit een kerntaak van en die hebben wel degelijk een op uitvoering gericht programma, juist voor droge voeten in het regionale watersysteem. Dat is hun kerntaak. U heeft ook al een paar keer gerefereerd aan maatregelen die op dat programma staan. De opstellers van dit programmaplan zeggen: 'Ja, het is wel wat lastig om daar onderscheid te maken tussen ons programma wat we nu aan het opstellen zijn en wat het waterschap al heeft.' Ja, kunt u toch nog ingaan op de zich opdringende conclusie laten we dat programma van het Waterschap gaan updaten met meer geld in plaats van een nieuw programma maken?

Gedeputeerde Roefs: Ja, dat zou natuurlijk heel moeilijk zijn, lijkt mij, en ik denk dat u daar ook niet zomaar mee akkoord zou gaan als ik zou zeggen waterschap, hier heb je een toezegging van € 50 miljoen van de Provincie, ga je gang. En gemeenten zouden dat ook niet goed vinden. Dus vandaar

dat het een samenspraak is met een eigen regionale actietafel die daarover gaat. En de waterschappen hebben natuurlijk het programma Water in Balans, daar voeren zij beleid uit, ook beleid waar wij op toezien als Provincie, want het is ons beleidsprogramma Water. Zij hebben natuurlijk ook een hele prioritering, maar wij gaan wel aan die actietafel kijken: is dat op grond van alle onderzoeken de juiste prioritering? Als we die maatregel nemen is die dan dadelijk overbodig als we een grotere maatregel nemen? Dus dat moet heel erg goed in afstemming met elkaar, dat is de bedoeling. Dan ga ik verder met de vraag van mevrouw Palmen. Zij vroeg: waarom nu zo'n financieel zwaar procesprogramma? Nou ja, wij denken dat de opgave zo groot is dat er een heel specifiek programma nodig is en dat dat ook te verantwoorden is. Even kijken. Bij de verdere uitwerking van de projecten, want u vraagt of de inwoners en het bedrijfsleven veel meer betrokken kunnen worden ... Bij die uitwerking van projecten is natuurlijk het uitgangspunt dat we dat samen met anderen aan de voorkant ook overleggen en meedoen. In die klankbordgroep, de Bekal, die wij beschouwen als klankbordgroep, daar zitten ook andere stakeholders in. Dus daar zitten ook bijvoorbeeld recreatiemensen in, daar zitten de terreinbeheerders in. Dus ja, wij proberen op die manier te klankborden. Over de prioritering en dat dat een afweging is op bestuurlijk niveau heb ik het al over gehad. De onteigening is niet aan de orde, heeft u volgens mij ook een uitspraak over gedaan. De beoordeling van kosten en baten van de maatregelen maakt onderdeel uit van de risico gestuurde afweging en de prioritering. De gemeente, dat heb ik ook al eerder gezegd, is een van de vier partijen, en die zit dus ook in de Regionale Actietafel. Dan de vragen van D66.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Voorzitter, nog één vraag heb ik. De kostenstijgingen, op wiens bordje gaan die komen als daar in de loop van de tijd ... Is dat dan Rijksaangelegenheid? Of moeten we dan hier weer terugkomen om dat ...

Gedeputeerde Roefs: Ja, dat zullen we dan zien in het bestedingenplan.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, volgens mij hebben wij met steeds maar weer oplopende kosten hier in dit huis best wel slechte ervaringen, vandaar dat ik die vraag nog even stel hier.

Gedeputeerde Roefs: Ja, dat ik denk dat ... Ja, daar kunnen we ons op zich niet echt op voorbereiden. We kunnen niet echt vijftien jaar vooruitkijken hoe dat precies gaat.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Nee, dat klopt. Maar vandaar dat meerdere partijen en ook ik juist vragen om die efficiëntieslag te maken, en ook wat meer bottom-up dan alleen top-down te kijken. Maar goed. Mijn vraag is beantwoord, dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Roefs, gaat u verder met beantwoording. U heeft nog anderhalve minuut.

Gedeputeerde Roefs: Oké. Ik kijk nog even wat we nog niet besproken hebben. Of er ook gekeken is naar samenwerking met delfsstoffenwinning. Bij de Maas kijken we daar wel naar voor de IRM-projecten, bij Roermond en bij het regionale systeem zijn we zo ver nog niet. Maar dat wil niet zeggen dat het niet onmogelijk is. We zijn dus nog niet zo ver. Bij de IRM-projecten wel.

De voorzitter: Ja, ben je bijna klaar?

Gedeputeerde Roefs: Ja. En dan moet ik hier, denk ik, nog even verder kijken. Ik kijk even naar LOKAAL-LIMBURG. Mijnheer Van der Linden heeft de verzekeraar nagevraagd, maar dat is op zich onderdeel van de schadeafhandeling en dat stond in de mededeling portefeuillehouder. 'Dit geld lijkt meer op instanties die een paar jaar vooruit willen werken.' Nou, de aanleiding is natuurlijk de

watersnoodramp van 2021 en de extra actie daarop, waarvan ik ook het idee heb dat u onderschrijft dat dat nodig is. Er was, ja laatste, een statement over – die heb ik genoteerd – over samenwerking met Wallonië, daar heeft Gea Ersses een mail over gestuurd. Die samenwerking begint aardig vorm te krijgen. Ik geloof dat ik u al eerder medegedeeld heeft dat ik bij minister Tellier ben geweest. Dat heeft wat voeten in de aarde, daar doe je lang over, maar dat is dus gelukt. Tot volle tevredenheid werkt de Nederlandse ambassadeur in België, die doet heel veel goed werk voor ons. Ja, het gaat echt hele stukken beter. Ja.

De voorzitter: Oké. Dan gaan wij nu naar de tweede termijn. Die hoeft u uiteraard niet te gebruiken. Als u hem wel gebruikt dan krijgt u van mij één minuut. En ik wil dan ook van u graag weten of u het stuk als een hamerstuk of een besprekstuk wilt hebben. Ik begin weer bij mijnheer Vincken en dan eindig ik dit keer bij mijnheer Van der Linden.

De heer Vincken (JA21): Dank u voor mijn derde termijn. Ik ben helemaal overtuigd door de toelichting van mevrouw Roefs, met name het feit dat het strategisch heel belangrijk was om die € 50 miljoen vast te leggen. Dus wij beschouwen dit als een hamerstuk.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Voncken-Janssen.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Ja, dank u wel. Voorzitter, het is in ieder geval prettig dat we de komende veertien dagen per fractie nog op de inhoud kunnen reageren. Mijn vraag is alleen: wat gebeurt daar dan verder mee? Want u kunt wel bij elke fractie inhoudelijke adviezen, tips en ideeën ophalen, maar dan is er natuurlijk ook wel weer een behoefte. En als ik iets aan deze discussie overhoud, dan is het dat er wel behoefte is aan inhoudelijk gesprek hierover. Dus mijn vraag is: wat gaat u daarmee doen? En verder denk ik dat wat betreft het financiële stuk, en dat is ook waar de vraag over ging, voor ons afdoende is beantwoord.

De voorzitter: Is dit een hamerstuk of een besprekstuk voor u?

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Nou ja, ik proef dat het een besprekstuk zal worden, maar als dat dan meer een inhoudelijke behandeling wordt, dan zou ik wel graag wil weten hoe we dat gaan doen. Dat zou ik dan nog eerst aangevuld willen horen.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mijnheer Felix.

De heer Felix (VVD): Ja voorzitter, dank. Ik wil ook even beginnen met een positieve noot richting de Gedeputeerde. Ik snap dat er actie ondernomen moest worden, dus dat is duidelijk wat de VVD betreft. Even kijken. Maar dat was overigens mijn vraag niet in de eerste termijn, ik vroeg wat we straks hebben gekocht als er € 1,2 miljard is uitgegeven. Uit de beantwoording blijkt dat we spoedig een nadere verkenning met prioritering tegemoet kunnen zien. De vraag aan de Gedeputeerde hoe PS hier een vinger aan de pols kunnen houden. Dan over het ambitieniveau en of de financiën daarbij passen. Ja, € 1,2 miljard is een immens bedrag, maar de opgave is dan ook immens. Dus ik zou haast ook willen uitnodigen om de ambities te blijven verleggen. € 1,2 miljard is een leuk startkapitaal, zou ik haast zeggen, maar dit zijn dan ook dure ingrepen dus beschikbaarheid van middelen wordt op termijn dan ook een grote opgave, ook al hebben we een hele grote smak met geld. Dan had ik inderdaad nog de vraag over governance en die is beantwoord door de Gedeputeerde, maar ik vroeg ook naar de doorzettingsmacht. Ik heb een rotsvast geloof in de polder, maar er moet ook iemand zijn die uiteindelijk de marsroute bepaalt. Hoe vindt de verdere besluitvorming over prioritering plaats, ook in

de relatie tot de actiegroepen en de stuurgroepen, en hoe kunnen Provinciale Staten ook daar weer een vinger aan de pols houden? Voorzitter, dat was hem.

De voorzitter: En is dat een hamerstuk of een bespreekstuk voor u?

De heer Felix (VVD): Bespreekstuk.

De voorzitter: Oké. Mijnheer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel voorzitter. Ik ben het eens met de vraag van mevrouw Voncken-Janssen over hoe het vervolg eruitziet, dat is één. Verder heb ik vier vragen, dus ik ga ze snel achter elkaar stellen. De eerste is: gaan we alle plannen uit onze maximale € 50 miljoen bijdrage uitvoeren? Of we hebben we kans dat we later nog een vraag krijgen voor nog meer? En via welk gremium worden wij bevraagd of geïnformeerd over die plannen? Het lijkt mij onwenselijk dat we strakjes geld over hebben van die € 50 miljoen en dat het dan een geldzoekend project gaat worden. De tweede vraag is Pijler 3 informeren over wat we doen, in ieder geval onze inwoners informeren over wat te doen. Mijn vraag is: als dat kosten voor onze huishoudens en het mkb met zich meebrengt, wie zal dat betalen? Gedupeerden hebben nog altijd niet gekregen wat ze nodig hebben na afgelopen juli. De derde is: gaan we echt Europese maatregelen van ons eigen belastinggeld betalen? Kunnen wij dan ook bijdragen uit buurlanden verwachten voor onze plannen en initiatieven? Of pakt iedereen zijn eigen verantwoordelijkheid? Hoe logisch de maatregel dan ook mag lijken in het buitenland, het kan toch niet de bedoeling zijn dat de scope van de Ardennen tot Mookerheide reikt voor ons?

De voorzitter: Mijnheer Wolters Gregório, uw minuut is om, dus u moet nu gaan afronden.

De heer Wolters Gregório (SP): Ik ga heel snel zijn. Samenwerking is prima, maar ons budget is toch voor ons deel van het probleem bedoeld? En de laatste is gelijk aan mijnheer Felix: wie houdt het totaaloverzicht en algemeen belang voorop in de komende wirwar van tafels en overleggroepen? Graag een specifiek antwoord wie dat gaat zijn. Dank u wel.

De voorzitter: Is dit een hamerstuk of een bespreek voor u?

De heer Wolters Gregório (SP): Het wordt toch een bespreekstuk, dus ...

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel voorzitter. Dank u wel ook voor de beantwoording aan de Gedeputeerde. Ook het begrip dat GS soms snel moeten acteren en dat het dan niet via de koninklijke weg moet. Daar zouden wij inderdaad mee hebben ingestemd. Ja, ik zit ook nog, wat mevrouw Voncken ook al aangaf, van ja, die inhoud ophalen van wat gebeurt er dan mee en hoe dan? Daar zit ook mijn aarzeling van als het puur technisch-financieel is dan is het voor ons een hamerstuk, maar er toch weer stiekem inhoud, voorwaarden en criteria bij gaan zitten dan is het een bespreekstuk. Dus dat is een onduidelijk antwoord, voorzitter. Ik weet het nog niet.

De voorzitter: Nou ja, het is zoals mijnheer Wolters Gregório zegt: het wordt toch een bespreekstuk, dus ... Mijnheer Richter.

De heer Richter (50PLUS): Voor ons een hamerstuk.

De voorzitter: Oké, mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel voorzitter. Ja, ik wil toch nog even reflecteren of ingaan op wat de inspreker zei over die sifon van Bunde die onvoldoende is. Wil de Gedeputeerde daar een reactie op geven? En afhankelijk van dat antwoord laten wij... Ja, wij willen sowieso een bespreekstuk, want anders kunnen we daar geen motie meer over indienen. Dan had de inspreker het nog over die 1 op 100 en die 1 op 25 voor het Heuvelland, maar ook dat er in december is gesproken in de Statenvergadering dat de waterschappen aansprakelijk zijn als die normen niet gehaald worden, maar wat zijn eigenlijk die consequenties dan voor de waterschappen? Kan de Gedeputeerde dat toelichten? Omdat daar echt gesproken werd over aansprakelijkheid, zo is dat ook genotuleerd.

De voorzitter: Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Even een korte vraag. Mevrouw Plusquin kondigde een motie aan, maar ik heb eventjes niet kunnen volgen waar die motie precies over gaat.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja nou ja, goed ik vind dat nogal wat, wat we ook hoorden van die sprekers over bijvoorbeeld die sifon van Bunde. En alleen al daarom zou ik zeggen: bespreekstuk en geen hamerstuk, want anders kunnen we daar geen motie over indienen. Maar ik wil eerst gewoon een reactie. Kijk, als de Gedeputeerde gaat zeggen van 'nou, goh, wij gaan daar een project van maken en wij gaan dat aanpakken', dan hoeven we daar natuurlijk geen motie over in te dienen.

De voorzitter: Oké, helder. Ik ga even door. Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Wij snappen dat verhaal rondom de € 50 miljoen, en daar kunnen wij ook mee instemmen. Wat denk ik het lastige is, is dat ... U geeft net aan dat de resultaten van het onderzoek in december komen, en ik snap dat het een ingewikkeld onderzoek is en we willen dat ook goed doen en we willen daar de juiste kennis voor hebben. Maar ik kan me ook wel voorstellen dat voor veel mensen die misschien zelfs nog wel dagelijks met de gevolgen van de watersnood van vorig te maken hebben, het allemaal nogal onduidelijk is waar ze eventueel terecht kunnen met concrete vragen. Wanneer eventuele maatregelen kunnen gaan starten en wanneer dat concreter wordt en dat ze het gevoel hebben dat het ook echt gaan veranderen. Dus op het moment dat wij nu die € 50 miljoen beschikbaar stellen ... Is er iets over te zeggen op welke termijn er ook echt wat mee gaat gebeuren? Los van alleen het klaarzetten van het proces en de onderzoeken.

De voorzitter: Ik ga maar niet meer vragen of dit een hamerstuk of een bespreekstuk wordt.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Als het een bespreekstuk is doen we graag mee aan het debat uiteraard.

De voorzitter: Mijnheer Bosch.

De heer Bosch (PVV): Ja, ik citeer even mevrouw Roefs, wat ze zei: 'Voor de juiste oplossing is er veel kennis van buiten nodig.' Ja, dan vraag ik mij af: hebben waterschappen en de Provincie inclusief het Rijk deze mensen niet? Hoe moet ik dat zien? Dat zijn toch aandeelhouders. Goed, de slager

keurt zijn eigen vlees, maar dan past hij waarschijnlijk ook wat beter op zijn centen. Het gaat mij erom van: je kunt die mensen daar toch niet zomaar aan de kanten schuiven? Die hebben toch ook jaren ervaring met deze zaken? Tot zover. Ik hoef niet te zeggen bespreekstuk of hamerstuk.

De voorzitter: Nee, dat is niet meer zo aan de orde. Mijnheer Westhoff.

De heer Westhoff (Fractie Westhoff): Verder geen vragen.

De voorzitter: Oké. Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, dank u wel. Ik had nog de beantwoording gemist op de vraag over het schadefonds, realiseer ik mij nu. Parallel aan de maatregelen die getroffen gaan worden kan er – misschien is het er al, dat weet ik niet – een permanent schadefonds opgericht worden. Want ik kan me voorstellen dat je in die weging een maatregel gaat treffen die heel duur is terwijl het risico heel klein is dat je die maatregelen dan niet treft, maar dat er wel iets is voor die mensen voor het geval het zich dan toch wel voordoet. Ik sluit aan bij de vraag van mijnheer Wolters Gregório, want uit oogpunt van solidariteit vind ik dat we best wel iets over de grens kunnen doen, maar het kan ook niet zo zijn dat wij aan de lat staan voor allerlei buitenlandse zaken en problematieken. Uiteraard een bespreekstuk, want dat was het al. Dank u wel.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ik kan niet zo zeggen dat het een hamerstuk wat ons betreft ... Laat ik beginnen met te zeggen dat ik nu persoonlijk beter begrijp wat de financiële achtergrond is en ook hoe de Provincie erin staat en ook wel de rationaliteit achter het nu met prioriteit behandelen van alleen het financiële aspect, ik begrijp die allemaal, maar in de fractie hebben we natuurlijk inhoudelijke vragen afgesproken en dat ons antwoord afhankelijk zou zijn van die beantwoording ervan. Ik kan dus niet zomaar zeggen dat het een hamerstuk wordt en ook niet toezeggen dat we in het Statendebat alleen maar over de financiën zullen hebben. Ik kan wel proberen het daarbij te houden, en dan zou het het Statendebat bevorderen als er vooraf een toezegging lag dat de immunisatiereserve niet wordt aangesproken. En je kan het ook positief formuleren: dat dit een verplichting is die niet uit de balans zal blijken. Zo zouden we het kunnen doen. Dat zou het makkelijker maken om daarmee in te stemmen zonder dat we het over de inhoud hebben gehad.

De voorzitter: Dat was het?

De heer Van Wageningen (D66): Mag ik nog eentje, mevrouw de voorzitter?

De voorzitter: Allez dan.

De heer Van Wageningen (D66): Dat is ook in voorbereiding op het Statendebat. Het is voor ons belangrijk dat als er werkelijk fysieke maatregelen worden geselecteerd dat dat naar aanleiding van criteria gaat en dat een van die criteria dan is dat er een samenloop is met ander provinciaal beleid, bijvoorbeeld natuurontwikkeling.

De voorzitter: Ja, dat punt heeft u in de eerste termijn ook geadresseerd.

De heer Van Wageningen (D66): Maar een toezegging in die richting zou het Statendebat natuurlijk bevorderen. Dan weten we dat we een basis hebben om later inderdaad goede besluiten te nemen over de werkelijke maatregelen. Dank u wel.

De voorzitter: Oké. En dan als laatste mijnheer Van der Linden.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja voorzitter, ik snap dat GS toehappen als een worst van € 1,2 miljard wordt voorgehouden, en dat dan het budgetrecht wat anders geïnterpreteerd wordt en nu wat weg gemarcheerd moet worden en dat deze commissie daar misschien handiger voor is dan FEB, dus dat heeft de Gedeputeerde voortreffelijk gedaan. Dus qua financiën: oké. Nog niet direct die € 50 miljoen, maar dat het op deze manier gelopen is dat snappen we. Dan inhoudelijk. Ja, we kunnen nog het een en ander toevoegen, en dan zijn de punten van mijnheer Wolters Gregório maar ook van de VVD dat vooral die doorzettingsmacht, een betere structuur, dat er ook ergens iemand op een gegeven moment kan zeggen 'en zo gaat het gebeuren', en dat we die ook ter verantwoording kunnen gaan roepen. Dat is voor ons een bittere noodzaak en daar zullen we dan ook voor pleiten al bij de Statenvergadering. En vanzelfsprekend een bespreekstuk.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Dan ga ik nu voor de beantwoording naar mevrouw Roefs. Ik geef u maximaal vijftien minuten. Ik zou u niet van uw recht van interruptie willen beroven, maar ik zou u wel willen vragen dat niet te doen als dat niet écht een dringende absolute noodzaak is om uw afweging te kunnen maken, want we hebben nog een ander zwaar agendapunt voor 14.00 uur op de agenda staan. Mevrouw Roefs.

Gedeputeerde Roefs: Oké, dank u wel voorzitter. Een vraag van het CDA: wat gaan we nu verder doen met wat elke fractie aan ideeën nog inbrengt? Het programmaplan is vastgesteld door GS en de waterschappen en maakt dus onderdeel uit van een bestuursovereenkomst met het Rijk. Ons voorstel is om in een aanvullende presentatie aan commissie PS die vragen te beantwoorden in het licht van de uitvoering en de voortgang van het programma. We kunnen dus ook gewoon zorgen dat we u meenemen in het hele programma, dan moet er natuurlijk wel ook moment zijn dat u ruimte daarvoor heeft, want we hebben juist de vraag gekregen of het niet ietsje minder kan. Maar dit nemen wij mee, en wij zien ook dit programmaplan wel als een dynamisch plan. Als wij dus dingen horen die we vergeten zijn of die echt benadrukt moeten worden dan kunnen wij dat ook gewoon doorvoeren. Maar dan moeten we dus wel weer langs gremia.

De voorzitter: Mevrouw Voncken-Janssen.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Ik wil dit even goed interpreteren. Is het een toezegging dat als u een rondje gemaakt heeft langs alle fracties, dat het vervolg is dat we hier plenair dit nog bespreken, de inhoud van het plan?

Gedeputeerde Roefs: Dat kan. Als er ruimte voor is dan kunnen wij natuurlijk de presentatie van het plan. En een informatiebijeenkomst.

De voorzitter: Nou, laten we afspreken dat we dat doen. **Wij zullen zorgen dat, nadat die ronde heeft plaatsgevonden in de eerstkomende twee weken, we een moment inplannen voor deze commissie om gewoon inhoudelijk, en dat is dan informatief, te spreken met de toezegging van de Gedeputeerde: als daar nog dingen uitkomen dan zal het College ook kijken of die al dan niet meegenomen kunnen worden in overleg met de andere partijen. Zullen we dat zo als toezegging noteren, mevrouw Roefs?**

Gedeputeerde Roefs: Ja, dat is goed.

De voorzitter: Oké.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): In die ronde worden geen aparte toezegging meer gedaan, want anders ...

De voorzitter: Nee, nee, nee, in die ronde is alleen ophalen van vragen/suggesties/opmerkingen van alle fracties, niet meer dan dat.

Gedeputeerde Roefs: Dan was de vraag van de VVD: hoe houden PS de vinger aan de pols? Dat is natuurlijk via de jaarlijkse P&C-cyclus. Op het moment dat we betekenisvolle stappen maken dan komt er een mededeling portefeuillehouder en dan kunt u die altijd agenderen. U had het over het geloof in de polder.

De voorzitter: Mijnheer Felix.

De heer Felix (VVD): Is dit ook een toezegging, formeel?

Gedeputeerde Roefs: Ja, jaarlijks in de P&C-cyclus is helemaal de opzet van de hele manier wat we doen.

De heer Felix (VVD): En op de tussentijdse momenten?

Gedeputeerde Roefs: Ja, betekenisvolle stappen noemen we dat dan. Ja.

De voorzitter: Dat is genoteerd als toezegging.

Gedeputeerde Roefs: De Regionale Actietafel, die gaat over de prioritering van de maatregelen. De doorzettingsmacht ligt bij de waterschappen, gemeenten worden gevolgd door Provincie. Ja, zo moeten we het doen. Het is geld van meerderen, dus ... Ook als we nieuw geld willen vrijmaken, ja, dan moet ook bekeken worden hoe het er met de uitvoering voor staat, dus het gaat allemaal in treden. Dan de vragen van de SP. Als de middelen op zijn en de opgave nog niet is gerealiseerd dan zal opnieuw moeten worden beoordeeld hoe er verder met het programma zal moeten worden omgegaan. Ja, dat is eigenlijk heel logisch. Het is overigens wel, dat staat ook in de stukken, dat als we ergens anders cofinanciering vandaan halen, bijvoorbeeld uit Europa of uit de Euroregio, dat dat daar dan rekening mee wordt gehouden. Dus dat het niet zomaar betekent dat die € 50 miljoen echt per se op zou moeten. Over die scope van de Mookerheide tot en met de Ardennen: de onderzoeken die nu op dit moment uitgevoerd worden zullen een belangrijke duiding zijn voor focus in de uitvoering, daar waar de grootste knelpunten en de grootste opgaven zijn. Daar worden nu juist natuurlijk ook al die onderzoeken voor gedaan, van waar zet je nu het meest effectief geld in om een grotere waterveiligheid en een robuuster systeem te krijgen? Als het gaat om zelfredzaamheid, wat kunnen mensen zelf doen? Dan hoort ... U heeft gevraagd wie dan de kosten betaalt. Dat maakt op zich natuurlijk onderdeel uit van de aanpak per project. Als er gezegd wordt 'dit is heel slim om te doen', dan is vervolgens de vraag: en wie moet dat dan betalen? Nou, dat bespreken we dan bij zo'n betreffend project. En dan de Partij voor de Dieren, de sifon van Bunde. Daar moet iets aan gebeuren, dat is overduidelijk. We zijn met Hoogwater Beleidstafel, dus die landelijke tafel waar ook nog allemaal adviezen uitkomen aan het einde van het jaar, op zoek geweest door Zuid-Limburg, onder andere ook daar geweest. Het is overduidelijk dat er wat moet gebeuren, maar wel het juiste. Daar moet dus wel

heel goed naar gekeken en ook dat zit in dat onderzoek van Deltares, en dat Deltares-onderzoek komt geloof ik in november, dat is de verwachting. Dus ja, natuurlijk gaan we daar wat aan doen, want het is een heel groot knelpunt gebleken, maar wat precies, wat het slimste is, dat moet natuurlijk nog blijken. Dan over de normering, en daar had de Partij van de Arbeid het ook over.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ik had nog een vraag openstaan over wat de consequenties zijn voor de waterschappen in verband met die aansprakelijkheid die zo duidelijk genoemd is in december.

De voorzitter: Mevrouw Roefs.

Gedeputeerde Roefs: Ja, dat klopt. Nee, maar dit ging allebei een beetje over normering. Over die aansprakelijkheid: daar kom ik schriftelijk op terug, want dat heb ik nu niet zomaar, of dat hebben wij met zijn allen niet zomaar, paraat. Dat heeft natuurlijk ook met de normering te maken, maar ook met de vraag van de Partij van de Arbeid. Je moet natuurlijk heel goed onderbouwd kunnen weten wat je gaat doen met die normering. Er zijn ook landen die die normering heel anders berekenen, die laten dat risico gestuurd zijn. Wij moeten op een gegeven moment beslissen hoe wij dat gaan doen, maar dat gaat niet van de een op de andere dag. Dat neemt niet weg dat je een hele hoop dingen kunt doen voordat je de uitspraak maakt over die normering. Die kortetermijnmaatregelen waar mevrouw Schuur over spreekt horen natuurlijk dadelijk al in de eerste tranche te zitten die in december bekend wordt. Ja, we moeten ook gewoon. We hebben dingen beloofd; we zijn niet voor niks zo hard aan het werk om geld bij elkaar te krijgen, dan moet er nu ook gewoon wel boter bij de vis. En ik zei al: we zijn bezig met die meetsystemen en die early warning, dus er gebeurt al best het een en ander. En het hele verhaal van Water in Balans hoort er natuurlijk ook bij, maar wij willen zéker in die eerste tranche komen tot kortetermijnmaatregelen. Dan vraagt de PVV: hebben we die kennis zelf niet? Nou, deze diepgaande kennis halen we echt overal vandaan. Deltares en ook – nou, wat zie ik hier staan – RHDHV, wat dat mag zijn weet ik niet. Wat is dat?

De heer Steeghs: Adviesbureau.

Gedeputeerde Roefs: Een adviesbureau. En natuurlijk Stroming. Dat zijn allemaal mensen die we inschakelen om ons van de juiste technische kennis te voorzien.

De voorzitter: U hebt nog vijf minuten.

Gedeputeerde Roefs: Ja. Permanent schadefonds. Ja, dat hoort eigenlijk bij Spoor 1, maar ik denk wel dat dat zeker wel ter sprake zal komen als we het over prioritering hebben en wat wel en wat niet, maar dat zal niet nu meteen zijn. Ik heb hier verder niks meer staan. Dan weet ik niet of ik iemand tekortdoe. Nee, hier ook niet. Volgens mij heb ik de vragen beantwoord.

De heer Van Wageningen (D66): Voorzitter?

De voorzitter: Ik wilde eigenlijk geen derde termijn gaan doen. Ik denk dat we dit uit-en-te-na besproken hebben. Ik heb ook geen interrupties meer gehoord, dus ik wil langzaamaan wat streng gaan worden. Tenzij u expliciet een expliciet gestelde vraag niet beantwoord heeft gekregen zou ik het hierbij willen laten. Dus ik vraag eerst: is dat zo?

De heer Wolters Gregório (SP): Ja.

De voorzitter: En welke vraag is dat dan?

De heer Wolters Gregório (SP): Ik had gevraagd graag specifiek te benoemen wie het totaaloverzicht en het algemeen belang voorop houdt. Daar heb ik nog geen antwoord op gekregen.

De voorzitter: Nog een keer graag.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, een specifiek antwoord op 'wie heeft in dit project de uiteindelijke regie en de overview over het algemeen belang?' Omdat er zo veel tafels en andere dingen weer worden opgetuigd.

Gedeputeerde Roefs: Ja, de Regionale Actietafel. De RAT.

De voorzitter: Die hadden beter een andere afkorting kunnen nemen. Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ja, ik heb om twee toezeggingen gevraagd. Die hoeft u nu niet te doen natuurlijk, maar in het andere geval kondig ik moties aan voor de Provinciale Staten. Eén is: de immunisatiereserve wordt niet ingezet. Het tweede is: er komt een keuzecriterium in samenloop met ander provinciaal beleid.

De voorzitter: Nou, volgens mij is over de immunisatiereserve inmiddels al vier keer een uitspraak gedaan, die ligt vast in de notulen. De tweede vraag was: een set van criteria voor de inzet van provinciale middelen in relatie tot ander provinciaal beleid.

Gedeputeerde Roefs: 'Integraal' is het toverwoord tegenwoordig, dus zéker alles wat wij met water doen past helemaal bij alles wat we aan het doen zijn. Ruimtelijke ordening, bodemwater sturend. In oktober komt nieuw beleid van Hugo de Jonge. Dat zijn allemaal voorwaarden, hoort helemaal in elkaar. Dat is juist de mogelijkheid om dingen voor elkaar te krijgen door het slim te combineren.

De voorzitter: Ik stel voor dat we daar de discussie nu niet meer over gaan voeren. Dan kan de heer Van Wageningen zelf afwegen of hij al dan niet een motie wil indienen bij de Statenvergadering. Dan sluit ik dit punt af met de constatering dat het een bespreekstuk in de Staten wordt. Dan gaan wij over naar 7.3. Ik schors even één minuutje, zodat iedereen even kan opruimen waar nodig, en dan gaan we dan door. Gelieve u dus niet al te ver van uw stoel te begeven.

T9159 Gedeputeerde Roefs zegt toe bij de voortgang van het dossier regionale normering een nadere toelichting op de aansprakelijkheid omtrent regionale normering te geven.

T9160 Gedeputeerde Roefs zegt toe dat er een nadere schriftelijke toelichting volgt op pijler 3 (€ 13,4 miljoen voor klimaatbewustzijn) uit het Programmaplan tijdens de informatiebijeenkomst over de inhoud van het programmaplan Samen naar een waterrobuust Limburg.

[SCHORSING]

7.3 Ontwerpbegroting 2023 incl. meerjarenbegroting 2024-2026 RUD Limburg Noord

De voorzitter: Wil iedereen weer zijn plek innemen zodat wij de vergadering kunnen vervolgen? Dames en heren, wij gaan verder met agendapunt 7.3. Als iedereen zijn bilaterale conversaties wil stoppen, of op een andere plek voortzetten, dat mag ook, zodat wij deze vergadering kunnen voortzetten. U weet dat wij oorspronkelijk deze begroting voor de zomer hadden willen doen, dat is verschoven naar vandaag. Wij doen dat in één termijn. Er ligt inmiddels ook een voorstel van GS om geen zienswijze in te dienen, maar dat is uiteraard aan uzelf. En ik kijk even, ik ga even een rondje maken wie van u een zienswijze wenst voor te leggen. Ik begin gewoon aan mijn linkerkant bij de heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Wij hebben geen zienswijze om in te brengen, voorzitter.

De voorzitter: Oké, dat gaat snel. Ik kijk even naar GroenLinks, wie van u? Mevrouw Lemmens-Graus.

Mevrouw Lemmens-Graus (GroenLinks): Ja. Net als bij de begroting van de RUD Zuid-Limburg willen wij aandacht vragen voor en expliciet opnemen van de capaciteit en de toelichting op de werkwijze van afhandeling van verzoeken tot handhaving en klachten. Aandacht ook voor de communicatie van mensen die klachten indienen en verzoeken tot handhaving indienen zodat er ook automatisch in het jaarverslag wordt opgenomen hoeveel verzoeken tot handhaving en klachten er waren. Wat hield dat? Wat was de afdoeningstermijn? En het uiteindelijke oordeel, gegrond of niet gerond, te legaliseren of niet te legaliseren? Want er zijn ook wel klachten over, dus wij willen graag dat dat ook zichtbaar wordt gemaakt.

De voorzitter: Ik hoor u dus zeggen: mijn voorstel is om dezelfde zienswijze bij Noord in te dienen als dat we eerder bij Zuid hebben gedaan.

Mevrouw Lemmens-Graus (GroenLinks): Ja, precies voorzitter.

De voorzitter: Oké, prima. De heer Richter.

De heer Richter (50PLUS): Namens 50PLUS geen zienswijze, maar ik sluit me wel aan bij de vorige spreker.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel voorzitter. Voor ons ligt nu een beleidsambtbegroting met alleen een loon- en prijscompensatie, en wil je hier actief en tijdig in kunnen handhaven, en dat is minimaal nodig, dan zul je die compensatie toe moeten kennen. Maar de RUD geeft aan dat er meer nodig is om de ook door de minister breed gedeelde noodzakelijke aanbevelingen van de commissie Aartsen op te volgen, en die aanbevelingen zijn gedaan na een diepgaand onderzoek waaruit meerdere achterstanden en handhavingstekorten naar voren kwamen. Wij begrijpen uit de toelichting van de RUD Noord dat er daarvoor in het najaar een aanvullende begroting aankomt, ook voor de langere termijn. De Partij voor de Dieren is van mening dat we om de uitvoering en handhaving van natuur- en milieuwetgeving te verbeteren positief zullen moeten insteken, en dat kunnen we als PS met het budgetrecht ook doen. De vraag aan GS is: is hier nu wel een voorziening voor in de begroting? Want die zullen we in onze ogen wel moeten maken.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Wij hebben eigenlijk één vraag, of er vanuit de deelnemende gemeenten al bekend is of daar zienswijzen zijn ingediend en hoe GS daar tegenover staat.

De voorzitter: Dank je wel. Mijnheer Bosch.

De heer Bosch (PVV): Ja, wij zijn er ook vlug mee klaar. We willen dezelfde zienswijze indienen als wij hier aan zuidelijke kant hebben. Die handhaven alsjeblieft, ook de aanbevelingen.

De voorzitter: Nu ben ik even in verwarring. Bedoelt u de zienswijze die mevrouw Lemmens-Graus net heeft bedoeld? Of heeft u een eigen zienswijze?

De heer Bosch (PVV): Nee.

De voorzitter: Die van mevrouw Lemmens-Graus. Oké. Mijnheer Westhoff.

De heer Westhoff (Fractie Westhoff): Ik sluit me aan bij de informatie van mevrouw Lemmens-Graus.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Datzelfde geldt voor mij, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ik was van plan om het niet te doen, maar nu iedereen ... Van de kant van D66 is er in 2017 op de begroting van 2017 een zienswijze aangenomen door de toenmalige commissie voor de RUD Zuid: overweeg consultantschap op het gebied van energiebesparing. Dus niet alleen handhaven, maar ook adviezen geven vanuit de RUD. Dat is nu weer heel actueel, en misschien omdat het nu zo gaat, vraag ik ook om het te overwegen in Noord-Limburg. Ik realiseer me wel dat de Provincie veel minder te vertellen heeft over Noord-Limburg, maar goed, omdat anderen het ook zo doen doe ik het ook maar even nu zo.

De voorzitter: Dus dan even voor de helderheid: uw voorstel is om een zienswijze in te dienen om te overwegen het aanstellen van een of meerdere consultants energiebesparing.

De heer Van Wageningen (D66): Nee, het is meer het opvatten de rol.

De voorzitter: Sorry?

De heer Van Wageningen (D66): Het gaat om een rolopvatting van de RUD. Het gaat niet over het concreet aanstellen van consultants, maar bij het handhaven van de regels op het gebied van energiebesparing: ga niet alleen handhavend te werk, maar ook als consultant. Het is meer een rolopvatting dan dat ik nieuwe uitspraken doe over hoeveel consultants daarvoor moeten bijkomen.

De voorzitter: Maar zegt u nu dat de zienswijze is dat deze commissie zal moeten vinden dat bij de handhaving door de RUD ook de energieconsulent een rol toegepast moet worden? Want ik ben even op zoek naar een formulering, mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): U heeft hem wel goed, denk ik, als ik het ... Ja. En harder formuleer ik hem nu ook niet, want ik realiseer me dat de Provincie er niet zo heel veel over te zeggen heeft in Noord-Limburg. Maar dus wel uiterst actueel, het is wel iets wat ... Nu zeggen bakkers ik ga failliet want mijn oven is niet energie-efficiënt genoeg. Ja, dan herinner ik me wel dat ik daar vijf jaar geleden al keer om gevraagd had, binnen de taken die de Provincie aan de RUD gedelegeerd heeft, om daar een zienswijze op in te dienen. Nou, dat doe ik dat vanwege de actualiteit toch ook maar weer in Noord-Limburg. Dank u wel.

De voorzitter: Maar dan voor de scherpste, uw voorstel aan de commissie is om als zienswijze te formuleren: geef ook energieadvies op het moment dat u gaat handhaven.

De heer Van Wageningen (D66): Ja. Ja.

De voorzitter: Ja? Oké, dan wordt hij zo genoteerd en kan de commissie daar zo meteen iets van vinden. Mijnheer Van der Linden.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Nou voorzitter, voor ons was het een hamerstuk, maar wij kunnen ons aansluiten bij de zienswijze van GroenLinks. Ja, daar willen we het mee afdoen.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mijnheer Vincken.

De heer Vincken (JA21): Ja, dank u. Geen zienswijze, geen vragen.

De voorzitter: Dat is snel. Mijnheer Meziani.

De heer Meziani (CDA): Ja, dank u wel voorzitter. Wij hebben geen zienswijze. Ik wil wel mijn ervaring met de collega's delen. Ik ben vorige week op pad geweest in het kader van de RUD on tour en het was echt heel interessant om te zien wat er allemaal bij RUD gebeurt. Ik ben dus bij verschillende werkzaamheden en controles die ze uitvoeren geweest. Ik raad het iedereen aan om dat een keer te doen.

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Voorzitter, mag ik daar een aanvulling op geven?

De voorzitter: Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ik heb ook de RUD on tour op twee momenten mee mogen maken, ik sluit daarbij aan, maar ik wil daar ook wel even bij gezegd hebben dat de opkomst daar echt bedroevend laag is. Ik zeg dat met respect voor ieders agenda, maar als we hier samen vinden dat we een keer zo'n tour moeten doen en er komen vervolgens van de 600 genodigde mensen nog geen 10 mensen opdagen dan vind ik dat wel een beetje bedroevend. Ik vond dat ik dat toch even moest mededelen.

De voorzitter: Ik denk dat we helaas moeten constateren dat dat bij meer bijeenkomsten het geval is, dus het lijkt me iets voor het Presidium om toch maar eens even te bespreken vanuit de reputatie van deze Staten. Ik kijk naar de VVD. De heer Felix?

De heer Felix (VVD): Ja, na dergelijke stichtelijke woorden heb ik geen woordvoering meer nodig.

De voorzitter: Heb ik u nu het gras voor de voeten weggemaaid? Nee toch? Dan zijn wij rond, dacht ik. Toch? Ik ben nu zelf de tel kwijt. Mevrouw Van Toorenburg.

Gedeputeerde Van Toorenburg: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, ik snap natuurlijk heel goed dat u echt ... Het is al ingewikkeld om alle ballen hoog te houden in uw drukke agenda, maar het is wel iets wat ik ook warm aanbeveel, die RUD on tour. Ze proberen u echt uit te leggen wat ze allemaal doen, dus als u daar ruimte voor heeft: pak de kans. En verder moet ik natuurlijk ook mijn verantwoordelijkheid nemen dat we ze gewoon weer rustig kunnen uitnodigen om u het een en ander uit te leggen als u nog meer details wilt horen. Wat nu voorligt is echt de Provinciale bijdrage aan de RUD Limburg-Noord, € 87.425. Dat zijn de afspraken. U refereerde er al aan en u heeft helemaal terecht zo aangenomen dat dat is wat we vandaag bespreken. Ik denk dat er wel een paar interessante dingen zijn gezegd. Zo hoor ik dat ook de echte wens is van: maak nu inzichtelijk over de klachten, over de capaciteit, over handhaving. Ik denk dat dat echt iets dat ik ook in het overleg met de RUD mee kan nemen, dat u daar zeer aan hecht. Zicht krijgen op hoe wordt nu snel omgegaan met die handhavingsverzoeken en hoe staat het ermee? Ook omdat we weten dat er druk op de capaciteit zit, dus dat draag ik natuurlijk hartelijk over. Ook al gaat het hier dus even sec om die bijdrage vanuit de Provincie vind ik het wel belangrijk om u iets te zeggen over die meerdere middelen, want wij zijn natuurlijk in een heel proces naar aanleiding van Van Aartsen en de Algemene Rekenkamer om het toezicht- en handhavingssysteem te versterken. Aan de ene kant is in de eerste fase eigenlijk gedurende dat hele traject er € 18 miljoen toegezegd aan de omgevingsdiensten om ervoor te zorgen dat ze hun werk goed kunnen doen, maar vervolgens wordt dat natuurlijk een heel programma en dan moeten we vervolgens kijken hoeveel middelen daarvoor nodig zijn. Wat gaat het Rijk daarin doen? Wat moeten wij daar zelf in doen? Dus dat is echt een discussie die nog volgt, maar er is dus geplust € 18 miljoen en daar komt mogelijk meer naar aanleiding van de taken die hier worden neergelegd. **Ik zal u ook echt wel op de hoogte wat daarin de voortgang is. Dat is ook vrij makkelijk, want ik ben de voorzitter van de BAC Milieu, Toezicht en Handhaving. Dat overzicht krijg ik ook steeds, dus ik zeg u graag toe dat ik u daar goed van op de hoogte hou zoals ik dat nu ook doe.** Weten we of andere gemeenten een zienswijze hebben ingediend? Dat weet ik nog niet, dus dat kan ik niet beantwoorden. Het consultschap ten aanzien van de energiebesparing. Ik snap dat goed, ik wil dit thema ook zeker graag inbrengen, maar ik zou eigenlijk te laat vinden als we dat pas doen als het handhavingstraject gaat. Want u weet dat ik een beetje kritisch ben over met bedrijven in contact gaan als we aan het handhaven zijn. Dat ben je eigenlijk al te laat. Dat is ook een hele landelijke discussie, ik denk niet dat we daar als Provincie echt het verschil in kunnen maken, maar alles wat we daaraan kunnen bijdragen is ons natuurlijk een lief ding, zeker als de RUD inzicht krijgt in wat een bepaald bedrijf nu bijvoorbeeld heel handig heeft kunnen doen. Probeer dan de informatie te delen, zodat we met elkaar zo veel mogelijk energie kunnen besparen zodat we financieel nog uitkomen. Ik dank voor uw inbreng, en volgens mij moet ik dat ook gewoon zo meenemen.

De voorzitter: Dan zijn er twee voorstellen voor een zienswijze. De eerste is, vrij vertaald, dezelfde die, als ik het mij goed herinner, hier met een meerderheid is aangenomen bij de behandeling van de begroting RUD Zuid. Toch even bij handopsteking, wie is daar voor? Ja, ja, jullie mogen allemaal stemmen, daarom hebben we hier een gewogen bezetting. Een meerderheid, dus die zienswijze

wordt ingediend. En de tweede zienswijze, vrij vertaald: gaan we bij de handhaving ook energieadvies geven. Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ja, ik weet niet precies wat het verschil is tussen onze commissaris bij de RUD die dit gewoon meeneemt of een zienswijze vanuit de Staten. Deze zienswijze is in 2017 al een keer aangenomen bij de RUD Zuid-Limburg. Daar is ook wel gevolg aan gegeven, er kan dus wel degelijk iets ... Als de Gedeputeerde toezegt dat ze dat meeneemt in haar communicatie ook in Noord-Limburg gegeven de beperkte rol van de Provincie, dan ben ik tevreden en hoeft er ook niet over een zienswijze gestemd te worden.

De voorzitter: Oké. Dan wordt daar geen zienswijze over ingediend.

Gedeputeerde Van Toorenburg: En ik zeg toe dat ik dat in het ABE meeneem.

De voorzitter: Oké. Nou, dan hebben we dit punt denk ik voldoende behandeld. Dan concludeer ik formeel dat er één zienswijze wordt ingediend en dat is dezelfde die ook in Zuid-Limburg is ingediend. Ja?

Mevrouw Lemmens-Graus (GroenLinks): Ik wou nog even, voorzitter, aan de Gedeputeerde vragen, er komen extra middelen, er is krapte op arbeidsmarkt, dat wordt ook benoemd als risico, of het misschien kan dat gekeken wordt hoe geïnvesteerd kan worden in de ambtenaren die nu die taken uitvoeren. Dat ze bijvoorbeeld als specialist opgeleid kunnen worden waardoor ze ook een hogere salarisschaal kunnen krijgen zodat je in ieder geval de zittende mensen ook behoudt en dat je ook een aantrekkelijkere werkgever wordt voor mensen die zich willen specialiseren.

De voorzitter: Ik zou mevrouw Van Toorenburg de gelegenheid geven te reageren, maar dit was geen behandeling in twee termijnen. Maar goed. U kunt daar nog even op reageren?

Gedeputeerde Van Toorenburg: Ja voorzitter, de RUD Zuid-Limburg, dat is natuurlijk een fysieke RUD, heeft daar een heel beleid op. Dit is wel iets ingewikkelder in een netwerk RUD waarin de gemeenten soms bijna eenpittertjes hebben op dit thema. Dit is een van de best kwetsbare punten van een netwerk RUD. Of het een biotoop is waarin mensen die heel erg goed zijn in dit thema voldoende uitdaging zien om zich naar een kleine gemeente te begeven of liever in een stevige RUD zitten of op een andere manier met dit thema bezig zijn. Dus ja, ik weet dat de gemeenten hiermee bezig zijn. Iedereen probeert natuurlijk goede mensen binnen te halen, maar laten we niet miskennen dat dit wel een van de dingen is waarvan we ons afvragen of dat een voldoende interessante werkomgeving is voor mensen die van een zó hoog niveau moeten zijn als ze als eenpittertje misschien in een gemeente op dit thema werkzaam zijn. Dus dit is een hele ingewikkelde.

8. LANDBOUW

8.1. Rondvraag/mededelingen/actualiteiten rond IPO.

De voorzitter: Oké. Dan doe ik nog even formeel, nadat ik dit agendapunt bij deze heb afgesloten, 7.4 Rondvraag/mededelingen/actualiteiten rond IPO. Daar is verder niks over binnengekomen en ik zie ook geen oogjes oplichten. U heeft er wel een? Nou, bij deze. Over landbouw gaat dit hè? Nee, wacht even. Waar zitten we nu? Ja oké, doe maar.

Gedeputeerde Van Toorenburg: Ik ga gewoon wat vertellen, voorzitter, en misschien vindt u het toch goed dat ik dat punt ... Omdat ik het net over de RUD heb. We hebben als BAC MTH binnenkort ook weer een grote vergadering, en dat doen wij nu eens op een terrein dat ter discussie staat, namelijk Tata Steel. Wij gaan dan met zo'n bedrijf in gesprek. We willen van de Gedeputeerde horen: hoe ga je nu ervoor zorgen dat je kunt handhaven? Dus we zijn echt gewoon ... En binnenkort gaan we naar andere grote bedrijven. We zijn echt bezig om te zorgen dat we héél goed weten hoe je ook op ingewikkelde, grote bedrijven kunt handhaven. Dus het is echt een IPO-besluit om op die manier voortaan die MTH-vergaderingen te doen en ik vond het wel interessant om dat eens met u te delen, want iedereen zei ho, gaat de BAC MTH naar Tata Steel? Júíst naar Tata Steel.

De voorzitter: Oké. Dan stel ik voor dat we overstappen naar agendapunt 9. Dan gaan we ook even twee minuten schorsen zodat iedereen weer van plek kan wisselen. Daarna schorsen we niet meer. Is het eten hier? Dan schors ik even iets langer. Niet om daar te gaan eten, maar dat iedereen de gelegenheid heeft om daar iets te eten te halen, hiernaartoe terug te komen en dan kunt u zo meteen eten onder de vergadering. Ja?

[SCHORSING]

9. NATUUR

9.1. P-22-018 Statenvoorstel ZRK: Realisatie van de natuurdoelstellingen in het Peelvenengebied

De voorzitter: Laatste oproep, anders vertrekt het vliegtuig. Of u krijgt gewoon geen termijn, dat kan ook natuurlijk hè? Dames en heren, als iedereen voorzien is van wat te eten en zijn plek weer heeft ingenomen, mevrouw Plusquin, dan vervolg ik deze vergadering. En alvorens we starten met de behandeling van het Statenvoorstel Realisatie natuurdoelstellingen Peelvenengebied, ZRK-rapport daarover, wil ik graag eerst het woord geven aan de heer Van Dijck. Hij is bestuurder bij de LLTB. Mijnheer van Dijck, u krijgt vijf minuten. Dat weet u inmiddels. Aan u het woord.

De heer Van Dijck (namens LLTB): Geachte voorzitter, commissieleden, hartelijk dank voor de mogelijkheid om vandaag in deze vergadering te mogen spreken. Vandaag behandelt u het rapport over natuurdoelstelling Peelvenen van de Zuidelijke Rekenkamer. Een rapport over dertig jaar natuurbeleid in en rondom De Peel. De verwachte opsomming van maatregelen, investeringen en behaalde resultaten over dertig jaar ontbraken. Er is blijkbaar geen beeld te schetsen van kosten en opbrengsten in natuurwaarde. Er is te weinig monitoring en geen evaluatie van genomen maatregelen. Dat geldt niet alleen voor Limburg, maar ook aan de Brabantse zijde. De redenen voor mij als LLTB-bestuur belast met de waterportefeuille te reageren zijn met name de frasen rondom onttrekking grondwater. Meer specifiek, en de Rekenkamer beperkt zich hier helaas ook bijna uitsluitend toe, de onttrekkingen van grondwater voor beregening. Ik begrijp dat hydrologische kennis inhoudelijk gezien niet bij een rekenkamer gezocht worden, maar ik wil we graag met enkele feiten de onttrekkingen voor landbouw in perspectief plaatsen. In een extreem droog jaar is het effect op bijvoorbeeld de Mariapeel 2 tot 12 centimeter. Effect drinkwaterwinning is een factor 3 hiervan, de bruinkoolwinning is niet te kwantificeren en de effecten van verdamping door vegetatie in De Peel zijn groter dan de eerder net genoemde. Het laatste voorbeeld: het waterpeil in De Peel zakte afgelopen maart op plaatsen met 30 centimeter. 1 maart stond door overvloedige regenval het water in het maaiveld, maar het was de hele maand droog, er was geen beregening en nog nauwelijks verdamping door vegetatie. Het verwachte effect van lek in De Peel zou dus zomaar richting de meter grondwaterstands daling kunnen gaan, opgeteld over het hele jaar. Toch is onttrekking van grondwater

door landbouw de gamechanger voor natuurwaarden in De Beel. Schijnbaar. Volgens de Rekenkamer. Ik vind hier iets van. Daarnaast zullen we de Peelgroenten de komende lente en zomer heel hard nodig hebben. De stille ramp die zich op dit moment onttrekt in de glastuinbouw door de mega hoge gasprijzen in met name Nederland zal een enorm effect hebben op de beschikbaarheid van groenten. Verdergaan op deze wijze met duur beleid helpt mijns inziens alleen scheurbuik. Het voorgenoemde agendapunt over waterrobuust Limburg zat doorspekt met klimaatverandering en dit te onderkennen: ons aanpassen aan wat komen gaat. Als landbouw ervaren we deze klimaatverandering als geen ander. In de Natura 2000-discussie bestaat de term klimaatverandering weinig. Wat is de kans van overleving van hoogveen bij een zomer als die van afgelopen jaar? Of wordt het nog warmer? Naast monitoren en evalueren zullen we ook naar de toekomst moeten kijken. Wellicht is het pleiten voor 'behouden' van De Peel een meer zinvolle bijdrage. Voorzitter en commissieleden, droogte wordt in Limburg veroorzaakt door gebrek aan neerslag in bepaalde perioden. Samen met de overheden werkt de agrarische sector al jarenlang aan het verhogen van regionale grondwaterstanden rondom de Peelvenen. Onder meer met peilgestuurde drainage, inzet van boeren stuwen en goed bodembeheer houden we meer water vast en dragen we zo bij aan hogere grondwaterstanden. Het herstel van grondwaterstanden na 2018 ging daarom ook veel sneller dan verwacht. Ook de natuur profiteert hiervan, en we begrijpen dat door klimaatverandering overall een stapje bij zou moeten. Wij zijn er van overtuigd dat landbouw en natuur bij de inpassende vorm in harmonie naast elkaar kunnen bestaan. Ik dank u voor uw aandacht.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Van Dijck. Zijn er vanuit de commissie vragen aan de heer Van Dijck? Mevrouw Voncken-Janssen.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Ja, ik hoorde u iets zeggen en ik weet niet of ik het helemaal goed begreep of verstaan heb. U had het over het hoogveen, en toen zei u zoiets van 'het behouden van de Peel zou het doel moeten zijn', klopt dat?

De heer Van Dijck: Nou, ik zeg 'het behouden'. Wellicht zouden we dus eens na moeten denken om te kijken of de doelstellingen die voor dit gebied op dit moment liggen, of die ook in de toekomst haalbaar zijn. En ik weet dat het juridisch allemaal heel erg lastig is, maar wellicht zouden we moeten denken om De Peel aan te planten met bos. Of er in ieder geval iets neerzetten wat zich in de komende omstandigheden daar ook kan blijven functioneren. Het najagen van doelstellingen die niet haalbaar zijn zitten nergens de Natura 2000-discussie, daar is juridisch geen plek voor. Maar het najagen van niet-realistische doelen is ook een heilloze weg.

De voorzitter: Oké. Anderen nog vragen aan de heer Van Dijck? Zo niet, dan in elk geval ook dank aan de heer Van Dijck voor zijn inbreng. Hij weet al dat hij op de publieke tribune kan gaan zitten. Ik heet ook de heer Schilder van de ZRK welkom, inmiddels ook een bekende gast in ons gezelschap. Dit is formeel een Statenstuk, dus het is formeel een zaak tussen u als Statencommissie en het College, maar de heer Schilder is uiteraard aanwezig om eventueel vragen te beantwoorden als dat nodig zou zijn. Wij gaan dit Statenvoorstel in twee termijnen bespreken. De eerste termijn is vier minuten. Ik ga vandaag bij dit punt eens bij mevrouw Schuurman beginnen, en die steekt net een broodje ... Nou ja, je mag ruilen, dat laat ik aan jullie over. Dat maakt mij niet uit. Goed. Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel voorzitter. De fractie van de Partij voor de Dieren staat achter het voorstel om de aanbevelingen aan PS uit de ZRK-rapportage op te volgen, wij zien dat als een absoluut minimum. Wij zijn nog níét gerust op de uitkomst, want het gaat in het Statenvoorstel nu alleen nog maar om een procesvoorstel over het verschaffen van natuurinformatie

aan PS, het voorleggen van bepaalde besluiten, met name het ruimtelijk kader, over de voortgang van een Gebiedsgerichte Aanpak Vitale Peel, en vooral ook de besluitvorming daarop als die voortgang onvoldoende blijkt te zijn. Maar over de inhoud van die besluiten zegt het voorstel nog niks. Wat is de intentie van GS daarbij? Wordt nu dan eindelijk werk gemaakt van de natuurdoelen qua stikstofdepositie, maar vooral ook voor het vasthouden van water in het gebied en in de bufferzones? Twintig jaar na het instellen van eerste bufferzones, twintig jaar, waarin er wat betreft water- en natuurdoelen alleen maar achteruitgang is geweest, zoals het ZRK-rapport héél erg duidelijk maakt. De ZRK maakt één ding duidelijk: de tijd van het paphouden en drooghouden – want bij De Peel kun je natuurlijk van nathouden niet spreken – van het vooruitschuiven, wat in de praktijk betekent dat de economie het wint en de natuur het verliest, dié tijd is voorbij. Dit ook om de bedrijven in de regio helderheid te geven. En wat dit betreft stelt de brief van Gedeputeerde Roefs van 17 mei ons niet gerust. Die schept vooral een beeld van bestuurlijke drukte en van héél veel overlegkaders. Van GGH Vitale Peel, van het Beheerplan aan 2000, NoviPeel, het Gebiedsplan Stikstof, en dat is dan nog niet alles. Van veel overlegkaders, maar nog heel weinig actie, voorzitter. En daarom willen we graag van het College weten of het ook achter de aanbevelingen aan GS staat uit het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer en dan met name de aanbeveling 2.3c ik citeer: “Leg komende tijd nadruk op het reduceren van randvoorwaarden voor natuurbehoud en herstel in de Peelvenen.” En aanbeveling 2.3b: “Vul aan met data over of duidelijke termijnen voor doelstellingen en randvoorwaarden nu nog ontbreken.” Voorzitter, zijn dat ook de richtlijnen die GS gaan hanteren? Dan wil ik graag een reactie van de Gedeputeerde. We willen er in ieder geval op aandringen dat de kansen benut worden die er liggen met de natuur- en stikstofaanpak van het kabinet. Ga niet aan de rem hangen als Provincie, maar benut de € 25 miljard die er landelijk ligt voor natuur. En niet alleen voor stikstof, maar ook juist voor water en klimaat. Wees snel als Limburg om daarop in te spelen, bijvoorbeeld door de omschakeling naar natte teelt in bufferzones. De tweejarige overgangsperiode die dan toch weer wordt gegund, járen, járen na de eerste rechterlijke uitspraak hierover, om de vergunning voor beregening in de bufferzones op orde te brengen. Die vergunningsvrijheid wordt nu door de Provincie opgeheven in een aantal bufferzones rond de Peelvenen. Werkgroep Behoud De Peel wijst er in hun zienswijze echter op dat er geen bufferzones zijn aangewezen en die Limburgse kant van de Brabantse delen van het gebied, namelijk aan de oostkant van het deelgebied de Bult, en aan de zuidkant van het deelgebied het Zinkske, terwijl natuurlijk de beregeningsactiviteiten daar wel invloed hebben op de Brabantse gebieden. Dat is niet erg solidair met de Brabantse burens. Gaat het College dat veranderen? Ook graag een reactie. Voorzitter, het is nu of nooit met het natuurgestel van de Peelgebieden. Die kennis is er nu met de komst van het programma van de Zuidelijk Rekenkamer, met het rapport. Daar zijn financiële middelen, ook landelijk, voor natuurherstel uit het programma Natuur. Nu het gedeelde gevoel voor urgentie nog. Laten we de kansen die daar liggen nu benutten. Dank u wel.

De voorzitter: Nou mevrouw Plusquin, had u geoefend op die vier minuten? U begint er gewoon een gevoel voor te ontwikkelen. Ja. Mevrouw Schuurding.

Mevrouw Schuurding (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Wij willen er ook voor pleiten om de aanbevelingen in eerste instantie over te nemen. Ja, en daar wil ik het op dit moment gewoon even bij laten.

De voorzitter: Mijnheer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel voorzitter. Gevraagd wordt om de aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer aan de Provinciale Staten over te nemen. De PVV heeft hier al bedenkingen bij bullet A: Uitbreiding aan natuurareaal en vermindering van stikstofdepositie. Ja, dan gaan de haren

bij ons al overeind staan. Wederom wordt ingezet op het vergroten van natuurareaal en vermindering van de stikstofdepositie – de PVV heeft al vaker aangegeven dat dit niet wenselijk is – door bijvoorbeeld nog meer onttrekking van landbouwgronden en het weggagen van onze boeren uit dit gebied. Hoe gaat het College met deze aanbeveling van de Zuidelijke Rekenkamer om? Dan hebben we nog wat vragen over het rapport zelf. De uitgevoerde herstelmaatregelen hebben een positief effect op de habitattypen en leefgebieden. Dit resulteert voorlopig vooral in instandhouding. Wat houdt deze instandhouding precies in? Is dit niet precies het doel dat wij hier in Limburg willen, een gunstige staat van instandhouding? Verder staat er dan te lezen: ‘Het is onduidelijk of de maatregelen leiden tot kwaliteitsverbetering en/of uitbreiding.’ De droge afgelopen jaren hebben daar in ieder geval niet aan bijgedragen. Waarom is het dan onduidelijk? Wat was er gebeurd als we geen maatregelen hadden getroffen? En waarom houden we vast aan deze doelstellingen? Dan bij het kopje ‘Broedvogels’. ‘Het aantal waargenomen paren per broedvogel is in veel gevallen gunstig, in andere wat minder.’ Echter zien we, zoals vaak in dit huis, ook weer oude cijfers, gedateerd uit 2016. Waarom worden deze cijfers niet gewoon up-to-date vernieuwd? Kunnen wij ondertussen een overzicht krijgen wat de aantallen in het verleden waren en wat ze nu zijn? En niet alleen een doelstelling en cijfers van de laatste jaren. Hoe gaat het met de broedvogels in de andere gebieden en provincies? Wat kunnen we hiervan vergelijken? Nou, dat hebben we nog het kopje ‘Stikstof’. Wederom wordt er op basis van berekeningen aangenomen dat de stikstof slecht zou zijn, maar zijn er ook fysieke metingen geweest in dit gebied die dezelfde stikstof meten als de berekening die er wordt waargenomen? Er staat een tabel een met een AERIUS-monitoring vanaf 2014, maar hoe zit het met de jaren voor 2014? Wat was bijvoorbeeld de hoogte in 1995? Of in 2000? Tot hoever kunnen we überhaupt terug met deze metingen? En wat is het ijkpunt? Grotendeels is ruim 40% van de stikstof afkomstig uit het buitenland. Ingrepen die wij hier dus al zouden doen, hebben volgens de berekeningen helemaal geen effect. We overschrijden nog steeds die depositiewaarden. Wie is dan verantwoordelijk als de doelstellingen niet behaald worden? Zijn wij dat of is het buitenland dit? En hoeveel geld komt er vanuit Europa? Zij leggen ten slotte deze doelstellingen neer. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Megens. Mijnheer Westhoff.

De heer Westhoff (Fractie Westhoff): Ik heb een aantal vragen over het stuk. Punt 2.62 over stikstofreductie, daar staat in dat de verarming van de diversiteit en de kwaliteit van de natuur in hoogveengebied in belangrijke mate is toe te schrijven aan langdurige stikstofoverschrijding. Er zijn inmiddels al een hele hoop activiteiten uitgevoerd, maar die kunnen het blijkbaar niet goed compenseren. We willen de Peelvenen ook graag behouden als cultuurhistorische waarde, maar als je die tekst goed leest dan is het bijna onbegonnen werk gezien alle stikstofdepositie die daar plaatsvindt, ondanks alle activiteiten van ik noem ze onze tuinmannen om het gebied in stand te houden. Ik bedoel, moeten we niet een keer gaan nadenken over de beheersplannen die daar zijn neergelegd? Zijn we daar niet te krampachtig mee bezig? Ik bedoel, zijn we niet aan een dood paard aan het trekken en proberen we niet om met heel veel geweld een stuk terrein in stand te houden dat in negentiende eeuw zo ontstaan is maar nu in de eenentwintigste eeuw ... Ja, is het nog wel haalbaar? Het volgende punt is het AERIUS-model en de monitoring. Er zijn behoorlijk wat opmerkingen over geplaatst en gezien de commotie op dit moment over dat hele AERIUS-model ... Dat hele computermodel bedoel ik, want daar gaat het uiteindelijk om. Is het nog wel de aangewezen manier om dat hele terrein te monitoren? Wat wordt er werkelijk gemeten? Hoeveel meetpunten zijn er? Hoe vaak wordt er gemeten? En als die er dan niet zijn, wat gaan GS dan doen om ons wel van deze gegevens te voorzien en niet alleen maar te verschuilen achter een computermodel? Want daar gaat het uiteindelijk om. Als laatste wordt verwezen naar twee rapporten, the Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystems en de zesde nationale Rapportage van het Koninkrijk der Nederlanden en het Biodiversiteitsverdrag. Mijn vraag is: wie schrijft deze rapporten eigenlijk? Ik

bedoel, hoe objectief zijn ze? Door wie worden deze rapporten gefinancierd? Wie zijn deze schrijvers? Welke affiliaties hebben deze mensen? We lezen namelijk een hoop klimaat- en ecoalarmisme. De biodiversiteit holt achteruit. Ik heb de Gedeputeerde een keer een verslag toegestuurd van een onderzoek van Geesje Rotgers waarbij in een Natura 2000-gebied onderzoek is gedaan, en daar is uitgekomen dat er niets mis was met de biodiversiteit, alleen kwam datgene wat gemeten werd niet overeen met wat in het lijstje stond, en daardoor viel het project of het hele Natura 2000-gebied in feite door de mand. Hoe zit dat met het Peelvenengebied? Dat waren mijn vragen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, dank u wel voorzitter. Eerst dank aan de inspreker. Ik kan zijn verhaal grotendeels onderschrijven en ik vraag dan ook aan het College om daarop te reflecteren als dat kan. Een aantal zaken is door mijnheer Megens en door mijnheer Westhoff al verteld, dus dat hoef ik niet nog een keer te doen. Ik zal dus kijken of ik dat een beetje kan samenvatten. Dank ook aan de Zuidelijke Rekenkamer voor het rapport. Als ik naar de onderzoeksvragen kijk, dan denk ik dat het gewoon een goed rapport is dat helder en duidelijk is geschreven, dus daar heb ik verder geen vragen of opmerkingen over. Maar goed, ook van de inhoud vind ik natuurlijk wel wat. Ik heb daarom ook wat vragen. Op bladzijde 17 paragraaf 2.6 staat iets geschreven over de complexe opgaven en de eerste zin schetst de problematiek dan heel goed. Wie bepaalt er nu wat de functionele kwaliteit van een landschap is? U stelt dan dat de zwakste schakel bepaalt en dat deze voorwaarden stelt aan andere componenten. Hoe bent u tot dit oordeel gekomen? Er zijn immers zo veel belanghebbenden dat er ook gezegd kan worden: we vinden energie, water- en voedselvoorziening, wonen of recreatie belangrijker. Dus hoe bent u tot dat oordeel gekomen? Een aantal pagina's gaat het over de stikstofdepositie, die werd hier net ook al aangehaald, waarbij de agrarische sector als grootste uitstoter wordt gezien. Het PBL heeft daar grove schattingen van gemaakt. Er zijn echter ook wetenschappelijke rapporten die twijfels hebben over de reikwijdte van depositie en de haalbaarheid van instandhouding van zeer kwetsbare natuur in een dichtbevolkt land als Nederland. Heeft u andere rapporten betrokken bij uw onderzoek? En zo niet, waarom niet? Ik kon het namelijk niet terugvinden. Mijnheer Megens haalde het ook al aan: 40% van de emissies komt uit het buitenland. Heeft u onderzocht wat het betekent voor de Peelvenen wanneer de uitstoot aan Nederlandse zijde tot nihil wordt teruggebracht maar de buitenlandse emissies niet? Industrie en infrastructuur hebben volgens het onderzoek maar een klein effect op stikstofemissies. Bekend is dat Nederland naar alle waarschijnlijkheid nog gaat doorgroeien naar 20 miljoen mensen. Ook zal 70% van de opgekochte stikstofruimte als dat zo doorgaat naar andere belangrijke economieën vloeien, wat dat dan ook mag zijn. Heeft u onderzocht wat de groei van de bevolking, industrie, infrastructuur en woningbouw aan emissies zal voortbrengen en welke gevolgen dit dan heeft op de Peelvenen? En voor wat betreft de technologische innovaties waar u aan refereert, is enkel de emissiearme vloer door de rechtbank als onvoldoende beoordeeld. Daarnaast zijn er momenteel tal van ontwikkelingen die nog in de kinderschoenen staan en veel potentie hebben maar nog geen kans hebben gekregen zich te bewijzen. Toch wordt er geconstateerd dat technologische ontwikkelingen te weinig effect zullen hebben en te veel tijd nodig zullen hebben. Welke technologische innovaties zijn dan nog meer onderzocht om tot deze constatering te kunnen komen? In zijn algemeenheid ben ik ook op zoek naar gewoon een realistisch beeld, want ik ben natuurlijk ook groot voorstander van instandhouding van goede natuur. Ik ben dan even op zoek ... Want we moeten ons aan de Europese Habitatrichtlijnen houden. Wat is dan de peildatum? Want in 1971, zegt u, is het gebied omgeturnd naar natuur. Is er toen een peildatum geweest van wat daar was? Of gaan we dan nog vele jaren terug? Want ja, hoe komt die richtlijn dan tot stand? En ja, wat mijn voorgangers ook al zeiden: hoe realistisch is het? Want nogmaals, ik ben ook echt voor natuur, maar als we alle Nederlandse boeren moeten gaan verplaatsen naar het buitenland om één plantje of één diertje te redden dan vind ik dat

disproportioneel. Dus zouden we inderdaad niet beter kunnen omturnen naar een iets meer realistische natuur en habitat in dat gebied? Tot zover, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van Wageningen.

De heer Van Wageningen (D66): Ja, om te beginnen complimenten aan de Zuidelijke Rekenkamer voor echt heel goed werk. Dat rapport gaat bij mij op een opvallende plaats in de boekenkast en zal er ook nog wel vaak uitkomen, want het leest als een naslagwerk. Niet alleen voor de Peelvenen, maar voor natuurbeleid in het algemeen. De Zuidelijke Rekenkamer heeft zijn sterke kanten goed laten zien: aangeven hoe beleid tot stand gekomen is, alle achtergronden ervan en hoe besluiten tot stand zijn gekomen. Dat staat er echt heel goed in, maar zelfs ook feiten over de fysieke werkelijkheid, wat normaal gesproken niet per se de forte is van de Zuidelijke Rekenkamer. Er staat wel ook heel goed in wat er fysiek gebeurt en wat er fysiek niet gebeurt in het Peelvenengebied. Je kan daar over blijven vragen, praten, vragen stellen enzovoort, maar daarmee stel je alleen de fundamentele discussie uit. Wat mij betreft zou het heel mooi zijn als we nu wel gewoon dit als basis, ook over de fysieke omstandigheden, zouden kunnen bepalen en niet telkens weer vragen gaan stellen over of het AERIUS-model nu wel goed is of niet. Het is het beste dat we hebben, laten we dat als basis voor de discussie gebruiken. Die discussies moeten er wel komen. De hoofdconclusie van de Zuidelijke Rekenkamer is dat niet alles kan, dat niet alle ambities die er zijn met het gebied gerealiseerd kunnen worden. Dus een echt sterke agrarische sector die genoeg geld verdient om zijn leningen aan de Rabobank te kunnen terugbetalen kan gewoon niet samen met de natuurdoelstellingen. Daar moeten afwegingen worden gemaakt en dat zullen pijnlijke afwegingen zijn. D66 is voor het overnemen van alle aanbevelingen en ook voor de doorvertaling naar verzoeken aan het College die eruit volgt. Doorvertaling C is dan wat ons betreft centraal: 'Met de Provinciale Staten te spreken over de afweging van belangen bij de Peelvenen dat moet leiden tot een meer eenduidig ruimtelijk beleidskader en hier de uitkomsten van de Zuidelijke Rekenkamer bij te betrekken met de erkenning van wat wel en niet verenigbaar is.' We willen die discussie en we zien dat dit een reële basis is voor die discussie. Mijn hoofdvraag aan het College is dus: gaat u dat inderdaad organiseren en op welke termijn? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van der Linden.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja voorzitter, op de avond waarop de Zuidelijke Rekenkamer haar rapport heeft toegelicht was één zin duidelijk. Mijnheer Van Wageningen heeft hem al herhaald: niet alles was mogelijk. Daar kwam achteraan: probeer nu de zaak zo in te richten dat degenen die daar werken, wonen, natuur en alles met elkaar tot een soort overeenstemming komen en presenteer dat straks als het rapport van wat haalbaar is in De Peel. En doe dat samen met Noord-Brabant. Dan wil ik over dat laatste beginnen, daar merk ik in ons Statenvoorstel niet veel van. Ja, ik had minstens verwacht dat er een of ander model zou zijn hoe wij samen met Noord-Brabant dit verhaal gaan oppakken, want anders hebben we straks weer hetzelfde dat aan de ene kant van de grens wat anders geldt dan aan de andere kant. Ik denk dat dat sowieso al voorkomen moet worden. Dan hebben de fracties van de PVV, Westhoff en mevrouw Palmen al duidelijk aangegeven dat het voor de landbouw een heel lastig dossier is, en wij sluiten ons daarbij aan. Er wordt heel makkelijk gezegd dat er maar pijn geleden moet worden – en dan wordt er niet achter gezet 'bij de boeren', maar dat vul ik dan maar in – maar mijn vraag is ook: hoe bereid is de natuur om pijn te lijden om tot die gezamenlijkheid te komen? Want goed, toen we over dit rapport spraken was dat nog voor het beruchte plaatje van Van der Wal, maar nu dat er ligt denk ik: ja, dan zullen de mensen in dat gebied, en zeker de agrariërs, zich wel helemaal verraden voelen en dan is er weinig bereidheid om mee te werken. Hoe krijgen we nu toch mensen weer aangesloten aan de kar om naar een doel toe te

werken? Hou er dan ook rekening mee dat dat doel voor hen realiseerbaar moet zijn. We praten over stikstofuitstoot, voorzitter, en wat gebeurt er? Vliegbasis De Peel wordt weer geopend. Dus waar aan de ene kant de landbouw moet inleveren, gaat Defensie het gedeelte maar invullen. Of dat nu echt de bedoeling is vraag ik me dus ook af. Ik denk dus dat we iets te vlug zijn met het voorstel dat er ligt. Ik zou eerst eens willen weten van het College: hoe gaan wij samen met Noord-Brabant het probleem aanpakken? En ja, als we dat alles helder hebben dan zijn wij bereid om verder te praten, maar tot die tijd is het gewoon voortsukkelen. Laat eerst eens duidelijk zijn wat we met Brabant gaan aanvangen.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Vincken.

De heer Vincken (JA21): Dank u voorzitter. Het rapport is voor mij zeer interessant, mijnheer Van Wageningen zei dat ook al. Het is een soort naslagwerk, zeker omdat ik zelf inwoner van Peel en Maas ben. Ik wandel daar vaak, dus boeiend. Een boeiend gebied en een boeiend rapport. Er zijn veel opmerkingen al gemaakt door mijnheer Megens, mijnheer Westhoff, mevrouw Palmen en de heer Van der Linden waar ik mij zonder meer bij kan aansluiten. Opmerkingen en vragen. Ik zal proberen mijn standpunt heel kort weer te geven. Zoals ik al zei sluit dit nogal nauwkeurig aan bij voorgaande sprekers. Ik moet ook zeggen dat de visie van LLTB mij ook aansprak zo net. Er zijn drie hoofdpunten waardoor ik niet enthousiast ben over de aanbevelingen. Dat is op de eerste plaats het feit dat het natuurareaal uitgebreid gaat worden. Op de tweede plaats de vermindering van stikstofdepositie. Volgens mijn nieuwe partij is stikstof een papieren crisis, een papieren probleem. En er wordt natuurlijk ook weer gesproken over de opslag van CO₂. Langzaam maar zeker komen er steeds meer publicaties naar voren waaruit blijkt dat CO₂ een zeer ondergeschikte rol speelt bij de opwarming. Dit zijn eigenlijk de drie hoofdredenen waarom ik het Statenvoorstel niet zal steunen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Ja, dank u wel. Ja, om te beginnen inderdaad complimenten aan de Rekenkamer. Allicht een grondig onderzoek met heel veel inhoudelijke informatie. En wat heel knap is, ik ben bij de bijeenkomst op het Leegveld geweest, u heeft toen een hand-out verspreid: Dwaallichten boven de Peel. Daar is inderdaad in drie bullets aangegeven waar het probleem zit. Mijnheer Van der Linden zei het al: hoe gaan we die drie grote vraagstukken samen met Noord-Brabant oppakken? Daar zou ik dan nog graag aan toevoegen: wanneer? Want als we die aanbevelingen bekijken dan moet er in 2022 nog héél veel informatie boven water komen en bediscussieerd worden hier in de commissie. We hebben net de voorraadagenda vastgesteld: we hebben nog twee commissievergaderingen dit jaar. Ik weet niet hoe we dat gaan doen, maar dat mag de portefeuillehouder dan uitleggen. Ik heb wel gezien dat we op 14 oktober gaan praten over met name de grondwateronttrekkingen, dus daar was inderdaad de bijdrage van de spreker – het zou goed zijn als we die ook schriftelijk krijgen – een goede voorzet voor het gesprek dat we daar volgende maand over gaan voeren. Maar even naar het rapport: een knap stuk werk. U begint ook met te zeggen: realisatie van de natuurdoelstellingen loopt gevaar. Maar in het rapport lees ik ook dat er geen duidelijke manier is om de kwaliteit vast te stellen, en dat maakt het dan ook ... Ik vond dat wel een beetje afbreuk doen. Dan denk ik ja, als je niet weet hoe je het vast moet stellen. Terwijl kwaliteitsverbetering de belangrijkste opgave is uit het Nationaal Programma Landelijk gebied, dan zou het toch wel prettig zijn dat we weten hoe we het gaan vaststellen. Dus daar hoor ik van de portefeuillehouder nog graag een reactie op. Er staat ook: 'De grootste uitdaging voor het hoogveenlandschap is nat blijven.' Dat is eigenlijk zo eenvoudig als dat het klinkt, maar wie zijn er allemaal medeverantwoordelijk voor het nat blijven of niet nat blijven? Daar heeft de spreker al iets over gezegd vanuit de landbouw, maar er is natuurlijk veel meer aan de hand. Als je ziet, en dat staat in het rapport, als de waterstand daalt, dan dringt zuurstof het veen binnen en breekt het veen twintig

keer zo snel af als dat het onder waterverzadigde omstandigheden weer nieuw vormt. Dan denk ik: jee, als ik even terugkijk op de afgelopen zomer, dan is daar wel héél erg veel hoogveen vernietigd ten gevolge van de droogte. Daar heeft de landbouw verder niets aan bijgedragen. Bovendien hebben we de afgelopen zomer een enorme natuurbrand gehad en ook die natuurbrand zal de nodige schade veroorzaakt hebben aan de kwaliteit van de natuur. Hoe gaan we daarmee om? Want was is de peildatum? Hoe moeten we dit weer allemaal gaan herstellen? Is dat nog een extra inhaalslag? Hoe moet dat dan gebeuren? Daar zou ik wel graag van de portefeuillehouder nog iets meer over willen horen. Dan is me in het rapport nog opgevallen dat bij de bespreking van de natuurvisie in deze commissie ... Weliswaar was dat toen een andere portefeuillehouder, maar in het rapport staat: 'Ter vergadering gaf de verantwoordelijk Gedeputeerde richting PS aan: "Bij De Peel zijn miljoenen euro's uitgegeven aan hooglandveen met dammen en kleischermen, terwijl het een polder is." Dat staat er. Dan denk ik: hoe reflecteert onze portefeuillehouder op deze inbreng van zijn voorganger? Want als je inderdaad een polder hebt en je gaat daar met heel veel dammen en schermen proberen het water vast te houden maar je weet dat het dweilen met de kraan open is, dan zou ik daar toch wel graag wat meer over horen. Ik wil ook nog graag horen van de portefeuillehouder: de Zuidelijke Rekenkamer heeft in haar rapport nog een nawoord nadat de bestuurlijke reacties van Brabant en Limburg vernomen zijn. Daar staat dat de Zuidelijke Rekenkamer twijfel bespeurt bij de Provincie Noord-Brabant waar het gaat om de noodzaak om te kiezen tussen economie of ecologie. Brabant ziet nog mogelijkheden om het een en het ander te verenigen. Bij mijn weten is dat ook altijd het uitgangspunt in Limburg geweest: laten we economie en ecologie zo maximaal mogelijk proberen te combineren en de beide belangen in gezamenlijkheid zo maximaal mogelijk te dienen. Maar in de reactie van de Provincie Limburg lijkt het besef dat er geen keuze meer is zonder voorbehoud aanwezig.

De voorzitter: Mevrouw Voncken-Janssen, kunt u afronden? Want u zit op vierenhalf, bijna vijf minuten.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Ik ben bijna klaar. Dus ik zou hier wel graag ... Wanneer hebben PS besloten tot een koerswijziging? Wanneer hebben wij besloten dat ecologie voor ons prevaleert boven economie? En dan tot slot, dan zal ik het even beperkt houden: bij de bijeenkomst op het Leegveld waren ook veel partijen vanuit Noord-Brabant aanwezig. Zij hebben daar aangegeven dat ze in de planvorming, in de voorbereiding en ook zeg maar in hun gebiedsgerichte aanpak al veel verder zijn dan Limburg. Nu is het voorstel om in gezamenlijkheid de weg te vervolgen, maar in die bijeenkomst is toch door verschillende partijen en met name de gebiedscommissies wel al uitgesproken dat dat toch wel een hele moeilijke wordt omdat zij al zoveel verder zijn en niet stil willen staan om Limburg nog bij te laten trekken. Daar hoor ik ook nog graag reactie op. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman-Lyon (VVD): Ja, dank u wel voorzitter. Allereerst natuurlijk complimenten aan de Rekenkamer voor het rapport en ook voor de bijeenkomst die georganiseerd was. Dank u wel. Ja, naar aanleiding van het rapport zeggen we van: ja, als je deze lappendeken aan Natura 2000-gebieden, die vele kleine natuurparkjes, met juridische status hebt, dan maakt dat het natuurlijk allemaal niet makkelijker. De belangrijkste eis daar is de natuur in stand te houden zoals deze was, waarbij dus rekening wordt gehouden met de Habitatrichtlijn voor flora en fauna. Een van de conclusies van het Zuidelijke Rekenkamerrapport is dat er geen goed totaalbeeld is van de stand van zaken rondom de habitatsoorten alsook de vogelsoorten. Dus de onderliggende data en onderbouwing is dan niet geheel op orde. Een aantal vragen van daaruit voor de Gedeputeerde. Hoe denkt de Gedeputeerde met fictieve schattingen een zorgvuldige, gebiedsgerichte aanpak te kunnen

inrichten? Hoe gaat de Gedeputeerde de actuele status flora en fauna in kaart brengen/oppakken? Komt er eventueel een accent op meten? Zijn alle aanbevelingen uit het rapport volgens u haalbaar? Is de tijdlijn volgens u, mede gezien de ontwikkelingen van na het rapport, nog realistisch? Even kijken. Verder hadden wij ook een aantal vragen gesteld en die hebben we gesteld naar aanleiding van het Zuidelijke Rekenkameronderzoek, maar die vielen eigenlijk buiten de scope van het onderzoek. Bij deze leg ik er dus een aantal aan u voor, een paar vraagjes. Kan de Gedeputeerde inzichtelijk maken hoe hoog de nadeelcompensatie zal zijn of zou moeten zijn bij de realisatie van het einddoel van deze Natura 2000-gebieden? Dan doelen wij op verdrogingsschade, natschade, verzakkingen en het drijven van gebouwen. Verder hadden we ook een vraag gesteld over ... Nou ja, goed, we weten dat de Peelvenen grondwater lekken en er werd gevraagd of de optie bentoniet onderzocht was, dus bij deze de vraag aan u of dat onderzocht is. Als laatste vraag: als je kijkt naar het beregeningsverbod, dan betekent dat dat het eigenlijk in het algemene belang wordt gedaan en dat betekent dat er dus een aantal mensen/personen gedupeerd worden. Hoe staat de Gedeputeerde ertegenover om deze personen financieel te compenseren? Dank u wel.

De voorzitter: Ik ga even ingrijpen, want ik wil me eigenlijk wel beperken tot dit rapport. De laatste vraag komt sowieso in oktober aan orde als we het over het beregeningsverbod gaan hebben, dus ik stel voor dat we die dan ook parkeren voor dat moment. U zei zelf net al ja, die vragen vielen buiten de scope van dit rapport, maar dan vallen ze feitelijk ook buiten de scope van deze behandeling. Ik snap dat dat een beetje een lastig is, dat is bijna vergelijkbaar met de discussie van daarnet, dus ik laat het ook een beetje aan de Gedeputeerde over hoe hij beantwoordt, maar we kunnen natuurlijk heel ver gaan uitweiden over van alles en nog wat, dus ik zou wel iedereen willen vragen om het wel te relateren aan wat in dit rapport staat, en niet over bijvoorbeeld schadekwesties enzovoort, want die vallen daarbuiten. Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman-Lyon (VVD): Voorzitter, dan sluit mijn laatste vraag bijvoorbeeld wel aan bij de inspreker, want dat is een van de voorbeelden.

De voorzitter: Ja, maar wij kunnen insprekers niet opleggen wat ze wel en niet mogen zeggen. En nogmaals, als het gaat over beregenen, dat staat in oktober op de agenda. Dus ik zou zeggen: hou die vraag gewoon even vast. Ik ga door naar mevrouw Claessens-Schepers.

Mevrouw Claessens-Schepers (SP): Ja voorzitter, ik ga mijn best doen om mij wel bij het rapport te houden. Waarvoor dank aan de Zuidelijke Rekenkamer. Ook voor de aanbevelingen aan zowel PS als GS die daar instaan om een gunstige staat van instandhouding in ieder geval voor de Peelvenen te bereiken. Er wordt ook een aantal dingen genoemd waarmee we samen met Noord-Brabant aan de slag moeten om dat doel te bereiken en ik meen te lezen uit de beantwoording van de vragen van de Partij voor de Dieren en de VVD dat het College daar ook al redelijk serieus mee aan de slag is, dus gelukkig ... Dat is goed om te lezen. Dat er soms pijnlijke besluiten genomen zullen moeten worden is inherent aan doelstelling die we moeten halen waar we ons aan gecommitteerd hebben. Wij verwachten dan ook veel van de gebiedsgerichte aanpak, waar we overigens wel nog wat extra snelheid moeten maken om aan te kunnen sluiten bij Noord-Brabant zoals mevrouw Voncken-Janssen dacht ik al zei, omdat we daar toch wat achterlopen. Ja, ik ben zelf ook bij het werkbezoek aanwezig geweest in juni, dat was heel interessant. Je krijgt daar toch een beter beeld dan alleen van op papier. En ja, als we die doelstelling kunnen bereiken, die gunstige staat van instandhouding, heeft dat ook een positief effect op het waterbeheer en de stikstofdepositie. Een win-winsituatie dus, volgens ons. We zijn dan ook heel erg benieuwd naar de uitwerking van de aanbevelingen in de gebiedsgerichte aanpak, en daar ligt voor ons als PS natuurlijk ook een taak om de vinger aan de pols te houden en onze controlerende taak uit te voeren. Verder is er natuurlijk al heel veel gezegd, dat is

altijd zoals je een van de laatste sprekers bent, onder andere door de Partij voor de Dieren. Daar kunnen we ons voor een deel ook bij aansluiten.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, dank u wel voorzitter. Dank ook aan de Zuidelijke Rekenkamer voor het uitgebreide rapport, er staan heel wat harde conclusies in en heel veel goede aanbevelingen. Maar er is wel ergens een passage die bij mij in het verkeerde keelgat geschoten is. In het bestuurlijke rapport staat namelijk ook dat er een keuze is tussen route A en route B, dat we keuzes gaan moeten maken, en bij route B staat expliciet vernoemd dat we het risico lopen om EU-recht te schenden als we die volgen. U begrijpt dat dat bij mij in het verkeerde keelgat schiet. Het kan niet de bedoeling zijn dat we hier als Provinciale Staten onbehoorlijk bestuur gaan plegen te doen. Ik zou dan ook graag mijn collega's willen oproepen om daar zeker geen voorstander van te zijn. Ik begrijp ook niet dat u een tegenstelling creëert tussen enerzijds economisch belang en het nastreven van natuurdoelstellingen, of in ieder geval in het Zuidelijke Rekenkamerrapport, want we zitten op dit moment in een tijd waarin we juist proberen om nader tot elkaar komen en waarin we kijken hoe er een balans gevonden kan worden om enerzijds natuur op orde te houden en anderzijds economische activiteiten nog mogelijk te maken. Alleen dan natuurlijk op een andere schaal. Ik zou hier graag van de Gedeputeerde een reactie op willen en op hoe hij van plan is om het rapport in die zin uit te voeren. We rekenen er natuurlijk op dat wij niet gedwongen gaan worden om een beleid te maken/vast te stellen dat wij als decentrale overheid afgerekend gaan worden op onbehoorlijk bestuur. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. 50PLUS is niet meer aanwezig. Ik moet even iets rechtzetten, onder andere richting mevrouw Koopman. Er is enige verwarring ontstaan over de voorraadagenda, waar bij 14 oktober staat: 'Intrekking beregeningsvergunning Peelvenen'. Mijn veronderstelling was dus dat we dat stuk in oktober uitvoerig gingen bespreken, maar ik begrijp net van de Griffie dat dat niet het geval is. Dit is nog een verzoek geweest van de heer Geraats om een keer te bespreken. Ik heb met mevrouw Voncken-Janssen afgesproken dat dat vandaag zou worden meegenomen, maar het staat nog wel op de voorraadagenda. Dus ik kijk ook nog even naar de Gedeputeerde. Er komt dus geen besprekingsstuk. Dat zou dan wel betekenen dat we dat thema dan vandaag moeten meenemen, want anders blijft het straks ergens tussen de wal en het schip hangen en dat is ook niet de bedoeling. Mevrouw Voncken-Janssen.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Ja voorzitter, als wij deze aanbeveling over gaan nemen dan moeten wij nog wel meerdere rapporten over de Peelvenen met allerlei inhoudelijke informatie gaan krijgen, dus dan zou ik voorstellen dat we dat dan op 14 oktober gaan bespreken.

De voorzitter: Maar goed, ik stel toch voor dat de heer Gabriëls in zijn beantwoording ook op het fenomeen van de beregening en de consequenties daarvan ingaat. Dan kijken we straks even, ook in relatie tot de terechte vraag van dan zou er in 2022 nog het nodige voorgelegd moeten worden, hoe gaan we dat inplannen? Even naar de beantwoording. Er is een aantal vragen sec over het rapport zelf gesteld, zal ik maar zeggen, over methodiek, aanpak en dat soort zaken, en dan is er een aantal vragen gesteld die veel meer te maken hebben met de onderliggende beleidskeuzes, zal ik maar zeggen, ten aanzien van de Peelvenen over beleidsopvattingen of vermeende beleidsopvattingen. Ik heb met de heer Gabriëls afgesproken dat hij eerst beleidsinhoudelijk reageert en dan kijken we daarna naar de heer Schilder voor de meer rapport-technische vragen. Is dat akkoord? Ik kijk even naar beiden. Mijnheer Gabriëls.

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, dank u wel voorzitter. Ja, het punt is namelijk een beetje van dit is niet, laten we zeggen, een Collegevoorstel. Dit is uw eigen voorstel waarin u vragen stelt over bijvoorbeeld broedparen of over inzicht in nadeelcompensatie. Ja, het zou heel gek zijn als ik hier op dat soort detailniveau vragen ... Dat ik zou kunnen zeggen: er zijn zoveel broedparen 1995 of er is zoveel nadeelcompensatie, mevrouw Koopman. Ja, dat is hier niet aan de orde. De Zuidelijke Rekenkamer onderzoekt niet de inhoud, maar onderzoekt hoe wij samen gezamenlijk het beleid kunnen versterken. Dat doet ze altijd. Hoe kunnen we samen met alle actoren, dus de Staten, Gedeputeerde Staten en alle partijen in het veld, komen tot een beter beleidsstuk waarin u betere informatie krijgt, betere kaders kunt stellen en er dus ook betere resultaten kunnen ontstaan? Zij onderzoekt niet hoeveel broedparen er van welke soort in de Peel zijn en wat de nadeelcompensatie is. Dat allemaal niet. Dus al die vragen kunt u best een keer stellen, want ik vind dat wij alles wat wij weten aan u moeten kunnen vertellen, maar daar ga ik nu dus vandaag niet op in. Want volgens mij is het ook zo: als je globaal kijkt zijn er enkele conclusies, namelijk: maak scherpere keuzes samen met Noord-Brabant, kijk wat voor ruimtelijke impact die keuzes hebben en communiceer daarover. Communiceer daar beter over naar de Staten, informeer de Staten beter en monitor ook beter. Dat is volgens mij globaal wat de Rekenkamer zegt. Werk beter samen met Brabant, monitor beter, breng de ruimtelijke keuzes en de impact daarvan beter inzichtelijk en communiceer daar beter over en bespreek het vaker gezamenlijk. En die aanbevelingen zijn natuurlijk hartstikke prima, want die zorgen er alleen maar voor dat u – van de PVV tot GroenLinks en van de Partij voor de Dieren tot het CDA, maakt niet uit – beter uw rol kunt pakken. Dat is volgens mij het doel van een Zuidelijke Rekenkamer. Ik kan hier natuurlijk ook ingaan op de beregeningsdiscussie, dat hebben we ook de vorige keer al gedaan. En er is, laten we zeggen, namelijk een uitspraak van de Raad van State geweest dat vrijstelling van het gebruik van grondwater en het beregenen niet meer in het beheersplan Natura 2000 van de Peel opgenomen mag worden. Dat is een uitspraak van de Raad van State. Wij zitten nog steeds in gesprek, samen met de waterschappen en met de Provincie Brabant om te kijken van: kunnen wij met een intentieovereenkomst – de definitieve vaststelling van het beheersplan moet nog plaatsvinden – ervoor zorgen dat we zowel gestalte geven aan de uitspraak van de Raad van State als de impact die dat heeft natuurlijk op agrariërs en op andere ondernemers in het gebied om dat zo goed mogelijk op te lossen? Maar daar zitten we nog in gesprekken ... Dat heb ik toen ook gezegd: meer dan dat valt er daar nu dus ook niet inhoudelijk over te zeggen, los van het feit dat het niet hoort bij het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer dat vooral beleid onder de loep brengt. Goed. Nou ja, dan kan ik het woord nu geven aan de heer Schilder, die dan inhoudelijk antwoord kan geven, volgens mij vooral op de vragen van mevrouw Palmen want zij heeft rechtstreeks vragen gesteld aan u over de inhoud van het rapport. En mevrouw Mertens heeft rechtstreeks een vraag gesteld over de passage. Daarna kan ik nog een keer alles doorlopen, mevrouw Plusquin vraagt bijvoorbeeld naar de intentie. Dat zijn vragen waar ik wel heel gemakkelijk op kan antwoorden. Zal ik dan eerst via de voorzitter aan de heer Schilder de vragen die over het rapport gaan ... Die u overigens ook op 7 juni had kunnen stellen.

De voorzitter: Wacht even, wacht even, wacht even. Mevrouw Voncken-Janssen.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Ja voorzitter, ik heb wel een aantal vragen specifiek aan de portefeuillehouder. Dat doet u dan dadelijk?

De voorzitter: Nee, hij komt hierna weer. Hij is nog niet weg. Ik heb zijn kettinkje hier onder de tafel liggen, dus hij gaat niet weg. Mijnheer Van Wageningen, had u ...

De heer Van Wageningen (D66): Nee, dat was hetzelfde. Ik heb inderdaad ook vragen gesteld die wel aan het College zijn gericht.

De voorzitter: Die liggen in de week. Mijnheer Schilder.

De heer Schilder (namens de Zuidelijke Rekenkamer): Ja voorzitter, dank u wel. Dank ook voor de complimenten voor het rapport. Mooi om te horen dat sommigen het als naslagwerk zien. Dank ook voor het bezoek van meerdere van jullie aan Peelvenen op 7 juni, dat helpt inderdaad om het beeld te krijgen. Het is een bijzonder gebied, er zijn ook veel mensen die er graag naartoe gaan. Gisteren nog de koning en de koningin. Er gebeuren ook bijzondere dingen. Tenminste, een onderzoeker vertelde mij gisteren dat er een kraanvogel is geboren in de Peelvenen. Dat is voor het eerst, dus er zijn ook positieve ontwikkelingen. Maar even los van die actualiteiten: het is een bijzonder onderzoek voor ons ook geweest in de zin dat het starten door vragen vanuit beide Staten van Noord-Brabant en Limburg: onderzoek eens voor ons hoe het staat met natuur en vooral ook de doelstellingen die we daar met elkaar hebben gemaakt. De heer Gabriëls heeft net de heel mooi de taak van de Rekenkamer omschreven. Dank daarvoor. En volgens mij was hij heel helder, want dat is precies de taak: het evalueren of doelstellingen worden gehaald, of je nog iets kunt zeggen over de doelmatigheid. Soms wordt ons ook nog gevraagd over de rechtmatigheid iets te zeggen. Daar hebben wij ons op gericht. Ik gebruik dat even als context, omdat dan ook wordt begrepen waarom wij bepaalde vragen niet kunnen beantwoorden of die buiten onze eigenlijke onderzoeksopdracht vielen. Er zijn verschillende vragen gesteld. Ik ga ze proberen eerst een beetje allemaal samen te vatten omwille van de snelheid, u heeft er al een flinke tijd op zitten vanochtend. Maar ik denk ook dat dat kan door eerst een paar algemene opmerkingen te maken over wat wij wel/niet hebben onderzocht en hoe je daarnaar moet kijken. Want er zijn verschillende vragen gesteld – dat was inderdaad mevrouw Palmen, maar ook wel andere fracties – van ja, in het rapport staan soms dingen die onzeker zijn, dingen die nog onderzocht moeten worden. Wat zeggen bepaalde vraagstukken? Daarvan kan ik zeggen dat we ruim tijd voor het onderzoek hebben uitgetrokken. We hebben alle rapporten die beschikbaar waren, en dan hebben onze onderzoekers echt alle hoeken en gaten bekeken, verzameld. En ja, onderzoek wordt ook altijd door de actualiteit ingehaald. We hebben het rapport in april uitgebracht. Nou, beleidsmatig is er veel gebeurd sinds die tijd. Er worden ook weer onderzoeken gedaan. Onderzoek zal gedaan blijven worden, gelukkig maar voor Rekenkamers dat dat nodig blijft. Wij zijn wel overtuigd dat de laatste stand van inzichten van onderzoek, tot de periode die wij onderzocht hebben, goed zijn samengekomen in dat rapport. En dat we daarbij ook breed hebben gekeken. We hebben ook verschillende betrokken belanghebbende partijen benaderd en gevraagd naar hun inzichten. We hebben het idee dat alles wat beschikbaar is in dat rapport zit. Dan zijn er onzekerheden, sommige dingen weet je niet goed, maar dat neemt niet weg dat je op hoofdlijnen – waar wij naar kijken: worden doelstellingen gehaald? Hoe zit het met randvoorwaarden? Waar moet je aandacht aan besteden – toch een aantal dingen kunt zeggen, en dat hebben wij gedaan. Om nog een ander voorbeeld te geven over onderzoek: het is een paar keer gegaan over stikstof en CO₂, dat zijn natuurlijk belangrijke vraagstukken, waarbij het ook altijd goed is ... Dat zie je vooral terug in het rapport van bevindingen, om heel goed te kijken: waar hebben we het precies over? Want stikstof is eigenlijk een verzamelnaam. Dan moet je onderscheid maken tussen bijvoorbeeld ammoniak en stikstofoxide. Nou, dan kom je op AERIUS. En AERIUS, ja, dat is een model, maar het is niet alleen een model. Dat is net zoals bij heel veel andere beleidsterreinen: we maken modellen om te kunnen voorspellen, en daar gebruiken we zoveel mogelijke informatie die we hebben. Ook voor AERIUS worden gewoon metingen in de Peelvenen gedaan. AERIUS is dus niet alleen iemand die achter een computer zit en daar iets bedenkt, maar dat zijn gegevens die worden verzameld. Daar bouw je een model van, dan verzamel je weer nieuwe gegevens, dan pas je het model weer aan en zo blijf je doorgaan om een zo scherp mogelijk zicht te hebben op wat er in het gebied gebeurt. Dus dat even als een paar algemene opmerkingen over onderzoek. Ik hoop dat ik daarmee ... Want er was een aantal vragen over stikstof en ook over water. Klopt, ook daar zie je in het rapport dat we in sommige opzichten bijvoorbeeld zeggen: we hebben ten aanzien van kwaliteit niet bij alle onderdelen van de Peelvenen een goed

beeld hoe het er precies voorstaat. Dat klopt. Dat heeft soms te maken met hoe vaak meet je dat? Soms is dat al een hele tijd terug. Een paar van u heeft dat ook gezegd: de laatste keer was misschien wel vijf jaar geleden, soms zelfs tien jaar geleden. Nou, dat sluit aan bij onze oproep: intensieve monitoring en zit dicht op de actualiteit, dan weet je beter wat er gebeurt. Maar ondanks dat je op onderdelen nog gegevens mist weten we wel dat we toch wel een redelijk totaalbeeld kunnen schetsen. Ook als het gaat om waterbeheer, zo vat ik dat dan maar even samen. Als het gaat om waterpeil en wat dat doet met de natuur. Maar als je daar alle bronnen die er zijn, dan breng je bij elkaar metingen over habitat, dan breng je bij elkaar gegevens over de waterpeilen die in dat gebied staan. En als je dat bij elkaar brengt dan kun je in ieder geval toch wel iets zeggen, en dat rechtvaardigt naar ons idee de conclusie dat zeker bij waterbeheer ... Want terecht dat een aantal van u ook zei: dat is een heel belangrijke randvoorwaarde. Iemand zei zelfs geloof ik gamechanger. Daar zien we dat daar echt iets aan moet gebeuren als je doelstelling is: we willen een hoogveengebied. Kijk, en dat is de doelstelling die Nederland heeft gekozen, die u heeft gekozen, en dat is waar wij als Rekenkamer aan vasthouden. En het is aan u inderdaad, u heeft die vrijheid om te zeggen: misschien dat wij die doelstellingen willen aanpassen. Dat kan, maar dan moet u – dat zei mevrouw Mertens, als ik het goed zeg – wel naar Europa. Dat is denk ik waar ons rapport toe probeert op te roepen. Ja, je kunt zeggen dat we misschien de doelstellingen moeten aanpassen, maar dan moet je ook zeggen: maar dan moeten we heel gauw naar Europa, want dan hebben we daar een serieus probleem. En eer dat je het daar hebt aangepast heb je wel nog een periode van verschillende jaren waarin je gewoon met rechtszaken te maken hebt waar je ook iets mee zult moeten. Het is dus denk ik goed om alle effecten van alle keuzes er zijn goed in beeld te brengen. Daar wou ik het even ... Ik hoop dat dat in ieder geval de meeste vragen heeft beantwoord en anders dan hoor ik graag nog een specifieke vraag die u mocht hebben.

De voorzitter: Ja, die bewaren we dan even voor de tweede termijn. Dan ga ik ook even naar mijn rechterhand voor de vragen die rechtstreeks aan het College zijn gesteld met inderdaad de terechte opmerking van de Gedeputeerde in acht nemend. Dit is een stuk van u en geen stuk van het College. Dus dat even in de nuancerings.

Gedeputeerde Gabriëls: Dat neemt niet weg dat er inderdaad aanbevelingen in het rapport staan die gewoon voor ons en voor u gelden en die wij ook gewoon kunnen overnemen. Nog even reagerend op de laatste opmerking van de heer Schilder: Den Haag zal naar Europa moeten als u dat wilt. Want anders is namelijk de volgende vraag: gaat u naar Europa? Het antwoord zou nee zijn, omdat dat al duizend keer geprobeerd is. Wij hebben een taak in het Europees recht om de natuurdoelen in stand te houden, dat is gewoon op basis waarvan wij al onze 24 Natura 2000-plannen maken. Dus van die laatste optie wil ik graag afstand nemen. Maar goed, ik ga even een voor een de partijen langs en de vragen beantwoorden. Nou, dan begin ik bij de Partij voor de Dieren die aangeeft ... De Partij voor de Dieren schetst eigenlijk: u doet te weinig, wat is de intentie? De intentie is natuurlijk die natuurdoelstellingen te halen. Was het één pennenstreek, één besluit waarmee je dat zou halen, dan zouden we dat natuurlijk doen, maar het is complexe situatie ten aanzien van water, ten aanzien van stikstof, ten aanzien van verschillende belangen in het gebied. Maar de intentie is er om gewoon de wet te volgen en de instandhoudingsdoelen te realiseren. Dat is niet makkelijk gebleken, en zeker niet na afgelopen zomer en ook niet na bijvoorbeeld de uitspraak van de Raad van State, maar de intentie, mevrouw Plusquin, is er. En ten aanzien van de gebiedsplannen: we zijn ook van plan om ... Er wordt ook een samenwerkingsovereenkomst van de gebiedsgerichte aanpak De Vitale Peel getekend. Die wordt als het goed is in het najaar getekend, dus dan wordt ook de samenwerking met Noord-Brabant daarin bekrachtigd. De heer Van der Linden heeft daarover een vraag gesteld, mevrouw Voncken-Janssen heeft daarover een vraag gesteld. Dus daarin werken we samen. De intentie is om gewoon natuurdoelstellingen te halen. Het zou heel gek zijn als ik hier zou zitten en zou zeggen: dat doen we

niet. Want het is gewoon een afspraak vanuit het Natuurpact. Die afspraak is zowel vanuit Europa als uit Nederland en ook vanuit hier gemaakt. Ik snap eigenlijk ook niet waarom die telkens ter discussie gesteld wordt. Wat ik wel kan begrijpen is de vraag of het reëel is om hem te behalen. Dat is wel echt een punt wat ook de inspreker maakt. Wij moeten ons uiterste best doen om dat te doen. Oké. Ja, we benutten kansen voor die € 25 miljard, daar kom ik straks in de rondvraag op terug. Het is niet altijd even makkelijk als het kabinet niet meewerkt, daar kom ik dadelijk op terug. Maar we zijn bezig met de gebiedsplannen. We zijn bezig met de Plattelandscoalitie om een plan voor de gebiedsplannen te maken. We hebben natuurlijk ook de gesprekken over De Vitale Peel en over de gebiedsgerichte aanpak. We hebben gesprekken over de natuurdoelanalyses die in april 2023 komen. Het nieuwe beheerplan dat ook vanaf 2023 opgesteld moet worden voor 2023 en verder. En beheerplannen, dat is even voor de hele commissie, die lopen over zes jaar. Dus de Natura 2000-beheerplannen lopen over zes jaar, en wij onderzoeken en monitoren dat niet altijd, omdat we daar geen geld voor hebben. De Provincie Limburg heeft ervoor gekozen om geen extra geld bij te ramen in 2013 bij de afspraken van het Natuurpact. Andere Provincies die dat wel gedaan hebben, hebben meer geld voor monitoring en kunnen dus beter zaken in kaart brengen. Wij meten trends, en op basis van die trends worden dan de nieuwe Natura 2000-plannen gemaakt. Wilt u meer monitoring en betere gegevens, dan kost het geld om te gaan meten en om te gaan te monitoren. Goed, maar we doen er dus alles aan. De intentie is er om de natuurdoelstellingen te halen. Op de reactie van mevrouw Plusquin.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, ik denk, ik steek maar alvast ... Was mijnheer al klaar met de beantwoording? Want ik heb eigenlijk nog wat openstaan.

Gedeputeerde Gabriëls: Nou ja, de ... Ja.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Oké. Ja, dan is er iets niets beantwoord. Zal ik dat nog even stellen? Dat scheelt ook weer voor straks.

De voorzitter: Doe dat straks maar even dan, want ik ga nu jagen. Aan mij de nobele taak om te zorgen dat u straks allemaal om 14:00 uur beneden zit.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, maar dat was gewoon echt mijn eerste vraag die is overgeslagen, over die aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer punt 2.3b en 2.3c die richtlijnen gaat overnemen zeg maar.

Gedeputeerde Gabriëls: Wij nemen alle aanbevelingen over en ik denk ook dat de discussie hier zou moeten gaan over: wilt u de aanbevelingen overnemen en het beleid daarmee verbeteren ja of nee? Dus volgens mij gaat het gesprek over: een Rekenkamer heeft beleid geanalyseerd, daar komt iets uit. Een Rekenkamer doet aanbevelingen aan PS en aan GS. Neemt u die aanbevelingen over ja of nee? Wij zeggen: wij willen dat aanscherpen. Wij willen dat alle aanbevelingen, inclusief degene die mevrouw Plusquin noemt, overnemen. We willen u beter in stelling brengen; we willen beter monitoren; we willen beter de impact van het beleid op de ruimte in kaart brengen; we willen dat u dat ook weet. We hebben in mei ook al een mededeling portefeuillehouder naar u gestuurd waarin alle gebiedsprocessen een voor een benoemd zijn, met uitleg erbij. Dus dat heeft elkaar gekruist. Dus in het Rekenkamerrapport mei 2022 kwam al de uitleg met alle ruimtelijke processen. Dus de gebiedsgerichte aanpak De Vitale Peel, de gebiedsplannen, de scenario's in het kader van ontwerp het onderzoek. Dus dat is het antwoord op de vraag, mevrouw Plusquin: we nemen alle

aanbevelingen over. Want we willen graag dat u beter in stelling wordt gebracht om uw kaders beter te kunnen stellen.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): En dan is het laatste voorzitter, als u mij toestaat, heel klein, want dan ben ik ook echt klaar.

De voorzitter: Dat spreken we dan nu af.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Voor de eerste termijn dan hè. Ja, voor de eerste termijn. Zegt de Gedeputeerde ook toe dat er bufferzones worden aangewezen voor de Limburgse kant van die Brabantse delen van het Zinkske en de Bult?

Gedeputeerde Gabriëls: Dat is een inhoudelijke vraag die niet over het beleid gaat en dus ook niet over ... Want anders hou ik hetzelfde. Zegt u toe dat er nadeelcompensatie moet komen? Zegt u toe dat het aantal broedparen ... Daar kan ik nu niks over zeggen. In het nieuwe Natura 2000-beheerplan, wat vanaf 2024 en verder zal lopen, moeten we dat soort zaken inzetten, want daarin zetten we de maatregelen en alles wat we in alle Natura 2000-plannen doen. Dus we hebben 24 Natura 2000-beheerplannen die om de zes jaar vernieuwd worden, en allerlei zaken die nodig zijn om de instandhoudingsdoelen te realiseren komen in dat beheersplan, want daar krijgen we geld voor van het Rijk. En dit is een specifieke zaak over Zinkske – ik ben er toevallig één keer geweest met Stichting Veen – maar de exacte vraag die u stelt en de casus die u stelt daarover kan ik hier nu niet toezeggen.

De voorzitter: Oké, maar dan gaan we nu door met de rest van de beantwoording.

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, Partij van de Arbeid vraagt of de aanbevelingen worden overgenomen. Ja, wij nemen de aanbevelingen over want we willen dat u goed in stelling gebracht wordt. De PVV vraagt waarom de cijfers niet vernieuwd worden. Nou, we monitoren één keer in de zes jaar. Als u wilt dat dat meer is dan moet daar extra geld voor komen. Ja, u bent wat minder enthousiast over de aanbevelingen. Dat kan, er zijn zoals ik vaker gezegd heb partijen die aangeven van nou ja, we vinden de natuurdoelstellingen lastig, en er zijn partijen van ja, je moet je aan de wet houden en we moeten die natuurdoelstellingen in stand houden. Los van de intrinsieke wil is er ook gewoon een juridische taak die we daar moeten uitvoeren. U denkt daar anders over en dat is bij ons bekend. Verder heeft u heel veel vragen gesteld over broedparen, het verleden en 1970 waar ik nu geen antwoord op kan geven. Dan ga ik naar de heer Westhoff die mij inderdaad allerlei rapporten doorstuurt, ook van mevrouw Geesje Rotgers, maar ook dat zijn inhoudelijke punten. Het blijft ... Ja, er komt daar dan een hele grote groep die dan achter elkaar zegt: 'Ja, we vinden die natuurdoelstellingen eigenlijk niets en we stellen vraagtekens bij AERIUS, we stellen vraagtekens bij de invloed van stikstof op natuur, we stellen vraagtekens ...' Ja, en dat is de aloude discussie die hier natuurlijk gevoerd wordt. Maar niet on topic, want het gaat over het beleidsstuk dat hier voorligt. Ik denk dat iedereen zou moeten onderschrijven, dat wij u beter in stelling brengen en beter monitoren zodat u beter de kaders kunt stellen. En uw kader is dan dat u daar de natuurdoelstellingen anders beziet dan Europa en het Rijk. Nou ja. Ja, dat kan. En zelfs niet via verkiezingen, want ook Den Haag is al zes keer naar Europa gegaan en ook in de Tweede Kamer wordt gevraagd ga naar Europa en pas daar de doelen aan. En dat gebeurt niet. Europa doet dat ook niet. En u kunt het ook oproepen. Dat heeft geen nut. Dan stelt u nog de vraag over het AERIUS-model. Daar is antwoord op gegeven, dat is ook een inhoudelijke vraag. Wie schrijft die rapporten? Er is een specifiek rapport dat u noemde, dat is volgens mij vanuit het ministerie. Wie financiert dat? Ja, wij met zijn allen. Ja, dat zijn ook

allemaal inhoudelijke vragen. Dan. Mevrouw Palmen, u heeft voor een deel antwoord gekregen van de heer Schilder op uw vragen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Nou ...

Gedeputeerde Gabriëls: U vraagt om te reflecteren op de inspreker, dat was een concrete vraag.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, ik heb verder niet alle antwoorden ... Maar goed, ik zie ook dat de tijd begint te dringen, dus misschien moet ik die dan maar even schriftelijk doen.

Gedeputeerde Gabriëls: Het zijn technische vragen. De hoofdvraag is denk ik: willen we wel of niet de aanbevelingen overnemen? Maar goed, de inspreker. Ik wil daar best op reflecteren. De inspreker sloot af dat landbouw en natuur ... 'Wij vinden dat landbouw en natuur naast elkaar zouden kunnen bestaan.' Wij zijn die mening als College ook toegedaan, maar soms zijn er rechterlijke doelstellingen van Natura 2000-gebieden zoals bij De Peel die soms conflicteren met bijvoorbeeld het onttrekken van water. Niet alleen door agrariërs, maar überhaupt. En dan kan het zijn dat je soms beslissingen neemt ... Dat was bijvoorbeeld met corona hetzelfde: de overheid neemt besluiten die van invloed zijn op de bedrijfsvoering van ondernemingen of ondernemers. Dat is hier ook het geval. Wij kunnen en moeten soms besluiten nemen, dat heeft de rechter, de hoogste rechter, ook gedaan, namelijk: haal de vrijstelling van berekening uit het Natura 2000-beheersplan. Die mag er dus niet meer in. Dan schaadt dat natuurlijk mensen in de omgeving die daar wonen. Wij vinden dat landbouw en natuur naast elkaar kunnen bestaan, maar dat wil dus zeggen dat soms ook om aan die doelstellingen te voldoen en om aan de uitspraken van de rechter te voldoen we dan een oplossing moeten bedenken die zo ... Ja, ik wilde zeggen: de best mogelijke oplossing op beide doelen in stand te houden. Enerzijds de natuurdoelen, anderzijds zouden de agrariërs daar zo min mogelijk last van moeten hebben. Daarover ga je in gesprek. Maar je ontkomt daar niet aan, want anders zouden we ook geen stikstofcrisis hebben, als we dat heel makkelijk zouden ... Dan zou je geen gebiedsplannen hoeven te maken. Wij denken dat het naast elkaar kan bestaan. Dat betekent dat je soms keuzes moet maken ook omdat de hoogste rechter het zegt en omdat je het wilt.

De voorzitter: Oké, mijnheer Van der Linden heeft een vraag. Mijnheer Van der Linden.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja voorzitter, ik proef aan de ene kant toch een beetje beweging bij de Gedeputeerde en aan de andere kant is hij heel stellig: we kunnen met de Natura 2000 niet weg. Maar is het wel mogelijk om een klimaatimpactanalyse te doen op de Natura 2000-doelen? Want dan hebt u meer gegevens om over deze materie te praten. Het gaat er nu om: we zijn er ook al een tijdje mee bezig, we kunnen ook weleens kijken wat voor impact het heeft gehad. En wat zijn dan de gevolgen voor alle doelgroepen, waaronder de agrarische sector? Dan zouden we toch op een verstandiger met elkaar praten.

Gedeputeerde Gabriëls: Nee, ik ben het daarmee eens. Dit is ook een andere vraag die u nu stelt dan net in uw bijdrage. Op dit punt wel, ja. Natuurlijk is het heel belangrijk dat klimaatverandering en de verandering van of het op de lange termijn invloed heeft op Natura 2000-plannen en dat je dan dus ook andersoortige maatregelen zou moeten nemen. En er komen dus ook natuurdoelanalyses in het kader van de gebiedsplannen waarin gezegd wordt: wat is de stand van zaken in elk Natura 2000-gebied? Welke maatregelen zijn daar nodig? Dat doen we om de zes jaar, maar nu komt er, in het kader van de gebiedsplannen stikstof, dus een groter Nationaal Programma Landelijk gebied. Die komen duidelijker in de natuurdoelanalyses waar u om vraagt, en daar wordt klimaat ook in meegenomen. Ja, de reflectie op de inspreker. Ik kan me voorstellen dat deze belangengroep, LLTB,

nu ziet dat daar gewoon een besluit genomen is door Raad van State om de berekening uit het Natura 2000-beheersplan te halen. Dat heeft heel veel ophef veroorzaakt, dat heeft heel veel emotie veroorzaakt. Ik ben bij agrariërs geweest die koeien weggedaan hebben, dat zou dan goed moeten zijn voor stikstof, en die gingen over naar akkerbouw en vervolgens gaan we de berekening niet meer vrijstellen. Ja, dat is natuurlijk hartstikke impactrijk. Wij zijn nu alles aan het doen, met in ons achterhoofd belangrijk de uitspraak van de Raad van State, om met een intentieovereenkomst te komen met de waterschappen en de Provincie Noord-Brabant om gestalte te geven aan de uitspraak van de rechter én ook te kijken naar hoe we daarmee de agrariërs het beste kunnen helpen. Tenzij u met zijn allen oproept om de uitspraak van de rechter niet te volgen, dan hebben we volgens mij een ander probleem.

De voorzitter: Nee, daar hebben we het hier niet over.

Gedeputeerde Gabriëls: Ja. Nee, maar dat is wel hoe het zit. Ik probeer even naast elkaar neer te zetten hoe het zit.

De voorzitter: Als voorzitter kan ik oproepen tot burgerlijke ongehoorzaamheid niet ... Bestuurlijke ongehoorzaamheid.

Gedeputeerde Gabriëls: Daar roep ik niet toe op, daar wordt vanuit de Staten indirect toe opgeroepen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Daar neem ik toch een beetje aanstoot aan, want volgens mij wil niemand de wet overtreden maar je kunt de wet wel ter discussie stellen. U zegt van ja, dat hebben we al heel vaak geprobeerd in Europa, maar de realiteit is gewoon dat alles wat ... U zegt terecht dat de EU dat heeft bepaald, dat we dat moeten doen en dat we ons daaraan moeten houden, dat ben ik het helemaal met u eens, maar de wet, zowel in Nederland als in Europa, zegt ook heel veel dingen over andere zaken. Over een dak boven je hoofd hebben, over betaalbaar voedsel, over bestaanszekerheid. Dat gebeurt ook allemaal niet. Dus als we alles sec moeten doen zoals het in de wet staat dan kunnen we heel Nederland leegvegen.

De voorzitter: Ik ga toch ingrijpen, ook gezien de tijd, hoe interessant deze discussie ook is

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dat snap ik, maar dat wil dan toch graag even ...

De voorzitter: We dwalen een beetje van het onderwerp af, dus ik zou aan de Gedeputeerde willen vragen om zo langzaam in wat tempo naar een afronding te gaan.

Gedeputeerde Gabriëls: Ja.

De voorzitter: Want we hebben nog een tweede termijn, een rondvraag en een discussiepunt uit het IPO. 13:50 uur wil ik afronden.

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, dat is goed. Dan ga ik verder met de vraag van de heer Van Wageningen van D66. Ja, u stelt een vraag of wij de ruimtelijke gevolgen duidelijker inzichtelijk willen maken en of we ook aan het einde van 2022 met een voorstel willen komen over de aanbeveling van de Rekenkamer.

De heer Van Wageningen (D66): Nee, of u die discussie inderdaad gaat organiseren, want het Zuidelijke Rekenkamerrapport geeft wat mij betreft genoeg basis daarvoor. De aanbeveling was dat wij dat moeten gaan discussiëren en wij geven de opdracht door aan u. Maar gaat u dat inderdaad doen? En op tijd?

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, maar ik moet even kijken naar de heer Aartsen wanneer de SOK, de samenwerkingsovereenkomst, in de Staten gaat komen.

De voorzitter: Ik stel voor dat we daar nu niet inhoudelijk op ingaan. De vraag is helder. Als we die aanbeveling overnemen, dan is een logisch gevolg daarvan dat er een soort procesplanning komt. Ik stel dus voor dat u ons binnen nu en een week of twee, drie gewoon een procesplanning toestuur, bij voorkeur met data.

Gedeputeerde Gabriëls: Prima.

De voorzitter: Dan kunnen we daar al zelf rekening mee houden. Akkoord?

Gedeputeerde Gabriëls: Dat is helemaal prima. Ja. Overigens weet ik niet of dat allemaal in 2022 gaat lukken, maar er komt een voorstel. Dan. Ja, de heer Van der Linden heeft het uitgebreid over de samenwerking met Brabant gehad. Die is er, en dat was inderdaad ook een van de conclusies van de Zuidelijke Rekenkamer. Spreek meer en spreek meer af over de grens, en dat doen we. Dan het CDA. Dat waren belangrijke vragen. Sinds wanneer is er een koerswijziging? Er is geen koerswijziging. Wij proberen nog steeds op economie en ecologie beide te letten, dus daarin is niet veranderd. Wij hebben op basis van de visies die hier zijn vastgesteld, de POVI, het Natuurprogramma en het Waterprogramma, wel op één ook de natuurdoelstelling realiseren, want dat is gewoon ook een taak, en daarnaast natuurlijk ook gewoon met in ogenschouw nemende de agrariërs die daar dan last van hebben. Soms conflicteert het, en dan moet ik nadenken over compensatie of over mogelijkheden om agrariërs perspectief te bieden. Er is dus geen wijziging in dat we plotseling iets anders doen, maar we hebben wel uitgesproken dat de natuurdoelstelling in dit gebied op één staat.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dat is toch een keuze?

Gedeputeerde Gabriëls: Nee, dat is geen keuze, het is een Europese wet. Het is geen keuze. Het is geen keuze. Even kijken. Ja, de exacte vragen. Over de GGA. De GGA komt dus naar de Staten. Ja, we moeten in stand houden, heb ik opgeschreven, maar ik weet waarom ik dit opgeschreven heb. U heeft vast een vraag gesteld over de instandhoudingsdoelen. U moet de vraag denk ik dadelijk maar even herhalen, want ik heb het hier niet duidelijk genoeg opgeschreven. De kern is dat wij bij u terugkomen met alles wat in de mei-mededeling staat: de Samenwerkingsovereenkomst De Vitale Peel, de natuurdoelanalyses, de gebiedsplannen. En de vraag is: is dat het beste om dat één voor één te doen of misschien geconcentreerd in een begrotingbehandeling of geconcentreerd in een bijeenkomst? Het punt is dat de gegevens niet allemaal aan het einde van dit jaar beschikbaar zijn. Oh ja, die vraag stelde u. Kan het allemaal in 2022? Want dat staat in de aanbevelingen. Dat gaat in 2022 niet lukken, want de natuurdoelanalyses komen pas begin 2023 en de SOK komt ergens in het najaar, dus het is niet allemaal in 2022, wat wel in de aanbevelingen ... Het jaartal staat er, dat redden wij niet. En het is ook logisch dat we dat niet redden, want het is zó omvangrijk qua monitoring van gegevens en zó veel gebiedsplannen lopen daar samen. Dat moeten wij geconcentreerd aan u aanleveren, misschien via een begrotingscyclus. Ja, mevrouw Koopman heeft ook vragen gesteld over het meten. Ja, wij willen graag zo goed mogelijke cijfers aan u aanleveren, maar wij doen nu

alles binnen de mogelijkheden die we hebben met monitoren in die Natura 2000-beheersplannen. Willen we met zijn allen veel vaker en veel meer monitoren dan kost dat extra geld. Kunt u die vraag even herhalen? Iets over fictief, de schatting over iets.

Mevrouw Koopman-Lyon (VVD): Kunt u even herhalen wat u daar zei?

Gedeputeerde Gabriëls: U had zeven vragen. Eentje over flora en fauna, eentje over of de aanbevelingen haalbaar, of de tijdlijn realistisch is. Die tijdlijn heb ik net beantwoord in de beantwoording van het kan dus niet allemaal in 2022. Die aanbevelingen nemen we over, die haalbaar, dus die heb ik beantwoord. Maar die eerste kan ik me niet meer terughalen. Hoe denkt de Gedeputeerde ...

Mevrouw Koopman-Lyon (VVD): Bij het gebruikmaken van fictieve schattingen, of u dan een zorgvuldige gebiedsgerichte aanpak kunt inrichten.

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, het zijn geen fictieve schattingen, het zijn trendmetingen. En met de Natuurdoelanalyses die beter inzicht geven (ook van de Wageningen Universiteit, de Wenner-systematiek), op basis daarvan kunnen wij betere gebiedsplannen gaan maken. Dat is een van de onderdelen van de gebiedsplannen die nodig zijn echt op basis van metingen en op basis van concretere informatie de stand van de natuur bepalen. Ja.

De voorzitter: Bijna klaar?

Gedeputeerde Gabriëls: Bijna klaar ja. Ja. De andere vragen zijn beantwoord. De bentoniet, of het beregeningsverbod. Daar ben ik deels op ingegaan. Mevrouw Claessens heeft geen directe vragen gesteld. Mevrouw Mertens wilde dat is een reactie zou geven op het rapport van de Rekenkamer. Dat heb ik direct bij de eerste beantwoording gedaan.

De voorzitter: Kijk eens aan. Ik ga eens even kijken of er nog behoefte is aan een tweede termijn. Mevrouw Plusquin is er niet. Mevrouw Schuurin? Mijnheer Megens? Mijnheer Westhoff en mevrouw Palmen zitten ook al beneden, denk ik. Mijnheer Van Wageningen niet. Mijnheer Van der Linden.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja voorzitter, nog twee puntjes. Eén punt van twijfel. De Gedeputeerde heeft het over de samenwerking met Noord-Brabant. Ja, dat zit ik denken van: dat gebeurt dan buiten het directe zicht van de Staten om. Ik zou wel willen hebben dat de Staten in dit proces meedoen, dat ze daarin actief deelnemen, maar dan zit ik een beetje met de vraag, want het is niet een opdracht aan het College, moeten wij dan onszelf uitnodigen in de bespreking van de vergadering via ...

Gedeputeerde Gabriëls: Om even de snelheid erin te houden: wij nemen deze hartenkreet mee. Dat is dan misschien een toezegging: **Het College gaat onderzoeken en bekijken hoe we de Staten kunnen meenemen in de samenwerking met Noord-Brabant ten aanzien van de Peelvenendiscussie.**

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Actief hè?

Gedeputeerde Gabriëls: Actief.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): In de meningsvorming enzovoort.

Gedeputeerde Gabriëls: Dan is dat de toezegging. Hoe we u daar beter in meenemen. Ja. Die snap ik. Ja.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): En twee, nog even kort naar aanleiding van het debatje over de beregening. Ik had begrepen dat de rechter had gezegd dat we dat nader moesten onderzoeken, de doelstellingen, en niet dat we het moesten verbieden. Dus wilt u daar ook nog even op reflecteren?

Gedeputeerde Gabriëls: De rechter heeft gezegd: er mag geen vrijstelling van beregening in het Natura 2000-plan staan. Punt. Dus wederom is het geen mening, het is een feit dat de rechter dat gezegd heeft.

De voorzitter: En dus ook geen discussiepunt meer. Ik ga even door. Mijnheer Vincken? Mevrouw Voncken-Janssen?

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Ja voorzitter, een paar vragen nog. Dat laatste punt waar u het over had, de beregening, mag niet meer als vrijstelling opgenomen worden, maar er zijn natuurlijk wel heel veel boeren die al héél lang beregeningsputten hebben en die al héél lang beregenen. Ik ga er van uit dat er ook maximaal mogelijk gezocht wordt naar oplossingen dat die boeren ook kunnen blijven beregenen.

Gedeputeerde Gabriëls: Precies wat u nu zegt is onderdeel van de gesprekken met waterschappen. Er blijken bestaande rechten van voor 1994 te zijn, dus dat wordt allemaal meegenomen. Ik ga geen toezegging doen van oh, daar wordt wel of niet aangekomen, maar daar kijken we allemaal naar. Er zijn daar mensen met bestaande rechten van voor 1994, heel veel zelfs.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Want het zou fijn zijn als ... U kijkt natuurlijk vanuit het natuurbelang, maar uw collega Roefs kijkt natuurlijk ook vanuit agrarisch belang. Ik dacht ook dat het haar portefeuille was, beregening voor de landbouw. Maar wij willen graag op de hoogte gehouden worden van hoe u dat proces vervolgt. Volgende punt blijft toch nog een beetje ... Want dat staat heel nadrukkelijk in het rapport: maak nu eens die keuze tussen ecologie en economie. Het rapport lezende had ik echt de indruk dat u die keuze ten gunste van de ecologie heeft genomen. Nu hoor ik een genuanceerder verhaal, daar ben ik blij mee. Dat leggen we dan ook vast. Dat betekent dat betekent dat er wel degelijk alles in het werk gesteld wordt om wel de belangen met elkaar in gezamenlijkheid op te pakken. En als laatste, ik had gevraagd ... Ik lees in het rapport dat er geen duidelijke manier is om de kwaliteit van natuur vast te stellen. Hoe kan je dan gaan werken met € 25 miljard aan verbetering van de kwaliteit als je niet weet hoe je het vaststelt en hoe je dus ook resultaten boekt? Daar zou ik ook nog graag een verduidelijkingsantwoord op hebben. Dank u wel.

De voorzitter: Ja, maar ik maak nu eerst even de tweede termijn af, en dan kunnen we integraal antwoorden. Mevrouw Koopman nog?

Mevrouw Koopman-Lyon (VVD): Ja, dank u wel voorzitter. Als de Veenkom lekt dan kun je zonder extern water nooit het veen nathouden. Beregening is dan dus zeker van belang, en ook het bentonietaspect. Volgens onze informatie heeft de Raad van State ook aangegeven dat de effecten van beregening beter onderbouwd moesten worden in het Natura 2000-plan. Kunt u daar nog op reageren? En kan nieuwe vergunningen verlenen nu dus wel?

De voorzitter: Dank u wel. Ik ga nog even kijken. Mevrouw Claessens.

Mevrouw Claessens-Schepers (SP): Ja voorzitter, heel kort. Ik ben blij dat de Gedeputeerde zo duidelijk heeft gezegd dat alle aanbevelingen uit het ZRK-rapport worden overgenomen en dat de doelstellingen, de natuur op één staat en niet de economie blijft prevaleren zoals dat in het verleden meestal het geval was. Dank u wel.

De voorzitter: Ja, volgens mij heeft hij dat nu net niet gezegd, daar ging de discussie over. Ga het maar herhalen. Mevrouw Mertens nog? Niet? Dan de beantwoording van de tweede termijn door de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, dat zijn vooral de vragen van mevrouw Voncken. Kijk, natuur staat op één, maar dat wil niet zeggen dat wij geen oog hebben voor die agrarische belangen daar die daardoor geschaad worden. Dat is geen koerswijziging. Wij móéten daar die natuurdoelen in stand houden en de rechter hééft gezegd dat we in het beheerplan geen vrijstelling meer mogen opnemen. Dus daar moet je een oplossing bedenken en die moet met maximaal respect voor de agrarische sector. Dus ook ik kijk naar agrarische belangen, het is niet dat dat alleen exclusief voor mevrouw Roefs is. En ook in het gebiedsplan, dat zult u dadelijk in mijn beantwoording voor de MGA 1 en het IPO ook horen: dat doen wij gezamenlijk. Als er geen duidelijke manier is om de kwaliteit van natuur te bepalen ... Dat proberen wij natuurlijk telkens te versterken. Dat doen wij met de Wenner-systematiek, dat doen we met de natuurdoelanalyses. Hoe meer je monitort, hoe meer je weet en hoe meer tellingen er zijn, dan weet je ook beter welke keuzes je kunt maken. Er komt een ecologische autoriteit die ook al die plannen gaat bekijken. En daar is nu iedereen in Nederland mee bezig: betere kwalitatieve toetsing van de natuur zelf, zodat je ook beter weet waar de maatregelen moeten liggen. En dat is niet alleen in dit rapport zo, dat is in heel Nederland zo. Wij moeten dat beter doen zodat het ook effectief is. Maak een keuze tussen ecologie en economie? Soms moet je inderdaad voor ecologie kiezen, omdat je gewoon die instandhoudingsdoelen moet nastreven, en dan kan dat schade voor economie. En dat kan ook – en dat komt vaker voor, kijk naar het Sterrebos – andersom, dat economische belangen prevaleren. Nou, daar kun je dan ook wat van vinden. Dus je kunt niet zeggen: het is of dat of dat. We moeten zo veel mogelijk samen kijken, maar in dit gebied hebben we natuur op één. Waarom? Omdat dat gewoon instandhoudingsdoelen zijn die we moeten nagaan, en dat moeten we met respect doen voor alles en iedereen die daar last van heeft. Daar krijgt u ons zéker in mee. En dat was het.

De voorzitter: Goed, dan ga ik ...

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, en mevrouw Koopman stelt dan toch weer inhoudelijke vragen. Worden er nieuwe vergunningen verstrekt? De Veenkom lekt, bentoniet. We zijn met maximale aandacht voor de agrarische sector aan het kijken hoe we gestalte kunnen geven aan de uitspraak van de rechter voor het niet meer opnemen van de vrijstelling in de Natura 2000-plannen.

De voorzitter: Oké, daar laten we het voor nu bij. Ik had verzuimd te vragen per persoon of men een bespreekstuk of een hamerstuk ... U doet het nu even bij hand opsteken. Wie wil er een bespreekstuk van maken? De heer Van der Linden. Ja, dan is het een bespreekstuk. Dan gaat dat hem worden. Ja? Oké.

T9161 Gedeputeerde Gabriëls zegt toe te onderzoeken hoe beide Provinciale Staten (Limburg en Noord-Brabant) actief betrokken kunnen worden in de huidige samenwerking tussen beide provincies.

9.2. Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO

De voorzitter: Dan zijn wij bij agendapunt 9.2: de rondvraag en de mededelingen alsook actualiteiten IPO. Mevrouw Voncken-Janssen heeft een rondvraag gesteld, ik geef de heer Gabriëls graag het woord om die beantwoorden en daarna ook in te gaan op de bestuurlijke Commissie Stikstof.

De heer Gabriëls: Ik zal ze combineren, want het heeft met elkaar te maken. Wij zijn een beetje not amused, dan begin ik eigenlijk een beetje bij het IPO-overleg, over het feit dat ... Er komen heel veel doelen op de gebiedsplannen af, de KEF, de klimaatdoelen, de Waterdoelen, de Stikstofdoelen, en niemand kan direct overzien wat voor gevolgen dat heeft voor de gebiedsplannen, voor de agrarische sector, voor het platteland. Concreet is dat heel moeilijk, dus gaan we die gebiedsplannen met partners aan. Maar één ding weten we wel zeker en dat is dat je nu concrete stappen kunt nemen. Er zijn dagelijks agrariërs die zich melden om vrijwillig opgekocht te worden en dan heb je dus als Provincie ruimte of geld nodig om daar ja op te kunnen zeggen. Dat geld hebben wij niet – althans, de Staten hebben gezegd dat wij geen cent uit mogen geven van eigen geld – dus zijn we afhankelijk van wat we vanuit het Rijk krijgen. Dan heb je één concrete regeling op dit moment, dat is de MGA1. Nou, die is heel ingewikkeld. Het proces was laten we zeggen een gevecht om daar echt goede resultaten te boeken, maar we zijn zo hard aan de slag gegaan samen met de agrariërs en met de adviseurs van de agrariërs om zo goed mogelijk duidelijkheid te krijgen over agrariërs. Dat waren er in het begin 48, uiteindelijk zijn er 40 bedrijven ook echt getaxeerd. Daarvan zijn er al zeker 5 afgevallen die niet willen deelnemen, maar met de andere 35 zijn we nog in gesprek. Het ziet ernaar uit dat we de komende maanden wel echt daar een substantieel aandeel van de contracten kunnen gaan tekenen. We hebben er nog geen getekend, toevallig vorige week in Brabant 7. Dat komt omdat één adviseur meerdere agrariërs bediend. En de komende weken gaan wij ook contracten tekenen. Waarom zijn het er minder? Omdat er gewoon superveel onduidelijkheden zijn. De ene agrariër twijfelt omdat de gemeente nog geen toezegging wil doen over het omzetten van een bedrijfswoning in een burgerwoning. De andere twijfelt vanwege het gedoe rondom de staatssteun. Een heel klein risico, maar wel met grote gevolgen. Nou, die risico's zijn we allemaal aan het wegnemen tussen onze gesprekken met de adviseurs. Weer iemand anders voldeed eerst wel, zat boven de 2 mol, maar door een AERIUS-aanpassing zit hij op 1,8. Nou, dan voldoet hij niet meer. Dat zijn allemaal zaken waarvan wij echt aangeven dat wij dat niet oké vinden dat zo tijdens de rit eigenlijk onduidelijkheden zijn ontstaan waardoor iets dat je wilt ... Agrariërs willen namelijk stoppen, die willen vrijwillig opgekocht worden, daar is hier van links tot rechts iedereen het ook mee eens. Dan moet je daar ook op inzetten en dan blijft er ook meer ruimte over voor agrariërs die wel door willen gaan. Als je daar nu eens mee begint. Dus daar zitten wij vol bovenop, ook in de gesprekken, dus de komende maanden – dat moet voor 1 december – gaan wij contracten tekenen en we doen er alles aan om die onzekerheden weg te halen. De stand van zaken is dus nu dat we 40 bedrijven getaxeerd hebben, 5 sowieso afgevallen zijn en met alle ander nog in gesprek zijn. Is dat het juiste getal, die 5? Ja. Vijf hebben te kennen gegeven niet verder te willen deelnemen. Dus dat is nu de stand van zaken. Zodra we contracten tekenen dan hoort u het van ons. Ja. Dan ten aanzien van het IPO-overleg. Wat ik daar ingebracht heb is het volgende: we hebben afgelopen maandag te horen gekregen dat er geen versnellingsagenda 2023 komt. We hebben wel een versnellingsagenda 2022 ingediend, dat wil zeggen dat je agrariërs die zich melden, vrijwillige opkoop, flexibel zou kunnen opkomen. In 2022 hebben we daar dus geld voor gekregen van het Rijk. Er zou een uitvraag voor 2023 komen, die is door het kabinet afgeschoten. Daar hebben wij gisteren zeer fel op gereageerd, u kunt ook naar het Twitterbericht van mevrouw Van Toorenburg en van mijzelf kijken. Daar staat namelijk op dat wij het heel, heel gek vinden dat vanaf 2023 ... Er ligt € 24 miljard op de plank, en voor 2023 is er dus géén versnellingsagenda, terwijl dat wel beloofd was. Er is door het kabinet afgelopen maandag gecommuniceerd dat ze dat voor het reces hebben afgeschoten. Nou, en dat wij het daar niet mee

eens zijn hebben wij gisteren ingebracht in IPO. In IPO ging het verder ook nog over intern salderen, over AERIUS, het AERIUM-model wat telkens geactualiseerd wordt waardoor allerlei veranderingen ontstaan bij agrariërs die eerst wel voldoen en dan door een AERIUS-actualisatie niet meer. Een ander probleem in die MGA1 was dat je mee kon doen met eerst je vergunde hoeveelheid stikstof, en plotseling kregen wij een brief deze zomer waarin stond: 'Nee, het gaat om de daadwerkelijke dieren aantallen.' En dan kwamen ze onder de 2 mol terecht en dan konden ze weer niet meedoen met de MGA1. Onze algemene boodschap van GS aan het kabinet is: ben alsjeblieft duidelijk over die regelingen, want anders ontstaat er onzekerheid en onduidelijkheid. Dan heb je geld, maar dan neemt er niemand deel aan die regelingen en dan heb je je resultaat niet. En volgens mij willen we met zijn allen gewoon een eerste stap zetten, en dat kan niet als je onduidelijke regelingen hebt of de versnellingsagenda 2023 annuleert. Nou, dat is een beetje de inbreng die telkens daar gegeven wordt en de update vanuit IPO en MGA1. MGA1, de problemen zijn een beetje voorbij. Er was heel veel onduidelijkheid; we hebben verlenging gekregen waar we heel blij mee waren, want dat zou in september getekend moeten worden, nu begin december. En nu zijn we volop bezig in die maanden de onzekerheden via de adviseurs weg te nemen zodat toch zoveel mogelijk mensen gaan tekenen.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mevrouw Voncken-Janssen.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Een kleine verduidelijkingsvraag. Want ik ben heel blij met het uitgebreide antwoord, dit geeft ook veel duidelijkheid. Maar wat speelde in ieder geval voor de zomervakantie toen we het stikstofdebat hadden, dat nogal van die agrariërs zeiden ja, maar misschien is die woest aantrekkelijke regeling van minister Van der Wal nog wel interessanter dan de MGA1. Daar heeft u zich voor ingespannen om in ieder geval te zorgen dat ze niet slechter af zouden zijn, wat is daar de stand van zaken van?

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, ook dat is inderdaad een van de onduidelijkheden. Kijk, de onrust dat de minister in het proces ging roepen dat er nog een aantrekkelijker regeling kwam is ook een van de onzekerheden bij de agrariërs. Dus ik heb net een rijtje genoemd van waar men allemaal onzeker over kan zijn. De een neemt niet deel vanwege die burgerwoning, de ander neemt niet deel vanwege die nieuwe regeling en weer iemand anders neemt niet deel vanwege de onduidelijkheid over de staatssteun. Conclusie: ben duidelijk over de regeling, ben flexibel en zorg ervoor dat die mensen niet via die regeling maar dan maar via een andere regeling of via weer een andere regeling gewoon kunnen stoppen als ze dat willen. Dan heb je in ieder geval een stap gezet en dan blijft er meer ruimte over voor de rest van het gebiedsplan. Dat vinden wij zeer teleurstellend.

De voorzitter: Oké. Daarmee is agendapunt 9.2 ook behandeld.

10. Sluiting

De voorzitter: Dan zijn wij bij agendapunt 10 en dat is de sluiting. Netjes op tijd, dat geeft u nog tijd om even een frisse neus te halen of andersoortige dingetjes te doen. Om 14:00 uur wordt u allen verwacht in de Statenzaal. Tot zo meteen. Dank u wel.

De vergadering eindigde om 13.38 uur.

Vastgesteld in de vergadering van 14-10-2022,

De commissiegriffier,

De voorzitter,

Van Birgelen-Droog

Depondt-Olivers